

δρομος

ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Ευρώπη & πολυκρίση

Γράφουν οι:

- Κώστας Δημητριάδης
- Ερρίκος Φινάλης
- Ιάσωνας Κωστόπουλος
- Τόμας Φάτσι

ΣΕΛΙΔΕΣ 15-19

ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΤΡΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΙΡΑΝ

ΣΕΛ. 21

Υβρις και δουλοπρέπεια

- Η Ακρόπολη ως φόντο για τον Ρούμπιο και το εθνόσημο των ΗΠΑ
- Η κυβέρνηση σέρνει τη χώρα στις νέες αμερικάνικες σταυροφορίες
- Ο μεταπρατικός κόσμος επευφημεί και παρακαλά για μια καλή θέση στα σχέδια των ισχυρών
- Να αρνηθούμε την εθνική και κοινωνική μας αλλοτρίωση

ΣΕΛΙΔΑ 3

ΤΟ ΘΕΜΑ

**Κραυγή αγωνίας
για την ελληνική αλιεία**

ΣΕΛΙΔΕΣ 2-3

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

**Η ιδεολογία της
προσαρμογής
του Ρούντι Ρινάλντι**

ΣΕΛΙΔΕΣ 4-5

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

**Πρόβες συγκυριαρχίας
με φόντο το καλώδιο**

ΣΕΛΙΔΑ 9

ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑ S.O.S.

- Στις 20 Οκτωβρίου στο ΣτΕ εκδικάζεται η προσφυγή πολιτών για την καταστροφή των ενεργειακών υποδομών
- Ενημερωτικές εκδηλώσεις στην Αθήνα στις 13/10 και στη Θεσσαλονίκη στις 15/10

ΣΕΛΙΔΕΣ 10-11

το θέμα της εβδομάδας

■ Κείμενα: Δημήτρης Γκάζης

Περισσότεροι στον τόπο μας!

Η ζωή γίνεται όλο και πιο αβίωτη για ένα μεγάλο μέρος της ελληνικής κοινωνίας. Η ακρίβεια, η ανασφάλεια, η δυσκολία να τα βγάλει κανείς πέρα, γίνονται καθημερινότητα. Κι όμως, την ίδια στιγμή, οι αριθμοί ευημερούν. Η οικονομία «αναπτύσσεται», οι επενδύσεις αυξάνονται, οι δείκτες βελτιώνονται. Μόνο που αυτή η ανάπτυξη μοιάζει να μην χωρά ολόένα και περισσότερους ανθρώπους. Ολόκληροι κλάδοι και περιοχές οδηγούνται στην παρακμή και την εξαφάνιση, χωρίς κανείς να ενδιαφέρεται πραγματικά για το μέλλον τους. Αγρότες, κτηνοτρόφοι, αλιείς, μικροί επαγγελματίες, κάτοικοι της περιφέρειας. Άνθρωποι που παράγουν, εργάζονται και κρατούν ζωντανό τον τόπο τους, αντιμετωπίζονται περίπου ως περιττοί.

Το πολιτικό σύστημα μοιάζει να αδιαφορεί για τα πραγματικά προβλήματα της κοινωνίας. Η κεντρική διοίκηση οργανώνει το μεγάλο φαγοπότι των επιδοτήσεων, των αναθέσεων, των ιδιωτικοποιήσεων και του ξεπουλήματος δημόσιων πόρων. Κι όταν κάποιος αντιδράσει, όταν η απελπισία βγει στους δρόμους, η απάντηση είναι μερικά επιδόματα, κάποιο pass, μια προσωρινή ενίσχυση. Σαν αυτοκρατορική χάρη προς μελλοθάνατους. Τελευταίο επεισόδιο, η υπόσχεση Μητσοτάκη στους αλιείς ότι θα ασχοληθεί «προσωπικά» με τα προβλήματά τους. Μα δεν είναι αυτός ο ρόλος ενός πρωθυπουργού. Δεν είναι να εμφανίζεται ως σωτήρας κάθε φορά που ένας κλάδος φτάνει στο χείλος της καταστροφής. Είναι να έχει οργανώσει ένα κράτος που προβλέπει, σχεδιάζει, προστατεύει την παραγωγή, και αντιμετωπίζει τα προβλήματα πριν γίνουν αδιέξοδα.

Κραυγή αγωνίας για την ελληνική αλιεία

Συνεχιζόμενες κινητοποιήσεις – Εμπαιγμός με το επίδομα καυσίμου από την κυβέρνηση

Για όγδοη ημέρα συνεχίζονται οι πανελλαδικές κινητοποιήσεις των επαγγελματιών αλιέων, με δεμένα καΐκια, αποκλεισμούς λιμανιών και ιχθυοσκαλών και έντονες διαμαρτυρίες για την οικονομική ασφυξία που αντιμετωπίζει ο κλάδος. Από τον Πειραιά και τη Νέα Μηχανιώνα μέχρι τα Χανιά, οι ψαράδες επιχειρούν να αναδείξουν τα συσσωρευμένα προβλήματα που απειλούν την επιβίωσή τους. Στις κινητοποιήσεις περιλαμβάνονται αποκλεισμοί της πύλης Ε1 στον Πειραιά και ιχθυοσκαλών, και παρεμπόδιση εκφόρτωσης εισαγόμενων αλιευμάτων. Στο επίκεντρο βρίσκεται το εκρηκτικό κόστος των καυσίμων, που καθιστά ασύμφορη ακόμη και την έξοδο των σκαφών στη θάλασσα. Οι αλιείς ζητούν ουσιαστική μείωση του ενεργειακού κόστους, οικονομική στήριξη, αποζημιώσεις για καταστροφές στον εξοπλισμό από θαλάσσια θηλαστικά, αντιμετώπιση του αθέμιτου ανταγωνισμού, διάθεση ευρωπαϊκών κονδυλίων και μέτρα προστασίας της επαγγελματικής αλιείας. Η κυβερνητική απάντηση, με την ανακοίνωση διπλασιασμού της επιδότησης στο αλιευτικό πετρέλαιο, προκάλεσε την οργή των επαγγελματιών, που κάνουν λόγο για «κοροϊδία». Οι κινητοποιήσεις συνεχίζονται, καθώς τα κυβερνητικά μέτρα δεν απαντούν στο πραγματικό μέγεθος της κρίσης, ούτε στα ευρύτερα αιτήματα του κλάδου.

Κοινά προβλήματα του πρωτογενούς τομέα
Η κρίση της ελληνικής αλιείας δεν είναι αποκομμένη από όσα συμβαίνουν συνολικά

στην πρωτογενή παραγωγή. Αγρότες, κτηνοτρόφοι και αλιείς βρίσκονται αντιμέτωποι με την ίδια οικονομική μέγγλη: εκτίναξη του κόστους παραγωγής, συμπίεση των εισοδημάτων, αυξανόμενος ανταγωνισμός από εισαγόμενα προϊόντα, και πολιτικές που αφήνουν τους μικρούς παραγωγούς όλο και πιο απροστάτευτους.

Στην αλιεία προστίθενται οι αυξανόμενες απαιτήσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για ηλεκτρονική καταγραφή, παρακολούθηση των σκαφών και ελέγχους, που συνεπάγονται πρόσθετα βάρη, ιδιαίτερα για τους μικρούς παράκτιους επαγγελματίες. Η αναγκασία προστασίας των αλιευτικών αποθεμάτων δεν μπορεί να μετατρέπεται σε μηχανισμό οικονομικού αποκλεισμού τους. Υπάρχει και μια πρόσθετη, εθνική διάσταση. Η ανεξέλεγκτη δραστηριότητα τουρκικών αλιευτικών (βιομηχανικής κλίμακας), οι καταγγελίες για παραβιάσεις ελληνικών χωρικών υδάτων και η πίεση στα αλιευτικά αποθέματα δημιουργούν συνθήκες άνισου ανταγωνισμού. Την ώρα που οι Έλληνες ψαράδες καλούνται να συμμορφώνονται με ολόένα αυστηρότερο κανόνα, παραμένουν σοβαρά ερωτήματα για την αποτελεσματική προστασία της αλιευτικής δραστηριότητας στις ελληνικές θάλασσες.

Η ελληνική αλιεία σε αριθμούς

Τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ και της ευρωπαϊκής βάσης EUMOFA αποτυπώνουν το μέγεθος της κρίσης και τις βαθύτερες αλλαγές που συντελούνται στον κλάδο:

► Η Ελλάδα διέθετε το 2024 περίπου 11.450 αλιευτικά σκάφη, έναν από τους μεγαλύτερους στόλους της Ε.Ε. αριθμητικά. Το 93,6% αυτών έχει μήκος κάτω των 12 μέτρων. Πρόκειται κυρίως για μικρές παράκτιες επαγγελματικές δραστηριότητες.

► Από 81.920 τόνους το 2019, η καταγεγραμμένη παραγωγή μειώθηκε στους 54.708 τόνους το 2024. Πρόκειται για υποχώρηση 33,2% μέσα σε πέντε χρόνια.

► Οι καταγεγραμμένοι απασχολούμενοι περιορίστηκαν από 19.889 το 2019 σε 15.590 το 2024, δηλαδή μείωση 21,6%. Χιλιάδες λιγότεροι άνθρωποι συνδέονται πλέον επαγγελματικά με την παραγωγική δραστηριότητα της θάλασσας.

► Το 2024 η αξία παραγωγής της παραδοσιακής θαλάσσιας αλιείας ήταν 249 εκατ. ευρώ, έναντι 689,5 εκατ. των υδατοκαλλιεργειών. Ένας κλάδος με μεγαλύτερη συγκέντρωση κεφαλαίων και εξαγωγικό προσανατολισμό κυριαρχεί πλέον οικονομικά στην παραγωγή αλιευτικών προϊόντων, χωρίς αυτό να εξασφαλίζει την επιβίωση των μικρών αλιέων.

► Πίσω από τα σχετικά μικρά οικονομικά μεγέθη βρίσκονται χιλιάδες οικογένειες, νησιωτικές και παράκτιες κοινωνίες, η εγχώρια παραγωγή τροφίμων και η ανθρώπινη παρουσία στις ελληνικές θάλασσες.

Η συρρίκνωση της αλιείας δεν αποτελεί, επομένως, μόνο οικονομικό πρόβλημα ενός επαγγελματικού κλάδου. Είναι ακόμη μια πλευρά της συνολικής αποδυνάμωσης της παραγωγικής βάσης της χώρας, με σοβαρές κοινωνικές και εθνικές συνέπειες.

Χαριστικές βολές διαρκείας στον πρωτογενή τομέα

Δεν είναι μόνο οι ψαράδες που βλέπουν το επάγγελμά τους να απειλείται. Είναι οι κτηνοτρόφοι που χάνουν ολόκληρα κοπάδια, οι μελισσοκόμοι που παλεύουν με το κόστος και τις ελληνοποιήσεις, οι αμπελουργοί που εγκαταλείπουν τις καλλιέργειές τους, οι ελαιοπαραγωγοί και οι ροδακινοπαραγωγοί που παραδίδουν τον κόπο τους στους μεσάζοντες χωρίς να γνωρίζουν πόσο θα πληρωθούν. Ανάμεσα στο 2009 και το 2020 χάθηκαν σχεδόν 193.000 γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις από τις στατιστικές καταγραφές. Και, σύμφωνα με τους ίδιους τους παραγωγούς, τα τελευταία χρόνια η έξοδος από το επάγγελμα είναι ακόμη μεγαλύτερη. Δεν πρόκειται απλώς για μια σειρά επαγγελματικών κρίσεων. Πίσω τους διακρίνεται το πρόβλημα της εγκατάλειψης της υπαίθρου, της συρρίκνωσης της παραγωγικής βάσης και της δυσκολίας χιλιάδων ανθρώπων να συνεχίσουν να ζουν από την εργασία τους στον τόπο τους.

► **Στο έλεος των φυσικών καταστροφών:** Στη Θεσσαλία, τρία χρόνια μετά τις καταστροφικές πλημμύρες του Daniel τον Σεπτέμβριο του 2023, η αποκατάσταση της παραγωγής παραμένει ανοικτή πληγή. Χιλιάδες στρέμματα καλλιεργειών, γεωργικός εξοπλισμός, αποθήκες και κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις υπέστησαν τεράστιες ζημιές. Παρότι μέχρι τον Δεκέμβριο του 2025 είχαν καταβληθεί 459,4 εκατ. ευρώ σε κρατική αρωγή προς διάφορες κατηγορίες πληγέντων, αγρότες εξακολουθούσαν το 2026 να καταγγέλλουν εκκρεμότητες στις αποζημιώσεις και αδυναμία επανεκκίνησης της παραγωγής. Για πολλές εκμεταλλεύσεις, το πρόβλημα είναι η ίδια η δυνατότητα συνέχισης της καλλιεργητικής δραστηριότητας και της ζωής στην περιοχή. Τώρα αντιμέτωπη με τα ίδια προβλήματα βρίσκεται και η Κρήτη μετά την ολική καταστροφή των καλλιεργειών που προκάλεσε η πλημμύρα στο οροπέδιο Λασιθίου.

► **ΟΠΕΚΕΠΕ:** Ένα τεράστιο σκάνδαλο διασπάθισης αγροτικών επιδοτήσεων, με την Ελλάδα να επιβαρύνεται με δημοσιονομική διόρθωση 415 εκατ. ευρώ, και τους πραγματικούς παραγωγούς να πληρώνουν τις συνέπειες. Η αποκάλυψη των κυκλωμάτων απάτης και η κατάρρευση της αξιοπιστίας του μηχανισμού πληρωμών οδήγησαν σε πρόσθετους ελέγχους, καθυστερήσεις και δεσμεύσεις ενισχύσεων. Τον Οκτώβριο του 2025 δεσμεύτηκαν για περαιτέρω έλεγχο οι αιτήσεις 25.138 παραγωγών. Χρήματα αναγκαία για σπόρους, λιπάσματα, ζωτροφές και καύσιμα δεν έφταναν εγκαίρως στους δικαιούχους, δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα ρευστότητας και δυσκολεύοντας τη συνέχιση της παραγωγής. Έτσι, ένα σκάνδαλο διαφθοράς που φτάνει μέχρι το Μαξίμου, μετατράπηκε σε πρόσθετο οικονομικό βάρος για τον αγροτικό κόσμο.

► **Ζωνόσοι 1:** Η ευλογία των αιγοπροβάτων εξελίχθηκε σε τεράστια καταστροφή για την ελληνική κτηνοτροφία. Από τον Αύγουστο του 2024 μέχρι τον Μάιο του 2026 θανατώθηκαν, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, σχεδόν 489.000 αιγοπρόβατα, σε χιλιάδες πληγείσες εκτροφές. Ολόκληρα κοπάδια εξαφανίστηκαν, στερώντας από τους κτηνοτρόφους παραγωγικό κεφάλαιο που χρειάστηκαν χρόνια για να δημιουργήσουν. Μαζί χάνονται εισοδήματα από γάλα και κρέας, ενώ η ανασύσταση των εκτροφών απαιτεί χρόνο και σημαντικές επενδύσεις. Οι υποχρεωτικές θανατώσεις αποτελούν υγειονομικό μέτρο, αλλά η έκταση της καταστροφής θέτει σοβαρά ερωτήματα για την πρόληψη, την επάρκεια των κτηνιατρικών υπηρεσιών και την ουσιαστική στήριξη των πληγέντων.

► **Ζωνόσοι 2:** Στη Λέσβο, ο αφθώδης πυρετός απειλεί τα θεμέλια μιας ολόκληρης τοπικής οικονομίας. Από τον Μάρτιο του 2026 οι υγειονομικοί περιορισμοί, οι θανατώσεις κοπαδιών και τα εμπόδια στη διακίνηση ζώων και προϊόντων έχουν προκαλέσει τεράστιες δυσκολίες στην κτηνοτροφική παραγωγή. Μέχρι τον Σεπτέμβριο οι διαδικασίες αποζημίωσης αφορούσαν περίπου 20.000 θανατωθέντα ζώα, ενώ στις αρχές Οκτωβρίου ανακοινώθηκε καταβολή 7,73 εκατ. ευρώ. Το πλήγμα δεν αφορά μόνο τους κτηνοτρόφους, αλλά και τα τυροκομεία, την τοπική μεταποίηση και την οικονομία του νησιού. Ο κίνδυνος είναι πολλές εκμεταλλεύσεις να μην μπορέσουν να ξαναλειτουργήσουν, οδηγώντας σε μόνιμη συρρίκνωση της λεσβιακής κτηνοτροφίας, βασικό πυλώνα της ίδιας της ταυτότητας του νησιού. Διαφορετικές κρίσεις, από τις φυσικές καταστροφές και τις ζωνόσους μέχρι τα σκάνδαλα στη διαχείριση των κοινοτικών πόρων, καταλήγουν να έχουν ένα κοινό αποτέλεσμα: Την απώλεια παραγωγικών κεφαλαίων και την αδυναμία χιλιάδων παραγωγών να ξανασταθούν στα πόδια τους. Γίνεται έτσι εμφανής η απουσία ενός σχεδίου για να συνεχιστεί η παραγωγή, στη θέση του οποίου «ανθούν» έξιπνες τεχνικές μοιράσματος των πόρων στους ημέτερους.

editorial

Ο Ρούμπιο στην Πνύκα και η αφασία της δουλοπρέπειας

Η ομιλία του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο στην Πνύκα αποτέλεσε ένα νέο επιθετικό κήρυγμα της φθίνουσας υπερδύναμης, μια διακήρυξη ανασύνταξης της αμερικανικής ισχύος και, δευτερευόντως, της «συλλογικής Δύσης». Με αρκετή δόση αμερικανικού σωβινισμού-πραγματισμού, ιστορικής αυθαιρεσίας και της γνωστής νοοτροπίας του αφέντη που απαιτεί από τους άλλους να συμμορφωθούν. Το μήνυμα ήταν σαφές: Η παγκοσμιοποίηση και ο εφησυχασμός επέτρεψαν στους ανταγωνιστές της Δύσης να ισχυροποιηθούν. Η πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ δεν είναι πλέον εξασφαλισμένη. Χρειάζεται παραγωγική ανασυγκρότηση, τεχνολογική υπεροχή, στρατιωτική ενίσχυση και, πάνω απ' όλα, θέληση για κυριαρχία.

Για να θεμελιώσει αυτή τη νέα σταυροφορία, ο Ρούμπιο επιστράτευσε τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Ανακάλυψε –ανιστόρητα και αυθαίρετα– στους αρχαίους Έλληνες την ατομικότητα, τη φιλοδοξία και τον ανταγωνισμό ως βασικά χαρακτηριστικά που κληροδότησαν στη Δύση. Κατασκεύασε μάλιστα μια εκπληκτική ιστορική αλυσίδα: Αλέξανδρος, Καίσαρας, Καρλομάγνος, Κορτές! Η κατάκτηση και η επιβολή παρουσιάστηκαν ως αδιάκοπη εκδήλωση του δυτικού πνεύματος. Του οποίου τη σκυτάλη παρέλαβαν –ελέω Θεού, God bless America– οι ΗΠΑ. Έτσι, οι αρχαίοι Έλληνες μεταμορφώνονται σε προδρόμους του σύγχρονου Αμερικανού κυρίαρχου. Και ο Κορτές, ο κατακτητής του Μεξικού, αποκτά θέση στην ένδοξη γενεαλογία του δυτικού πολιτισμού. Ούτε λόγος για αποικιοκρατία, εξόντωση λαών, λεηλασία, πολέμους, γενοκτονίες και υποδούλωση. Ασήμαντες λεπτομέρειες μπροστά στο μεγαλείο της δυτικής και αμερικανικής φιλοδοξίας.

Ο Ρούμπιο αδυνατεί να συλλάβει τα μεγάλα επιτεύγματα του ελληνικού πολιτισμού: τον αναστοχασμό, τη διερώτηση, το μέτρο, την τραγικότητα της ανθρώπινης πορείας, τον Δήμο, τη Δημοκρατία, το θέατρο ως στοιχείο βασικό της κοινωνίας και της εκπαίδευσης των πολιτών, τα όρια της εξουσίας. Αυτό που έκανε σπουδαίο τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό ήταν επίσης η δυνατότητα να βλέπει τον κόσμο από τη θέση του άλλου, όχι η λατρεία της ισχύος. Από αυτή τη μεγάλη ιστορική, πνευματική και πολιτική περιπέτεια γεννήθηκαν η φιλοσοφία, η τραγωδία και η δημοκρατική σκέψη. Ο Αισχύλος πολέμησε στον Μαραθώνα και θεώρησε τη συμμετοχή του άξια να μνημονευτεί στον τάφο του. Όμως στους «Πέρσες» δεν ύμνησε απλώς τη νίκη των Ελλήνων. Έβαλε στη σκηνή τον πόνο των ηττημένων, την οδύνη του αντιπάλου, την καταστροφή που προκαλεί η αλαζονεία της εξουσίας. Και ο Ευριπίδης, στις «Τρῳάδες», προειδοποιούσε: «μῶρος δὲ θνητῶν ὅστις ἐκπορθεῖ πόλεις, ναοὺς τε τύμβους θ', ἱερὰ τῶν κεκμηκότων,

ἐρημίᾳ δούς αὐτὸς ὤλεθ' ὕστερον». «Ανόητος όποιος καταστρέφει πόλεις, ναοὺς και τάφους. Αφού τα παραδώσει στην ερήμωση, στο τέλος χάνεται και ο ίδιος». Τι ειρωνεία να ακούγονται σήμερα κηρύγματα περί δυτικού μεγαλείου, ενώ πόλεις ισοπεδώνονται, λαοί ξεριζώνονται, γενοκτονίες μεταδίδονται απευθείας και ο πόλεμος επανέρχεται ως κανονικό εργαλείο της διεθνούς πολιτικής! Αλλά ο Ρούμπιο «ξέχασε» εντελώς την ύβρη. Την υπεροψία εκείνου που, μεθυσμένος από τη δύναμή του, περιφρονεί κάθε όριο, κάθε μέτρο, κάθε δικαίωμα του άλλου. Και ξέχασε πως στην ελληνική τραγωδία η ύβρις δεν μένει χωρίς συνέπειες.

Υπάρχει και μια δεύτερη ειρωνεία. Όλα αυτά ειπώθηκαν στην Πνύκα. Εκεί όπου οι ελεύθεροι πολίτες, παρά τους αποκλεισμούς της αρχαίας δημοκρατίας, συγκεντρώνονταν όχι για να χειροκροτούν κάποιον ισχυρό, αλλά για να συζητούν και να αποφασίζουν. Εκεί όπου εγκαθιδρύθηκε η ισηγορία. «Τίς ἀγορεύειν βούλεται;». Σήμερα δεν υπάρχει Δήμος! Ο αποκλεισμός των πολιτών αποτελεί κανόνα της σύγχρονης «δημοκρατορίας». Στο τιμόνι βρίσκεται η ολιγαρχία του πλούτου, η «χρηματιστική» κατά τον Αριστοτέλη, η απεριόριστη επιθυμία πλουτισμού που υποκαθιστά μια οικονομία στην υπηρεσία του «ευ ζην». Μια πανίσχυρη ολιγαρχία επιβάλλει τους όρους της στην ανθρωπότητα με τη μέγιστη βαρβαρότητα, κυνισμό και χωρίς κανένα μέτρο.

Η Πνύκα μετατρέπεται σε σκηνικό όπου οι ισχυροί ανακοινώνουν τις στρατηγικές τους. Και από κάτω ολιάρχες, καναλάρχες, επίσημοι χειροκροτούν μετά μανίας. Η πλήρης αντιστροφή. Τεράστια ασέβεια προς το ελληνικό πνεύμα και ασύδοτος γραικυλισμός. Γραικύλος: ο δουλοπρεπής Έλληνας, υποταγμένος σε ξένους αφέντες.

Και στη σημερινή επίσημη Ελλάδα; Δουλοπρέπεια και άγιος ο Θεός! Ύμνοι για την ομιλία, υπερηφάνεια επειδή μας ανακήρυξαν «πυλώνα σταθερότητας», ικανοποίηση επειδή μας θεωρούν πολύτιμο σύμμαχο. Κάποιοι τόλμησαν να χαρακτηρίσουν τον Ρούμπιο Πόντιο Πιλάτο για το καλώδιο της ηλεκτρικής διασύνδεσης. Ως εκεί. Μην υπερβάλλουμε κιόλας! Καμία σοβαρή συζήτηση για τη θέση της Ελλάδας στους νέους αμερικανικούς σχεδιασμούς. Κουβέντα για τους κινδύνους, τις δεσμεύσεις, την κυριαρχία που απομένει σε μια χώρα η οποία πανηγυρίζει επειδή την επέλεξαν για προχωρημένο φυλάκιο, «κάθετο διάδρομο», κόμβο, πολυμορφικό συμπληρωματικό «εργαλείο». Ο μεταπρατικός κόσμος, ως σύγχρονος γραικύλος, παρακαλά να μας παραχωρήσουν μια καλή θέση στα σχέδιά τους οι ισχυροί. Το πραγματικό ζητούμενο είναι να μπορέσει η ελληνική κοινωνία να αποφασίζει για τη δική της πορεία και να γίνει υποκείμενο της ιστορίας της. Αυτό όμως έχει μία βασική προϋπόθεση: Να αρνηθούμε την εθνική και κοινωνική μας αλλοτρίωση.

01 ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Θετικισμός, οικονομισμός και μεταπρατισμός: Η ιδεολογία της προσαρμογής

■ ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ ΡΙΝΑΛΝΤΙ

Ο αναγνώστης ίσως παραξενευτεί με το θέμα του σημειώματος, αλλά θεωρώ αναγκαία αυτήν την παρέκβαση. Γνωρίζω ότι ζούμε σε μια στείρα εποχή σε επίπεδο ιδεών και νοήματος. Οι «μεγάλες αφηγήσεις», το όραμα μιας καλύτερης κοινωνίας, έχουν εξοστρακιστεί από τη δημόσια και ατομική σφαίρα, ενώ δεν υφίσταται σχεδόν καμία γενικότερη ενασχόληση με τη φιλοσοφία. Πόσο μάλλον να γίνεται λόγος για τη σημασία της ως σημαντικής αληθειακής διαδικασίας («αληθειακός/αληθειακή»: φιλοσοφικός, γλωσσολογικός, λογικός και νομικός όρος που αναφέρεται σε οτιδήποτε σχετίζεται με την αλήθεια, που την εκφράζει, την αναζητά ή βασίζεται σε αυτήν) και, βεβαίως, ως μιας βασικής διάστασης που υπάρχει μέσα μας, γύρω μας, πάνω μας – έστω ως θραύσματα κοσμοαντίληψης, κοινού νου, λογικής, ιδεολογικών σχημάτων, ακόμα και στερεοτύπων.

Στο προηγούμενο σημείωμα* έκανα μια νύξη για την εναντίωση του Κωστή Μοσκόφ στον θετικισμό και τη διαίσθησή του για τον «οικονομικό θετικισμό» που είχε (και έχει) αλώσει τη μαρξιστική σκέψη της εν γένει αριστεράς. Το τελευταίο κείμενό του στη συλλογή «Δοκίμια, 1» (1980), τιτλοφορείται «Ενάντια στον θετικισμό και τον οικονομισμό». Στο κείμενο αυτό υπάρχουν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες εκτιμήσεις και παρατηρήσεις για τη σύγχρονη σκέψη.

Θέλω να επισημάνω επίσης το έργο ενός άλλου σημαντικού σύγχρονου μαρξιστή επιστήμονα και φιλοσόφου, του Ευτύχη Μπιτσάκη, που με συνέπεια έδωσε μεγάλες μάχες ενάντια στον ακρωτηριασμό και ευνουχισμό της επιστήμης από τον θετικισμό στις ποικίλες μεταμορφώσεις του: «Ο επιστημονικός ρεαλισμός υπερβαίνει τόσο τον διαισθητικό ρεαλισμό όσο και τον θετικισμό». Ο Μπιτσάκης υπήρξε μια μεγάλη μορφή στοχαστή, που συνδύαζε τη βαθιά γνώση της φιλοσοφίας και των πιο σύγχρονων επιστημονικών εξελίξεων, όντας ο ίδιος επιστήμονας. Στα τελευταία του έργα ασχολήθηκε με περιοχές θεμάτων όπως η ουσία και η φύση του ανθρώπου, η εγκόσμια ηθική.

Το εντυπωσιακό στοιχείο που ενώνει τους δύο διανοητές είναι ότι στην πάλη τους ενάντια στον θετικισμό και τον παραγωγικισμό-οικονομισμό θέτουν ως βασικά ζητήματα την αλλοτρίωση, την ολότητα, το νόημα. Ο Μπιτσάκης στο τελευταίο βιβλίο του, «Για μια εγκόσμια ηθική», θα τονίσει:

«Το ερώτημα για το νόημα της ζωής απο-

τελεί κεντρικό ερώτημα των φιλοσοφιών της ύπαρξης. Ο θετικισμός το απορρίπτει, με βάση τυπικά κριτήρια για το τι είναι επιστημονικό και το τι έχει νόημα. Οι μαρξιστές, από την πλευρά τους, συνήθως το παρακάμπτουν, με μιαν αμήχανη σιωπή. Αλλά το πρόβλημα απασχολεί και τους “μορφωμένους” και τους “αμόρφωτους”. Αν οι φιλόσοφοι το αποφεύγουν, τόσο το χειρότερο για τη φιλοσοφία. Ο θετικισμός απορρίπτει το πρόβλημα και ο μαρξισμός το αποφεύγει.»

Καιρός όμως να περάσουμε στην εξέταση του κυρίως θέματος του σημειώματος.

Μια όχι καινούργια αλλά εντελώς επίκαιρη ιδεολογική και πολιτική σφαίρα: ο θετικισμός

Τόσο ο θετικισμός όσο και ο οικονομισμός δεν είναι καινούργιες φιλοσοφικές και πολιτικές κατηγορίες. Έχουν εμφανιστεί εδώ και δύο περίπου αιώνες (ίσως και παρ’απάνω ο θετικισμός) και έχουν γνωρίσει πολλές μεταμορφώσεις, νέες επιχειρηματολογίες και μεταμφιέσεις.

Ο θετικισμός ενδιαφέρεται για το παρατηρήσιμο, το φαινόμενο, το μετρήσιμο, την καταγραφή των δεδομένων. Ό,τι μπορεί να μετρηθεί, να υπολογιστεί, να παρατηρηθεί και να καταγραφεί έχει σημασία, ενώ μια σειρά από φαινόμενα της κοινωνικής ζωής που δεν εμπίπτουν στο μετρήσιμο μάλλον δεν έχουν σημασία. Ο θετικισμός συγγενεύει με τον επιστημονισμό, τη γενίκευση δηλαδή ορισμένων μεθόδων που χρησιμοποιούν οι θετικές επιστήμες, και την ιδιαίτερη προσπάθεια να αποκαθαρθεί το επιστημονικό πεδίο από στοιχεία ιδεολογίας, ώστε να εμφανίζεται ως μια αποστειρωμένη και ουδέτερη περιοχή. Πράγμα που δεν συμβαίνει στην πραγματικότητα, γιατί και ο επιστημονισμός είναι ιδεολογικά φορτισμένος και απολογητικός για τις υπάρχουσες κοινωνικές σχέσεις. Συγγενεύει και με τον τεχνοκρατισμό, δηλαδή την ειδική εξουσία και δύναμη των «ειδικών» κάθε λογής, που εμφανίζουν ως επιστημονικές και αναπόφευκτες όλες τις επιλογές τους.

Λέμε ότι συγγενεύουν επειδή αποτελούν μορφές ενός κυρίαρχου εμπειρισμού (που φορά τη λεοντή του λογικού εμπειρισμού), και ο συνδυασμός τους κρίκος έγκειται στην προσήλωσή τους να αναζητούν την κινητήρια δύναμη της ιστορίας πρωτίστως σε αντικειμενικούς, οικονομικούς και τεχνικούς μηχανισμούς. Κεντρική τους ιδέα είναι ότι η κοινωνική πραγματικότητα μπορεί να αναχθεί σε

μετρήσιμα δεδομένα και τεχνική διαχείριση.

Ο Μπιτσάκης θα τονίσει μεταξύ άλλων ότι: α) «Τα διάφορα ρεύματα του νεότερου και σύγχρονου θετικισμού ανέπτυξαν τις βασικές θέσεις του εμπειρισμού», β) «Ο θετικισμός σημαίνει και ανιστορική σύλληψη της επιστημονικής γνώσης», γ) κατακρίνει την «αφελή θετικιστική αντίληψη της ομαλής επιστημονικής πρόο-δου».

Ολόκληροι τομείς της κοινωνικής ζωής τρώνε «άκυρο» μέσα από τη θετικιστική ερμηνεία της πραγματικότητας. Το ότι καταστάσεις δεν «μετριούνται» άμεσα δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν. Το πρόβλημα είναι ότι ο επιστημονισμός, ο θετικισμός και ο τεχνοκρατισμός τείνουν να αφήνουν στη σκιά ολόκληρες διαστάσεις της κοινωνικής και ανθρώπινης ύπαρξης, επειδή δεν χωρούν εύκολα στο σχήμα γεγονός-μέτρηση-πρόβλεψη-διαχείριση. Καταγράφω ορισμένες από αυτές:

Α) Το θυμικό και το συναίσθημα. Φόβος, οργή, αγάπη, μίσος, ελπίδα, ταπείνωση, αξιοπρέπεια, φθόνος, υπερηφάνεια, αίσθημα αδικίας.

Β) Η φαντασία. Μια κοινωνία δεν υπάρχει μόνο μέσω αυτού που είναι, αλλά και μέσω αυτού που φαντάζεται ότι μπορεί να γίνει. Η φαντασία παράγει εικόνες άλλης ζωής, άλλων σχέσεων, άλλης κοινωνίας. Χωρίς αυτήν δεν υπάρχει ουσιαστικά ούτε πολιτική δημιουργία ούτε ιστορική δυνατότητα.

Γ) Η επιθυμία. Ο άνθρωπος δεν ενεργεί μόνο επειδή έχει «ορθολογικά συμφέροντα». Επιθυμεί, προσδοκά, φοβάται, ταυτίζεται, αποστρέφεται.

Δ) Το νόημα. Οι άνθρωποι δεν κινούνται μόνο στη βάση του τι φέρνει αποτέλεσμα, αλλά θέτουν και ερωτήματα όπως «γιατί ζω έτσι;», «τι αξίζει;», «τι έχει σημασία;».

Ε) Η μνήμη. Οι κοινωνίες δεν συγκροτούνται μόνο από σημερινά δεδομένα. Υπάρχουν μέσα τους τραύματα, ήττες, νίκες, μύθοι, παραδόσεις, ιστορικές εμπειρίες.

Αυτά λειτουργούν στο παρόν χωρίς να ανάγονται εύκολα σε μεταβλητές.

ΣΤ) Η ταυτότητα και το ανήκειν. Πατρίδα, κοινότητα, οικογένεια, γλώσσα, τόπος, συλλογικότητα, δηλαδή δεσμοί μέσω των οποίων ο άνθρωπος αναγνωρίζει τον εαυτό του ως μέρος κάποιου «εμείς».

Ζ) Το ιερό και το συμβολικό. Υπάρχουν πράγματα που μια κοινωνία θεωρεί μη ανταλλάξιμα: νεκροί, μνήμη, αξιοπρέπεια, πατρίδα, ελευθερία, δικαιοσύνη. Η οικονομική ή τεχνοκρατική λογική δυσκολεύεται ιδιαίτερα με κάτι που οι άνθρωποι λένε ότι «δεν έχει τιμή».

Η) Η βούληση και η πράξη. Σε ορισμένες στιγμές άνθρωποι που χθες ήταν παθητικοί αποφασίζουν ότι «ως εδώ». Και η απόφαση αυτή μεταβάλλει την ίδια την πραγματικότητα πάνω στην οποία είχε κατασκευαστεί η προηγούμενη θετικιστική πρόβλεψη μέσω των data.

Θ) Το πάθος. Η πολιτική ιστορία είναι αδύνατον να κατανοηθεί χωρίς πάθη. Επαναστάσεις, εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα, αντιστάσεις, κοινωνικές εξεγέρσεις, αλλά και αντιδραστικά μαζικά κινήματα, δεν εξηγούνται επαρκώς με εισοδήματα, δημογραφικούς δείκτες και ορθολογικές επιλογές.

Ενώ όλα αυτά υπάρχουν, δεν μπορούν να μετρηθούν εύκολα, και δεν χωρούν στην «έγκυρη και θεσμοποιημένη γνώση». Καταστάσεις όπως η ταπείνωση – η προσδοκία – ο φόβος – η αξιοπρέπεια – η μνησικακία – η ελπίδα – η θυσία – η πίστη – ο ενθουσιασμός θεωρούνται κάπως ως «έξω από την πραγματικότητα», ενώ αποτελούν υλικές δυνάμεις της ιστορίας όταν κινητοποιούν ανθρώπους.

Τέλος, η πραγματικότητα δεν αποτελείται μόνο από αυτό που υπάρχει. Περιλαμβάνει και αυτό που μπορεί να υπάρξει. Και η Πολιτική οφείλει να αρχίζει από εκεί, αν πραγματικά θέλουμε να αλλάξουμε τη δυστοπική, σύγχρονη, αλλοτριωτική και αλλοτριωμένη πραγματικότητα.

Σήμερα γίνεται επίσης λόγος για αλγοριθμικό θετικισμό, όπου η αλγοριθμική επεξεργασία ανάγεται σε ανώτατη μορφή έγκυρης γνώσης. Έτσι έχουμε ένα κράμα θετικισμού, πραγματισμού, τεχνοκρατισμού και αλγοριθμικής κουλτούρας. Ο «πολιτισμός των data» έχει μια ενδογενή τάση να μετατρέπει τις ποιότητες σε ποσότητες.

Όμως η ουσία, το ιδιαίτερο γνώρισμα του αλγοριθμικού θετικισμού, δεν είναι απλώς η πίστη στα δεδομένα, αλλά η μεταβίβαση της ερμηνείας από το ανθρώπι-

νο υποκείμενο στον αλγόριθμο, την ΑΙ, τη μηχανή. Η ανθρώπινη σκέψη και νόηση θεωρείται εκ των προτέρων υποδεέστερη. Ο κλασικός θετικισμός υποστήριζε μια μετάβαση από τα γεγονότα στην παρατήρηση, από εκεί στην επιστημονική μέθοδο και τελικά στην έγκυρη γνώση, που θα αξιοποιούσε και θα επέλεγε ο ίδιος ο άνθρωπος. Τώρα περνάμε σε ένα άλλο κομβικό στάδιο με την ΑΙ. Αν θέλουμε να πάμε λίγο βαθύτερα την κριτική μας, το θετικιστικό πνεύμα, ο επιστημονισμός και ο τεχνοκρατισμός παραμερίζουν την κατηγορία της **ποιότητας**, δεν βλέπουν την **αντίφαση** και τις **αντιθέσεις** ως κινητήριες δυνάμεις διαδικασιών, και βεβαίως δεν μπορούν να «μετρήσουν» το **άλμα** (το ποιοτικό άλμα), που είναι και η ουσία της **διαλεκτικής**. Γι’ αυτό έχει δίκιο ο Μπιτσάκης όταν κάνει λόγο για «θετικιστική παθητικότητα». Στην ουσία καταργείται και η **Δυνατότητα** της αλλαγής. Αλλά δεν μπορούμε να επεκταθούμε περισσότερο στο πλαίσιο του σημειώματος αυτού.

Μία ακόμα σφαίρα: ο οικονομισμός

Κλασικά, ο οικονομισμός χαρακτήριζε τον περιορισμό της πάλης γύρω από την οικονομική σφαίρα και θεωρούσε αποφασιστικό παράγοντα στην ανθρώπινη εξέλιξη την οικονομική πρόοδο. Στένευε τον ορίζοντα της πάλης ενάντια στον καπιταλισμό, που είναι ένα οικονομικό και πολιτικό σύστημα μαζί. Ιστορικά, έχει αποδειχθεί πως δεν αρκεί η ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων για να οδηγήσει σε έναν ποιοτικό μετασχηματισμό των κοινωνιών που να καταργεί την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, τις σχέσεις ιδιοκτησίας, την αλλοτρίωση, την αστική εξουσία. Ο οικονομισμός εμφανίστηκε ως ένα ρεύμα μέσα στο εργατικό κίνημα που υπονόμεινε την πολιτική πάλη σε όλα τα πεδία του καπιταλιστικού συστήματος και ανήγαγε την παραγωγή και τις παραγωγικές δυνάμεις σε κινητήρια μηχανή της ιστορικής προόδου. Γρήγορα η τάση αυτή, και με την εξέλιξη του ίδιου του καπιταλισμού, αναβαθμίστηκε στον παραγωγικισμό, στον οικονομικό και τεχνολογικό ντετερμινισμό, με ολέθρια αποτελέσματα και έναν γενικό αποπροσανατολισμό του

εργατικού και απελευθερωτικού κινήματος. Στη συνέχεια η θεωρία των «παραγωγικών δυνάμεων» διακήρυξε την ουδετερότητά τους, και έτσι όλο το εργατικό και μαρξιστικό κίνημα ενσωματώθηκε στην ιδεολογία της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων του καπιταλισμού, που τάχα θα τις έθετε υπό κάποιον έλεγχο κάποια στιγμή. Δεν πρέπει να μας εκπλήσσει η προσχώρηση της αριστεράς και του ιστορικού κομμουνιστικού κινήματος στο ιδεολόγημα της ΕΤΕ και της ουδετερότητάς της, ούτε η υιοθέτηση της λογικής του κέρδους και του ανταγωνισμού των επιχειρήσεων στις κοινωνίες της μετάβασης (δηλαδή κλασικών καπιταλιστικών κριτηρίων). Και διόλου δεν πέρασε από το μυαλό των θετικιστών της αριστεράς να ερμηνεύσουν την παλινόρθωση του καπιταλισμού και μέσα από τον παραγωγικισμό και τον «οικονομικό θετικισμό». Ο Κ. Μοσκόφ στο κείμενο που αναφέραμε («Ενάντια στον θετικισμό και τον οικονομισμό») τονίζει: «Θεμελιακό πρόβλημα του μαρξισμού σαν θεωρία του ανθρώπινου γίνεσθαι είναι το πρόβλημα της αλλοτρίωσης του ανθρώπου, της πρακτικής της απελευθέρωσής του από τις ταξικές δομές που τον συνθλίβουν, ταξικές δομές που αποτελούν την ιστορική εξέλιξη των φυσικών δομών στο σήμερα. Κεντρικό στο μαρξισμό, αλλά σε αυτό το στοιχείο παρατηρείται η μεγαλύτερη καθυστέρηση μεγάλου μέρους της σημερινής μαρξιστικής θεωρητικής πρακτικής». «Αιτία οι θετικιστικές επιδράσεις και ο οικονομισμός», και εντοπίζει μία «θετικιστική παρέκκλιση στην μαρξιστική σκέψη». Και προσθέτει: «Η ανάπτυξη του θετικισμού και του οικονομισμού στο εσωτερικό κάποιας μαρξιστικής σκέψης, εκφράζουν την επιρροή και την διείσδυση του καπιταλισμού στον διαλεκτικό και ιστορικό υλισμό». Ο δε Μπιτσάκης θα τονίσει πως «ο οικονομικός ντετερμινισμός εξαφανίζει τις δυνατότητες της ιστορικής κίνησης. Οι μάζες, από δημιουργοί της ιστορίας, μετατρέπονται σε παθητικά υποκείμενα μιας προκαθορισμένης πορείας, και τότε τίθεται το ερώτημα για τις δυνατότητες και για το νόημα της ανθρώπινης πράξης».

Η σχέση με τον σύγχρονο μεταπρατισμό
Και το ερώτημα: Τι σχέση έχουν όλα αυτά με το γενικότερο θέμα μας, δηλαδή τον εκσυγχρονισμό και μεταμορφώσιμο μεταπρατισμό; Θα έπρεπε να είναι προφανές. Αλλά δεν είναι, επειδή η σύγχυση είναι μεγάλη και η σιωπή γύρω από τη φιλοσοφία, τις ιδέες, τη θεωρία, τις ιδεολογίες, την ποιότητα, τη διαλεκτική έχει γίνει καθεστώς. Ο Κ. Μοσκόφ θέτει στο επίκεντρο έννοιες γύρω από την ποιότητα: Θεωρεί κεντρικό ζήτημα να απαλλαγούμε από την εθνική και κοινωνική μας αλλοτρίωση. Θεωρεί πως δομικό ποιοτικό στοιχείο του ελληνικού σχηματισμού είναι η ποιότητα της εξάρτησης. Θεωρεί πως υπάρχει επίδραση του θετικισμού και του οικονομισμού στον χώρο του μαρξισμού. Θεωρεί ότι αυτά τα δύο αποτελούν κεντρικές αιτίες για την καθυστέρηση του μαρξισμού. Και αυτά τα υποστηρίζει δέκα χρόνια πριν από την κατάρρευση του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Ερώτηση: Ποιος έδωσε τα τελευταία 30-40 χρόνια σημασία στο έργο του Κ. Μοσκόφ; Ποιος ανέδειξε τη σημαντική συνεισφορά του Ε. Μπιτσάκη στους τομείς της επιστήμης, στην πάλη του ενάντια στον θετικισμό, στην ηθική, το νόημα, τη φύση και την ουσία του ανθρώπου; Ποιοι έδωσαν την παραμικρή σημασία στην αληθειακή δύναμη της φιλοσοφίας και την ουσιαστική ανάγκη της για τις μάζες; Ελάχιστοι, ούτε καν μετρημένοι στα δάκτυλα των δύο χεριών. Αυτή είναι η αλήθεια. Αλλά πάμε λίγο παρακάτω. Σήμερα η κυρίαρχη αφήγηση για την Ελλάδα κινείται συχνά αντίστροφα: ΑΕΠ, επενδύσεις, εξαγωγές, τουριστικές αφίξεις, πιστοληπτική αξιολόγηση, απορρόφηση ευρωπαϊκών πόρων, μεγαβάτ ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, χιλιόμετρα αυτοκινητοδρόμων, λιμάνια, logistics. Η χώρα εμφανίζεται ως ένα σύνολο μετρήσιμων επιδόσεων. Η ελληνική ιθύνουσα τάξη έχει επιδείξει ιστορικά μεγάλη ικανότητα προσαρμογής στις εκάστοτε διεθνείς απαιτήσεις. Αυτή η προσαρμοστικότητα μπορεί όμως να εμφανίζεται ως εθνική στρατηγική. Το ερώτημα «πού θέλουμε να πάει η χώρα;» αντικαθίσταται από το «πού

υπάρχουν ευκαιρίες;». Τι ζητούν οι αγορές; Πού κατευθύνονται οι επενδύσεις; Ποιες είναι οι νέες ευρωπαϊκές προτεραιότητες; Πού κινούνται οι μεγάλες γεωπολιτικές και οικονομικές ροές;

Ο μεταπρατισμός είναι και τρόπος σκέψης, ζωής και εσωτερίκευσης
Ο μεταπρατισμός παράγει και έναν τρόπο σκέψης. Η έννοια του μεταπρατικού χώρου δεν είναι απλά μια οικονομική κατηγορία, ούτε μόνο ένας τρόπος οικονομικής λειτουργίας. Ως τρόπος σκέψης οδηγεί στο να αποδέχεσαι ως πρόοδο την προσαρμογή της χώρας σε δυνάμεις και ροές που δεν ελέγχει καθόλου. Την προσαρμογή ως τον μόνο ρεαλισμό απέναντι σε αυτό που ήδη υπάρχει, που ακυρώνει τον Τόπο και το Μέλλον. Την υποταγή στους σημερινούς συσχετισμούς και την κατάργηση της ελπίδας ενός καλύτερου παρόντος και μέλλοντος. Να παρακολουθούμε τη μετατροπή της χώρας σε χώρο και την υπόκλιση στις ιαχές της ιθύνουσας τάξης για επενδυτικές ευκαιρίες, δείκτες, ροές, αποδόσεις και κόμβους. Να νιώθουμε το Υπαρξιακό Πρόβλημα, το τι χάνεται, και να μας κοροϊδεύουν επειδή αυτό που χάνεται δεν εμφανίζεται αμέσως στους δείκτες. Η δημογραφική αποψίλωση, η απώλεια παραγωγικής γνώσης, η ερήμωση περιοχών, η αποδιάρθρωση κοινοτήτων, η εξάρτηση από ξένα κέντρα αποφάσεων, η αποδυνάμωση της συλλογικής ζωής, η αδυναμία μιας κοινωνίας να φανταστεί ένα διαφορετικό μέλλον, μπορούν να καταγραφούν εν μέρει με αριθμούς. Μιλάμε όμως για την **ποιότητα** μιας κοινωνίας και ενός Τόπου και, σε ένα βαθύτερο επίπεδο, για **το νόημα της συλλογικής μας, εθνικής και κοινωνικής, ύπαρξης**. Εδώ συναντώνται ο θετικισμός, ο μεταπρατισμός και η αλλοτρίωση. Ο θετικιστικός, οικονομιστικός και τεχνοκρατικός τρόπος σκέψης λειτουργεί ως ιδεολογική νομιμοποίηση και ως μηχανισμός αναπαραγωγής του σύγχρονου μεταπρατισμού.

** «Η ξεχασμένη εξάρτηση και το Υπαρξιακό Πρόβλημα της Ελλάδας» (φύλλο 790).*

 της Αριστεράς ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ	ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΕΝΟΤΗΤΑ αστική μη κερδοσκοπική εταιρία	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Τάσος Βαρούνης, Παύλος Δερμενάκης, Κώστας Δημητριάδης, Στέλιος Ελληνιάδης, Ρούλα Μουτσέλου, Βασίλης Ξυδιάς, Σπύρος Παναγιώτου, Γιώργος Παπαϊωάννου, Μιχάλης Σιάχος, Ερρίκος Φινάλης	Αποστολόπουλος, Κώστας Βενιζέλος, Νίκος Γεωργιάδης, Πάννα Παννουλοπούλου, Κώστας Γκιώνης, Γιώργος Θεοδωρόπουλος, Ιφιγένεια Καλαντζή, Γιώργος Α. Λεονταρίτης, Κώστας Λιβιεράτος, Κώστας Μελάς, Δημήτρης Μόνος, Δημήτρης Μπιελαντίς, Μανόλης Μούστος, Μύρωνας Ξυδάκης, Δημήτρης Ουλής, Γιώργος Πατέλης, Χρήστος Πραμαντιώτης,	Γιάννης Ραχιώτης, Τριαντάφυλλος Σερμέτης, Λόλα Σκαλτσά, Νίκος Σταθόπουλος, Στάθης Σταυρόπουλος, Κώστας Στοφόρος, Γιάννης Σχίζας, Γιώργος Τσαφέρης, Δημήτρης Α. Τραυλός-Τζανετάτος	Ρίκο), Ρικάρντο Φιέρο (Αργεντινή), Κάρλο Φορμέντι (Ιταλία)	ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ: Νίκος Μάλλιαρης Τηλ.: 6945804299 E-mail: malliaris@edromos.gr
Ρεθύμνου 11, 106 82 Αθήνα Τηλ.: 210 3468282 Φαξ: 210 3468282 E-mail: info@edromos.gr www.edromos.gr	ΕΚΔΟΤΗΣ: Ρούντι Πινάλντι	ΝΟΜΙΜΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ: Γιώργος Παπαϊωάννου	ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ: Κώστας Ανδριανόπουλος, Αντώνης Ανδρουλιδάκης, Λουκάς Αξελάς, Απόστολος	ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Κατού Αρκονάδα (Βολιβία), Σάλεμ Μπεν Πιαχιά (Τυνισία), Χάλεντ Μπαράκατ (Παλαιστίνη), Ντέμπορα Σαντάνα (Πουέρτο	ΣΚΙΤΣΑ: Στάθης Σταυρόπουλος, Carlos Latuff (Βραζιλία), Vasco Gargalo (Πορτογαλία)	Τάνια Μήτσιου Τηλ.: 6976864058
facebook.com/DromosThsAristeras youtube.com/@edromos1 instagram.com/edromos.gr x.com/edromos		ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Νίκος Ταυρής		ΣΥΝΕΔΙΑΣΜΟΣ: Δημήτρης Αρβανίτης	ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΔΙΑΣ Α.Ε. Εκτυπωτικές Επιχειρήσεις Τηλ. 210 6620788-734	

Ο Μανωλιός και ο παλιμπαιδισμός

■ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Η Δημοκρατία, η αστική Δημοκρατία, μοιάζει στις μέρες μας με τον Μανωλιό – βάζει τα ρούχα της αλλιώς: Αντί για τον Μακρόν, η Λεπέν. Την πολέμησαν, θα πουν ότι την ξεδόντιασαν, και τώρα ετοιμάζονται να την στέψουν βασίλισσα. Όπως στο Βερολίνο τους Ομογάλακτους, να ζηλεύει ο Κασιδιάρης, αν έστω υποψιάζεται πού πατάει και πού βρίσκεται στα μπουζούκια για εκτόνωση, το παιδί.

Ο Μελανσόν, στη γωνία. Όχι γιατί ετοίμαζε την Επανάσταση. Αλλά επειδή οι ντόπιες ελίτ πρέπει να θυμίζουν κάθε στιγμή ότι στο Παρίσι, στο Βερολίνο, σε όλη την Ευρώπη, η Εξουσία «κείται μακράν», στην απέναντι όχθη του Ατλαντικού – όπως μας υπενθύμισε, ως όφειλε, η κ. Κίμπερλι. Αλλά επιτέλους μην τα θέλουμε όλα δικά μας. Άλλοι Γερμανοί που μας αιματοκύλησαν δύο φορές, και άλλοι Βαλκάνιοι, Ρουμάνοι και λοιποί Έλληνες, Αλβανοί και οι όμοιοι.

Να το πούμε αλλιώς. Όσο ο κοσμάκης, σαν καλός χριστιανός, προστατεύει την 80χρονη γριούλα από την Έξωση, όλα είναι στη σωστή σειρά. Το καθεστώς υποχωρεί ως εκεί που πρέπει και ο κόσμος – που δεν είναι μαχόμενος λαός – χαίρεται.

Εμείς, αν δεν καταλάβουμε ότι δεν βγαίνουμε από το τούνελ ακόμα κι αν ο Μητσοτάκης καεί στο πυρ το εξώτερο, ακόμα κι αν ο κ. «Κουτσό Άλογο» σπάσει και το τρίτο πόδι, αν δεν γίνει κάποιο «ελληνικό θαύμα» θα μας πάνε άκλαυτους και θα χορεύουν οι Τούρκοι, οι Σκοπιανοί, δρυός πεσούσης **πας** ανήρ ξυλεύεται. Τα ευρωπαϊκά αριστερά κόμματα, οι δηλωμένοι εχθροί, είχαν καταπιεί το θανάσιμο χάπι του Ευρωκομμουνισμού. Ο εσωτερικός εχθρός εξαλείφθηκε αλλά οι κυρίαρχες ελίτ, ανικανοποίητες, ανακάλυψαν (πάλι και πάλι) τον αιώνιο εξωτερικό εχθρό, τη Ρωσία. Αυτήν που επάνω της έσπασαν τα μούτρα τους όχι οι μικρούληδες Λετονοί και γείτονες, αλλά οι τρανοί Γερμανοί.

Οι Ευρωπαίοι δεν πρόσεξαν(!) ότι οι ΗΠΑ-Τραμπ αποφεύγουν τους τσαμπουκάδες με τους Ρώσους, αντιθέτως κάνουν δουλειές μαζί τους – όποιος ρίχνει πότε-πότε μια ματιά στη διεθνή ειδησεογραφία βλέπει και καταλαβαίνει... Δεν ήταν το new deal του Ρούσβελτ που έβγαλε την Αμερική από την οικονομική καταστροφή του 1928, αλλά η στροφή στη στρατιωτική οικονομία.

Τώρα, από την ηρωική Εποχή της Ανακατάκτησης της Ευρώπης

από τους Άραβες κατακτητές, έχουμε περάσει στον παλιμπαιδισμό. Ξεπέσαμε στον κ. «Κουτσό Άλογο» για να γλιτώσουμε, λέει, από τον Κυριάκο Μητσοτάκη, με εναλλακτική την Ζωή ή την Κυρία που τρέφεται από τις σκιές των

ανθρώπων. Όταν ο αριστερός Μελανσόν χάνει, η ακροδεξιά Λεπέν εγκαθίσταται στο Μέγαρο της Δημοκρατίας και, κατά τον Νόμο, η Δημοκρατία νίκησε. Ποιος κοροϊδεύει ποιον; Ποια συλλογική πολιτική των δημοκρατικών κομ-

μάτων οδηγεί «ντουγγρού» στην εχθρό της Δημοκρατίας; Αυτό το έργο δύσκολο να κρατήσει πολύ, να μου το θυμηθείτε...

Πίσω στον αστό Τρικούπη

Ξανά, για να το εμπεδώσουμε: «Ανθ' ημών Γουλιμή, καληνύκταςας» δήλωσε ο Τρικούπης όταν έχασε τις εκλογές. **Να θυμόμαστε τους νεκρούς μας** γιατί χωρίς αυτούς θα μας κάνουν πολτό το μυαλό μας κάτι κυρίες, όπως μία Ιστορικός του «καλού κόσμου» που έντρομη έγραψε τις προάλλες για τον Κολοκοτρώνη ότι ήταν «άρπαγας» ή «μέγας άρπαγας», θα σας γελάσω. Ανενδοίαστο σχόλιο, αντιπαράθεση στο άγαλμα του στρατηγού που επιτάσσει: «Εφιππος χώρει γενναίε στρατηγέ ανά τους αιώνες, διδάσκων τους λαούς πώς οι δούλοι γίνονται ελεύθεροι». Αγράμματη η εν λόγω κυρία, έντρομη κι αδιάβαστη, δεν έμαθε ότι ο Καβάφης την είχε περιγράψει επακριβώς λέγοντας ότι «ο Εφιάλτης θα φανεί στο τέλος κι οι Μήδοι επιτέλους θα διαβούνε». Οι Μήδοι, τελικά, εγκαταστάθηκαν δίπλα μας. Το Αιγαίο ανήκει στα ψάρια του, έλεγαν οι Ρηγάδες παίζοντας τους αριστερούς όταν πια αυτό ήταν εξυπνάδα πρώτης τάξεως... με τους αυστηρούς Κνίτες να κρατάνε σιγόντο από απέναντι.

Με όχημα
την ποίηση
Ανθολόγος: **Λουκάς Αξελός**

ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ
(1895-1976)

Beata Beatrix

Είδα τη Βεατρίκη μου στο δρόμο,
κί' ευθύς ο δρόμος έγινε δρόμος ονείρου.
Αντιπαρήλθα πλάι της σα διαβάτης,
και όλη η ψυχή μου άνοιξε ως σε άνοιξη.
Χαθήκαμε κί' οι δυο στην κίνηση της πόλης,
αλλά πλούτισαν οι ανάμνησές μας

με την εικόνα του άλλου ζωντανή,
και συντροφιά τα δυο του μάτια
φωτοβόλα.
Στο πλάι μου, Φύλακες Αγγέλοι,
αιωρούμενα τα βλέμματα της αγάπης.
Άστρα εξαιρετικά στ' ολόμαυρο Στερέωμα
του γύρω μου κενού, έρημου χώρου.
Μας εδάμασε και τους δυο το μυστήριο
που καλύπτει την ψυχή του πλησίον.
Μας έφερε αντιμέτωπους, στο χάος του
εγκόσμιου βίου,
πρόσωπο προς πρόσωπο.
Η κοινότητα γέννηκε μεμιάς ζωή, για μας, θαύμα
ονείρου.
Και τέφρα πολλή συγκάλυψε την πριν ανόπτη
φωτοχυσία.
Με μεγαλοπρέπεια ανάτειλε για μας
ο φλογερός Ήλιος των Μεσονυχτίων,
που συγκρατεί στην αγκαλιά του όλα τα πλήθη
των Αστερισμών του Στερεώματος,
και ουδέποτε αναζήτησε τον όλεθρό τους

στη γαλανή εξαφάνιση.
Μας εσυγκάλυψαν μεμιάς τα πυκνά νυχτερινά
σύννεφα.
Επερπατήσαμε νυχτερινά σε δασώδη βουνά,
σε συννεφίες· μουντές, σαν θεοί·
χανόνταν οι συνομιλίες μας σε αιώνιες
εκτάσεις,
κινούσαμε το ενδιαφέρον όλης της πλάσης,
αγαπημένοι καθώς διαβαίναμε.
Σκοπός κανένας ή επιθυμία
δε μας οδηγούσε σ' αυτούς τους
περιπάτους.
Ήταν η ξενιασιά κί' η αμεριμνησία των
σκοτεινών κόσμων.
Η ευτυχία του μυστηρίου,
που κρατώντας μας απ' το χέρι, μας
οδηγούσε.
Δε μας ετάρασσε η συνάντηση των ρυακιών,
των πουλιών τα πετάγματα,
ούτε το φύσημα των ανέμων, ούτε ο θόλος της
υγρασίας.

Όλα ήταν γοητεία, και δώρα ουράνια,
και ανάπαυση πάρα πολλή.
Αλλά ήρθε ο Χρόνος να σημάνει, ο γήινος,
με τους μεταλλικούς τους ήχους,
που, αυτοί, περνούνε αλάθητα, σα σφαίρες, τα
διαστήματα
και φθάνουν ως εμάς.
Ήρθαν τα ρόδινα σύννεφα της Αυγής.
Ήρθεν ο Ήλιος. Να βγαίνει από τη θάλασσα
και να φωτίζει.
Ήρθεν η Μέρα. Και η σφραγίδα των πλανήσεών
μας.
Και οι δρόμοι να πληθαίνουν από κίνηση,
περίσκεψη πολλή, ασχολίες εγκόσμιες.
Μόνο προς την Ανάμνηση
ανυψώνω τώρα τα χέρια
ικετευτικά,
να μου χαρίζει κάποτε με όλη τη δύναμη
τις στιγμές των ονείρων,
τώρα, που εφυγαδεύθηκαν, ίσως για πάντα,
οι τέτοιες απέραντες νύχτες.

φτου ξελεφτερία

ΣΧΟΛΙΑΖΕΙ Ο Δώρος Μελιανίτης

► Στα όρη, στ' άγρια βουνά! Τους ματιάσαμε τους ανθρώπους. Τέτοιο κακό που πάθαμε, κανέναν να μην εύρει! Ζούμε με την αβεβαιότητα αν η Άννα Βίσση θα μπορεί στο μέλλον να ερμηνεύσει τις διαχρονικές συνθέσεις του Νίκου Καρβέλα. Πώς αντέχεται αυτό; Τι θ' απογίνει ο πολιτισμός μας; Να αποφασίσουν όσοι ήταν στο ΟΑΚΑ απαντώντας σε σχετική δημοσκοπήση.

► Και μην λογαριάζετε αυτά που, κατά καιρούς, γράφω για τους δημοσκόπους! Κι αν έγγραφα και κάτι παραπάνω, νερό κι αλάτι σήμερα. Κατά βάθος μου είναι συμπαθείς οι άνθρωποι. Δεν είναι μόνο πως είναι υποκείμενοι στην αγνώστου πατρότητας παπάντζα ότι «ο πελάτης έχει πάντα δίκιο». Τον τελευταίο καιρό πρέπει να λογαριάζουν και ανύπαρκτα κόμματα στις μετρήσεις τους. Οι δημοσκόποι, να ξέρετε, δεν είναι σε καθόλου καλύτερη θέση από τη Ν.Δ. Τσατάλια είναι και τα δικά τους νεύρα για το πότε θα ανακοινώσει ο Αντώνης Σαμαράς – τα κόμματα στα μέρη μας, όπως συνηθίζεται, δεν είναι συλλογικά εγχειρήματα των πολιτών αλλά γινάτια των αρχηγών τους.

► Το αξιοπερίεργο, πάντως, είναι ότι το αναμενόμενο εγχείρημα του Αντώνη Σαμαρά το στηρίζουν και άνθρωποι άσχετοι με τη δεξιά πολυκατοικία, έχοντας το σκεπτικό ότι μόνο αυτός μπορεί να κόψει τον κοσμαγάπητο Κυριάκο Μητσοτάκη! Μάλιστα. Οι άνθρωποι δεν ψηφίζουν κάποιον που θέλουν, αλλά ψηφίζουν άλλον για να αποφύγουν αυτόν που δεν θέλουν! Δηλαδή, καλά ξεμπερδέματα.

► Παλαιότερα, βεβαίως, και ο Οδυσσέας Ελύτης είχε στηρίζει τον Αντώνη Σαμαρά και αυτό, όσο να πεις, σε εμάς που περνιόμαστε για ποιητικός λαός, έχει ένα ειδικό βάρος. Ωστόσο, άλλες οι βουλές των ποιητών και άλλα τα χαϊρία των εκλεκτών τους. Ο Οδυσσέας Ελύτης πάντως, μετά το εκλογικό στραπάτσο της Πολιτικής Άνοιξης, μας κληροδότησε και μια περισσότερο επίκαιρη προτροπή: «Την άνοιξη αν δεν την βρεις την φτιάχνεις».

► Εμείς ας κρατήσουμε την τελευταία παραίνεση του ποιητή κι ο Αντώνης Σαμαράς ας κρατήσει τα ρετάλια της Ν.Δ. που χολώθηκαν, λέει, επειδή η Παράταξη, επί των ημερών του κοσμαγάπητου, έχασε –λένε– τον προσανατολισμό της κι απο-

μακρύνθηκε από τις ιδρυτικές αξίες της.

► Μάλιστα. Για όσους το ζητούμενο είναι μια καλή Ν.Δ. που θα επανεύρει τον παλιό της εαυτό, ας στηρίζουν χειροπόδαρα τον Αντώνη Σαμαρά. Εμένα, πάντως, ας μη με λογαριάζουν στη συντροφιά τους. Μόνο μην μου κλαφτούν όταν την επομένη των εκλογών, έχοντας πετάξει «εκτός» Κοινοβουλίου ορισμένους ο Σαμαράς, η Ν.Δ. κάνει στο τσακ-μπαμ κολεγιά με τα δικά της παιδιά.

► Το «παιδιά», όπως καταλαβαίνετε, είναι ευφημισμός, αλλά στη Ν.Δ. την έχουν δει τζόβενα και διοργανώνουν και birthday party. Ευτυχώς να λέω που δεν με κάλεσαν, γιατί δεν ξέρω τι σοκολατάκια αρέσουν στα «παιδιά». Το ίδιο πρόβλημα μ' εμένα πρέπει να είχαν και οι πρώην πρόεδροί της που, μη θέλοντας να πάνε μ' άδεια χέρια, δεν πήγαν κι αυτοί καθόλου.

► Και στο ΠΑ. «ΣΟ». «Κ», όμως ένα κοκομπλόκο το έχουν οι άνθρωποι όσο πλησιάζουν οι εκλογές και ο πρόεδρός τους ψωνίζει κατ' εξακολούθηση από σβέρκο. Όσους δεν χωράνε στο ριμπράντιγκ του μοιραίου, τους καλοδέχεται στη Χαριλάου Τρικούπη που αισιοδοχεί ότι στον τερματισμό θα είναι δεύτερη μαζεύοντας ρόγες δεξιά κι αριστερά.

► Έγραφα «αριστερά» και θυμήθηκα τα τυπάκια που αυτοσυστηνόνται σαν θεράποντές της. Εκείνος ο Αλέξης, όπως το πάει, θα τους ξεκάνει με τα «θεοτικά» του. Δεν κωλώνει πουθενά ο θεομπαίκτης! Τώρα χτυπάει στα ίσα και το κοινό του Νατσιού.

► - Με τούτα και με τ' άλλα οι εναπομείναντες στον ΣΥΡΙΖΑ έχουν αρχίσει και μου φαίνονται

Δεν επρόκειτο για γενέθλια αλλά για μάζωξη αναξίochρων προσώπων. Το προηγούμενο έτος οι συνολικές υποχρεώσεις της Νέας Δημοκρατίας ανέρχονταν σε 602,1 εκατ. ευρώ! Τα συνολικά έσοδα του κόμματος για το 2025 ήταν 19,27 εκατ. ευρώ (16,2 εκατ. ήταν η κρατική χρηματοδότηση), ενώ οι τόκοι και τα τραπεζικά έξοδα έφτασαν τα 65,93 εκατ.

Αυτά είναι όσα φαίνονται, διότι στους ισολογισμούς των κομμάτων δεν περιλαμβάνονται τα λεγόμενα «μαύρα».

Άραγε, πώς ακριβώς να έχουν ρυθμιστεί αυτές οι οφειλές και πώς ακριβώς να εξαργυρώνεται η... τόση ανοχή των πιστωτών από τους μπαταχτοήδες που, ενώ χρεοκόπησαν (εκτός από τη χώρα) το κόμμα τους, αξιώνουν να σώσουν την Ελλάδα;

Ρητορικά, βεβαίως, τα ερωτήματα, αλλά καθ' όλα ειλικρινής η απορία: Δεν υπάρχει ούτε ένας οικονομικός εισαγγελέας που, αντί να ανησυχεί για τη διακίνηση σφοδισμοειδών, να ασχοληθεί με τους πορτοφολάδες της Ν.Δ.; Ούτε ένας;

συμπαθείς – όπως όλοι οι απατημένοι και εγκαταλελειμμένοι συνάνθρωποι.

► Η κ. Καρυστιανού, πάλι, αυτή βρήκε νέο τρόπο να μας ξαφνιάσει: την προηγούμενη εβδομάδα δήλωσε πως σε περίπτωση μη εκλογής της θα φύγει από τη χώρα. Αυτή την εβδομάδα δήλωσε πως η αυτοδυναμία της δεν της φαίνεται αδύνατη! Την επομένη δεν αποκλείεται να προεδρεύει και υπουργικού συμβουλίου. Ποιος ξέρει; Η Μαρία με τα λόγια κρίζει ανώγεια και κατώγια.

► -Να δούμε, βεβαίως, αν θα φτάσει μέχρι τις κάλπες. Διότι, όπως θα παρατηρήσατε, οι πολιτικές διώξεις δίνουν και παίρνουν. Μόλις προχθές συνελήφθη ο διάδοχος του Γιώργου Καρτζαφέρη και πρότανης της trash tv κ. Πέτρος Καμπούρης για απάτη εις βάρος του Δημοσίου, σύσταση εγκληματικής οργάνωσης κ.ά. που εγώ δεν τα πολυπιστεύω. Η σύλληψή του, μάλλον, είναι το τμήμα της αντίστασης στη mainstream τηλεόραση.

► Με τις υγείες μας!

Πολλά δεν θέλει ο άνθρωπος...

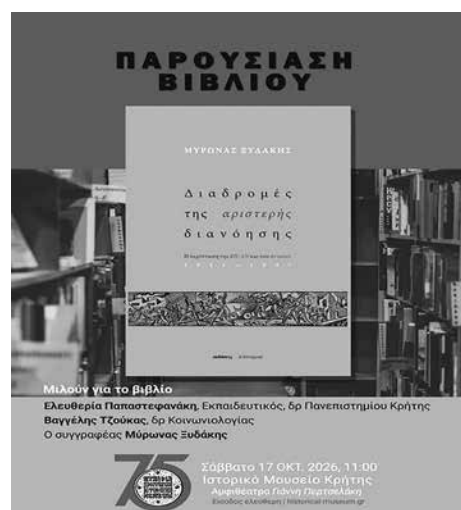
Το μυστικό στις πωλήσεις είναι η ικανοποίηση του πελάτη να τον οδηγεί πάλι και πάλι στο ταμείο.

Η μικρή μας χώρα που έδωσε τα πάντα (+ 4 δισ.) στη μεγάλη «σύμμαχο» είναι ολιγαρχική.

Από τα καθρεφτάκια που μοίρασε ο Αμερικανός ΥΠΕΞ στους ιθαγενείς ξεχωρίσαμε την υπογραφή συμφωνίας συνεργασίας, λέει, μεταξύ του ελληνικού υπουργείου Εθνικής Άμυνας και της Εθνοφρουράς της Φλόριντα!

Μεγάλες επιτυχίες! Η Εθνοφρουρά της Φλόριντα αρωγός μας!

Όσο για τα υπόλοιπα, ε, αυτά θα τα αποφασίσουν ερήμην μας οι Αγορές...

01 **πολιτική**

Παρουσίαση του βιβλίου του Μ. Ξυδάκη με τίτλο «Διαδρομές της αριστερής διανόησης»

Το Σάββατο 17 Οκτωβρίου 2026, ώρα έναρξης 11:00, στο Ηράκλειο Κρήτης στο Αμφιθέατρο «Γιάννη Περτσελάκη» του Ιστορικού Μουσείου Κρήτης, είναι προγραμματισμένη η παρουσίαση του βιβλίου του Μύρωνα Ξυδάκη με τίτλο «Διαδρομές της αριστερής διανόησης | Η περίπτωση της ΕΠ-ΑΝ και του Ανταίου, 1945–1947» (εκδ. Α/συνέχεια, 2026).

Το μεσοδιάστημα από την Απελευθέρωση έως την έναρξη του Εμφυλίου έχει τύχει από την ιστορική έρευνα λιγότερης προσοχής συγκριτικά με όσα προηγήθηκαν και όσα ακολούθησαν. Εξίσου παραγνωρισμένη είναι και η διάσταση που αφορά την διαμάχη που σημειώθηκε μεταξύ των αντίπαλων παρατάξεων καθόλη την δεκαετία του 1940 στο πεδίο των οραμάτων και των ιδεών.

Η παρούσα έκδοση φιλοδοξεί, στο βαθμό που της αναλογεί, να καλύψει αυτό το βιβλιογραφικό κενό, εστιάζοντας στην περίπτωση της επιστημονικής εταιρείας «Επιστήμη-Ανοικοδόμηση» (ΕΠ-ΑΝ) και του περιοδικού *Ανταίος*. Τα δύο αυτά εγχειρήματα συσπειρώσαν ορισμένους από τους σημαντικότερους αριστερούς, και ευρύτερα προοδευτικούς, επιστήμονες, τεχνικούς και διανοούμενους της περιόδου με στόχο να διαμορφώσουν μια τεκμηριωμένη και συνεκτική αφήγηση για το πώς θα μπορούσε να υπάρξει η Ελλάδα στον νέο μεταπολεμικό κόσμο, που αναδυόταν από τις στάχτες του Β' Παγκόσμιου.

Παράλληλα, μέσα από το βιβλίο δίνεται μια εικόνα των διαδρομών που ακολούθησε ένα σημαντικό μέρος της ελληνικής διανόησης από τον Μεσοπόλεμο έως και τον Εμφύλιο.

Μιλούν για το βιβλίο:

- **Ελευθερία Παπαστεφανάκη**, εκπαιδευτικός, δρ Πανεπιστημίου Κρήτης
- **Βαγγέλης Τζούκας**, δρ Κοινωνιολογίας
- **Μύρωνας Ξυδάκης**, συγγραφέας του βιβλίου.

Στενεύεται το Μαξίμου

■ **του Γιώργου Πατέλη**

Την Παρασκευή 9 Οκτωβρίου ο πρωθυπουργός έκλεισε, για πολλοστή φορά, την πόρτα στις πρόωρες εκλογές. Η κυβέρνηση θα εξαντλήσει την τετραετία, ανασχηματισμός δεν θα γίνει, και ο στόχος για το 2027 παραμένει η αυτοδυναμία. Πολύ ωραία όλα αυτά. Όταν όμως ένας πρωθυπουργός χρειάζεται να διαψεύδει κάθε εβδομάδα κάτι που «δεν συζητείται», τότε μάλλον συζητείται πολύ.

Στη μέτρηση της Metron Analysis για το MEGA (25/9), η Ν.Δ. καταγράφει 25,1% στην πρόθεση ψήφου. Αν στο ψηφοδέλτιο μπει και το κόμμα Σαμαρά, πέφτει στο 19,7%. Ένας στους πέντε ψηφοφόρους της Ν.Δ. δηλώνει ότι είναι πιθανό να το ψηφίσει. Και οι πρώτες ενδείξεις του Οκτωβρίου δείχνουν τη Ν.Δ. καθηλωμένη στο 29-31% της εκτίμησης ψήφου, χωρίς καμία ανάκαμψη μετά τη ΔΕΘ. Ο εκλογικός νόμος, εξάλλου, έχει έναν γκρεμό στο 25%: Από κει και κάτω, το πρώτο κόμμα χάνει το μπόνους. Τότε χάνεται και η αυτοδυναμία; αλλά και η συγκυβέρνηση. Και ο Κ. Μητσοτάκης την αρχηγία της Ν.Δ.

Το κόμμα Σαμαρά δεν έχει ακόμα ιδρυθεί και ήδη κάνει ζημιά. Είναι ο πιο «αποτελεσματικός» αντιπολιτευόμενος του Μαξίμου. Όσο μένει στον αέρα,

τόσο κρατά τη δεξιά πολυκατοικία σε ομηρία.

Παράλληλα η κυβέρνηση πίστεψε ότι με την πρωτόδικη απόφαση για το Predator το θέμα έκλεισε. Τον Σεπτέμβριο όμως ήρθε η μήνυση για κατασκοπεία από εν ενεργεία ανώτερο στέλεχος της ίδιας της ΕΥΠ. Και στο ερώτημα αν ο πρωθυπουργός, ως πολιτικός προϊστάμενος της ΕΥΠ, ζήτησε ενημέρωση, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος απάντησε... με επίθεση στους «τηλεδικαστές». Και τα μηνύματα που λαμβάνει η κυβέρνηση είναι ότι το σκάνδαλο των υποκλοπών δεν θα το αφήσουν να κλείσει εύκολα διάφοροι «μεγαλοπαράγοντες του τόπου».

Την ίδια στιγμή η κοινωνική δυσανεμία δεν σβήνει με τα πακέτα της ΔΕΘ. Ακρίβεια, ΟΠΕΚΕΠΕ, Τέμπη, ρωγμές στην Κυψέλη, νεκροί στην Πλάκα κ.ο.κ. Και μια επίσκεψη Ρούμπιο που άφησε πίσω της εξοπλιστικά δισεκατομμύρια και «λεπτές καταστάσεις» για την ΑΟΖ.

Τι θα κάνει λοιπόν το Μαξίμου; Αν περιμένει την άνοιξη, ρισκάρει να βρει απέναντί του ένα στημένο κόμμα Σαμαρά, νέες αποκαλύψεις –ίσως και δικαστήρια– για τις υποκλοπές και έναν

χειμώνα ακρίβειας. Αν πάει νωρίτερα, ρισκάρει τα πάντα σε μια κάλπη χωρίς δίχτυ. Ο πειρασμός μιας αιφνιδιαστικής προσφυγής, πριν προλάβουν να στηθούν για τα καλά οι αντίπαλοι, είναι προφανής. Τα «όχι» των πρωθυπουργών έχουν, ως γνωστόν, ημερομηνία λήξης.

Ένα είναι σίγουρο: Το Μαξίμου δεν αποφασιίζει πια με βάση το τι χρειάζεται η χώρα, αλλά με βάση το πότε θα χάσει λιγότερα και με το «αν», το «πότε» και το «πώς» ο Κ. Μητσοτάκης θα δει την πόρτα της εξόδου.

Επίσκεψη Ρούμπιο: Υποδείγματα «συμμάχων» και υποτελών πελατών

■ **του Νίκου Ταυρή**

Στην Πνύκα ανέβηκε –κανένα μέτρο στη δουλοπρέπεια από την κυβέρνηση– στις 7 Οκτωβρίου ο ΥΠΕΞ των ΗΠΑ Μ. Ρούμπιο για να μας εξηγήσει, με φόντο την Ακρόπολη, ότι η Δύση βρίσκεται «σε ένα σταυροδρόμι»: Ισχύς ή παρακμή. Η Αμερική, είπε, διάλεξε την επιδίωξη της εθνικής ισχύος «χωρίς να απολογούμεστε». Επαναβιομηχάνιση, εφοδιαστικές αλυσίδες, άμυνα. Και η Ευρώπη; «Μπορεί να ξυπνήσει από τον μακρύ της λήθαργο».

Τι σημαίνει όμως «ξύπνημα» στη γλώσσα του τραμπισμού; Η Ευρώπη να αγοράζει αμερικανικά όπλα, να πληρώνει αμερικανικό LNG, να σκάνει το βάρος των πολέμων που άνοιξαν άλλοι, και να αποβιομηχανοποιείται, ενώ η Αμερική επαναβιομηχανοποιείται. Ο ίδιος κατalogίσσε στις ευρωπαϊκές χώρες ότι άφησαν τους στρατούς τους να αποδυναμωθούν και παραχώρησαν κυριαρχία σε διεθνείς θεσμούς. Τη δική τους κυριαρχία, εννοείται, γιατί την παραχώρησε προς την Ουάσινγκτον τη θέλει απερίοριστη. Ο τραμπισμός δεν θέλει μια Ευρώπη

ισχυρή. Θέλει μια Ευρώπη υπάκουη, πελάτισσα και μετόπισθεν. Πρώτα της φορτώνει τους πολέμους, την αποκόβει από τη φθηνή ενέργεια και της επιβάλλει δασμούς. Μετά της πουλάει ακριβό αέριο και πυρομαχικά...

Η Ελλάδα; Υπόδειγμα συμμάχου ή καλύτερα υποτελούς πελάτη, να ακολουθήσει το παράδειγμα της η Ευρώπη. Το παράδειγμα κοστολογήθηκε επί τόπου: Εξοπλιστικά 4 δισ. δολαρίων μέσω FMS, πύραυλοι και βόμβες για F-35 και F-16, αναβάθμιση 37 F-16. Και ο Κάθετος Διάδρομος, για να περνά το αμερικανικό LNG προς την Κεντρική Ευρώπη.

Λεπτές καταστάσεις και... ιδιωτικά

Όταν ρωτήθηκε για το καλώδιο Ελλάδας-Κύπρου, ο Ρούμπιο είπε ότι τα ζητήματα αυτά «σχετίζονται με λεπτές καταστάσεις» που «συμπεριλαμβάνουν και άλλες χώρες». Ποιες άλλες χώρες; Τη λέξη «Τουρκία» δεν την πρόφερε κανείς σε όλη την επίσκεψη. Δεν χρειάζονταν. Η «συμπερίληψη» αυτή νομιμοποιεί στην πράξη τις τουρκικές αξιώσεις του παράνομου τουρκολιβυκού μνημονίου και υποβαθμίζει την ελληνολιγυπτική οριοθέτηση. Αυτή τη δήλωση

θα μπορούσε να την υπογράψει και ο Φιντάν, διπλωματικό τω τρόπο.

Και η λύση; «Ιδιωτικά», μέσω της διπλωματίας. Τι σημαίνει ιδιωτικά, κ. Ρούμπιο; Θα πάρετε τηλέφωνο τον Ερντογάν; Θα πιέσετε τον Ερντογάν ή τον Μητσοτάκη; Θα απειλήσετε την Άγκυρα με αποκλεισμό από αμυντικά προγράμματα; Αυτό, πάντως, δεν είναι ιδιωτικό. Γιατί αυτό που μας καίει δεν είναι το καλώδιο. Είναι η ΑΟΖ και η υφαλοκρηπίδα, που με μία φράση έγιναν «λεπτή κατάσταση».

Η κυβέρνηση, που τον έφερε χωρίς διπλωματική προετοιμασία, πανηγυρίζει για σχέσεις «στο υψηλότερο επίπεδο όλων των εποχών». Τι κι αν ο επίσημος καλεσμένος αναίρεσε την εθνική κυριαρχία μας από την Πνύκα. Αν η Άγκυρα διαβάσει τη φράση ως πράσινο φως και στείλει πολεμικά στην επόμενη πόντιση, τι θα κάνει το Μαξίμου; Θα στείλει κι αυτό; Ή θα ζητήσει να λυθεί κι αυτό... ιδιωτικά;

Όσο για τον Ρούμπιο, ο ξένος τύπος διάβασε την ομιλία ως πρώτο βήμα στη μάχη της διαδοχής του Τραμπ, απέναντι στον Τζέι Ντι Βαυς. Η Πνύκα έγινε σκηνικό για προεκλογικό σποτ, με την Ακρόπολη για ντεκόρ...

Πρόβες συγκυριαρχίας με φόντο το καλώδιο Ελλάδας-Κύπρου

■ ΤΟΥ Νίκου Ταυρή

Μπορεί ο Κ. Μητσοτάκης να βλέπει απλώς ένα ελαφρύ αεράκι στα ήρεμα νερά του Αιγαίου, όμως όλα δείχνουν ότι ένα νέο σημαντικό επεισόδιο βρίσκεται προ των πυλών στο σίριαλ της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας-Κύπρου, με την Αθήνα να προετοιμάζεται για την επανέναρξη των ερευνών βυθού που είχαν διακοπεί μετά την ελληνοτουρκική κρίση στην Κάσο, το καλοκαίρι του 2024. Σύμφωνα με δημοσιεύματα, η ελληνική κυβέρνηση αναμένεται να εκδώσει τις επόμενες ημέρες NAVTEX, ενώ η 26η Οκτωβρίου εμφανίζεται ως πιθανή ημερομηνία επανεκκίνησης των εργασιών της γαλλικής Nexans. Στο παρασκήνιο βρίσκονται σε εξέλιξη συνεννοήσεις Αθήνας-Παρισιού, με την Τουρκία να επιμένει ότι οποιαδήποτε έρευνα σε περιοχές που θεωρεί τουρκική υφαλοκρηπίδα προϋποθέτει τη δική της έγκριση.

Η χρονική συγκυρία δεν είναι τυχαία. Η είσοδος της γαλλικής Meridiam στο έργο, η πρόσφατη επίσκεψη του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο στην Αθήνα και οι παράλληλες τουρκικές κινήσεις στην Κύπρο διαμορφώνουν ένα ιδιαίτερα σύνθετο σκηνικό. Το επόμενο διάστημα θα φανεί όχι μόνο αν το καλώδιο θα προχωρήσει, αλλά κυρίως με ποιους όρους. Και αυτό γιατί πίσω από ένα φαινομενικά τεχνικό ενεργειακό έργο δοκιμάζονται στην πράξη τα όρια άσκησης των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων.

Φέρνει συγκυριαρχία η γαλλική ομπρέλα

Το σενάριο που διακινείται τις τελευταίες ημέρες είναι αποκαλυπτικό. Σύμφωνα με ρεπορτάζ της *Καθημερινής*, εξετάζεται η δυνατότητα η γαλλική Nexans να ενημερώσει τις τουρκικές αρχές για τις προγραμματισμένες έρευνες ανατολικά της Κάσου και της Καρπάθου. Η ελληνική πλευρά υποστηρίζει ότι πρόκειται για απλή ενημέρωση και όχι για αίτημα άδειας. Η Τουρκία, από την πλευρά της, θα μπορεί να εμφανίζει την ίδια διαδικασία

ως αναγνώριση της δικής της αρμοδιότητας. Έχει συζητηθεί ακόμη και το ενδεχόμενο χωριστών NAVTEX από ελληνικό και τουρκικό σταθμό.

Μια διευθέτηση, δηλαδή, όπου η γαλλική εταιρεία (η αναβαθμισμένη εμπλοκή της οποίας στο έργο είχε παρουσιαστεί ως ψήφος υπέρ των ελληνικών θέσεων) θα μπορούσε να αναλάβει τον ρόλο του ενδιαμέσου, ώστε η Ελλάδα να μην εμφανιστεί ότι ζητά άδεια από την Τουρκία. Οι έρευνες θα μπορούσαν να ξεκινήσουν με ελληνική NAVTEX και εποπτεία, αλλά παράλληλα με μια μορφή τουρκικής εμπλοκής την οποία η Άγκυρα θα ερμήνευε ως κατοχύρωση των αξιώσεών της.

Αν τελικά προχωρήσει μια τέτοια φόρμουλα, δεν είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς το επικοινωνιακό αφήγημα. Η κυβέρνηση θα πανηγυρίζει ότι το καλώδιο προχώρησε, ότι η Τουρκία δεν εμπόδισε τις εργασίες και ότι τα ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα διασφαλίστηκαν. Μια ακόμη «διπλωματική επιτυχία». Πανηγυρισμοί που δεν απαντούν όμως στο ερώτημα: από πότε χρειάζεται η Ελλάδα να διαπραγματεύεται, έστω και εμμέσως, με την Τουρκία την πραγματοποίηση ερευνών σε περιοχές όπου θεωρεί ότι ασκεί νόμιμα κυριαρχικά δικαιώματα;

Και τι προηγούμενο δημιουργείται εάν η τουρκική συναίνεση μετατραπεί, στην πράξη, σε αναγκαία προϋπόθεση για την υλοποίηση ενός έργου;

Οι Γάλλοι μετατρέπονται σε επιχειρησιακό ενδιαμέσο σε αυτό το γεωπολιτικό παιχνίδι. Από προνομιακοί «φίλοι και σύμμαχοι» της Ελλάδας, γίνονται μεσάζοντες που οικοδομούν σχέσεις συνεργασίας και με τις δύο πλευρές του Αιγαίου (εδώ οι πρόσφατες συζητήσεις για αμυντική συνεργασία μεταξύ Παρισιού και Άγκυρας μόνο τυχαίες δεν πρέπει να θεωρούνται). Ο κίνδυνος εμπέδωσης μιας πρακτικής άτυπης συνδιαχείρισης, όπου η άσκηση δικαιωμάτων θα εξαρτάται από προηγούμενες συνεννοήσεις και διευθετήσεις μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων, είναι παρών. Μια πρόβα συγκυριαρχίας, ακόμη κι αν όλες οι πλευρές επιμένουν ότι τίποτα τέτοιο δεν συμβαίνει.

Επίσκεψη Ρούμπιο και πραγματικότητα

Η επίσκεψη του Μάρκο Ρούμπιο στην Αθήνα ήρθε σε μια συγκυρία κατά την οποία καλλιεργούνταν μεγάλες προσδοκίες για τον αμερικανικό παράγοντα. Κάποιοι ανέμεναν ότι οι ΗΠΑ θα έβαζαν πλάτη απέναντι στις τουρκικές απαιτήσεις, εξασφαλίζοντας την

απρόσκοπτη υλοποίηση του καλωδίου. Άλλοι, με ακόμη μεγαλύτερη ευκολία, παρουσίαζαν τον άξονα Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ και την αμερικανική παρουσία ως ισχυρό αντίβαρο στην Τουρκία, φτάνοντας να συζητούν ακόμη και σενάρια για μια ενδεχόμενη στρατιωτική αντιπαράθεση. Οι δηλώσεις Ρούμπιο όμως δεν προσφέρονται για τέτοιες αναγνώσεις. Ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών χαρακτήρισε «αδιανόητη» μια σύγκρουση Ελλάδας-Τουρκίας, δύο συμμάχων του NATO, ενώ για το καλώδιο περιορίστηκε να επαναβεβαιώσει την αμερικανική υποστήριξη και να προκρίνει τη διακριτική διπλωματία για την υπέρβαση των εμποδίων.

Με άλλα λόγια, οι προσδοκίες για αμερικανική στρατιωτική κάλυψη απέναντι στην Τουρκία δεν βρίσκουν έρεισμα στις δημόσιες τοποθετήσεις του. Τι απομένει λοιπόν; Μια γενική αμερικανική στήριξη και μια πίεση για κάποια διευθέτηση. Το πρόβλημα είναι ότι τέτοιες διευθετήσεις δεν γίνονται σε κενό. Η Τουρκία προσέρχεται με διατυπωμένες και κλιμακούμενης έντασης διεκδικήσεις, το τουρκοκλιβυκό μνημόνιο και μια μακρόχρονη πρακτική αμφισβήτησεων. Η Ελλάδα, αντίθετα, καλείται να

βρει τρόπο να ασκήσει δικαιώματα που θεωρεί ήδη κατοχυρωμένα. Έτσι, μια διπλωματική φόρμουλα που θα εμφανιστεί ως αμοιβαίος συμβιβασμός ενδέχεται να σημαίνει στην πράξη αποδοχή μέρους των τουρκικών τετελεσμένων. Όχι απαραίτητα με κάποια επίσημη συμφωνία, αλλά μέσω μιας πρακτικής που αύριο θα μπορεί να επαναληφθεί.

Η Κύπρος, ο αδύναμος κρίκος

Στο φόντο όλων αυτών βρίσκεται η Κύπρος, που έχει το μεγαλύτερο άμεσο συμφέρον από την ηλεκτρική διασύνδεση, αλλά και τη μικρότερη δυνατότητα να επηρεάσει τους γεωπολιτικούς όρους υλοποίησής της. Η Λευκωσία αναμένει την έκδοση της ελληνικής NAVTEX για να αποδεσμεύσει την οικονομική συνεισφορά των 25 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ παρακολουθεί τις συνεννοήσεις των ισχυρότερων παικτών.

Την ίδια στιγμή, η Άγκυρα δεν περιορίζεται στην Κάσο. Με νέα NAVTEX έστειλε το ερευνητικό «Oryx Reis», συνοδευόμενο από υποστηρικτικά σκάφη, για έρευνες που συνδέονται με τον σχεδιαζόμενο αγωγό φυσικού αερίου Τουρκίας-κατεχομένων. Οι εργασίες έχουν προγραμματιστεί έως τις 25 Οκτωβρίου, παραμονές δηλαδή της πιθανής επανέναρξης των ερευνών για το ελληνοκυπριακό καλώδιο.

Η κίνηση αυτή εντάσσεται στη διαρκή προσπάθεια της Άγκυρας να δημιουργεί δεδομένα επί του πεδίου, αξιοποιώντας την κατοχή και την αμφισβήτηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Και υπενθυμίζει ότι το Κυπριακό δεν αποτελεί μια δευτερεύουσα εκκρεμότητα των ελληνοτουρκικών σχέσεων, αλλά βρίσκεται στον πυρήνα τους.

Το ζήτημα, τελικά, ξεπερνά κατά πολύ ένα καλώδιο. Αφορά τη δυνατότητα Ελλάδας και Κύπρου να ασκούν τα δικαιώματά τους χωρίς την έγκριση τρίτων, τη σχέση τους με τους λεγόμενους στρατηγικούς συμμάχους και το τίμημα των διευθετήσεων που προωθούνται στο όνομα της σταθερότητας.

01 **καμπάνια Ενέργεια S.O.S.**

Ενέργεια SOS: Μπαίνουμε στην τελική ευθεία Δυναμώνουμε την προσπάθεια!

Λίγες ημέρες απομένουν μέχρι τις **20 Οκτωβρίου**, οπότε συζητείται στο Συμβούλιο της Επικρατείας η προσφυγή 50 πολιτών ενάντια στην κατεδάφιση των πέντε πύργων ψύξης του ΑΗΣ Αγίου Δημητρίου. Μπαίνουμε στην τελική ευθεία μιας σημαντικής προσπάθειας να αποτραπεί η οριστική καταστροφή πολύτιμων ενεργειακών υποδομών της χώρας. Τους τελευταίους μήνες δίνουμε μια παράλληλη μάχη ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινωνίας. Να σπάσει η σιωπή γύρω από τις κατεδαφίσεις, να γίνουν γνωστές οι πραγματικές τους συνέπειες, να ανοίξει η συζήτηση για το δικαίωμα της χώρας να διατηρεί τις ενεργειακές της δυνατότητες απέναντι στις κρίσεις που έρχονται.

Περισσότεροι από 2.500 πολίτες έχουν ήδη υπογράψει το κείμενο στήριξης με τίτλο «Να σταματήσει το εθνικό έγκλημα της κατεδάφισης των ενεργειακών υποδομών της χώρας».

Άνθρωποι από κάθε γωνιά της Ελλάδας, διαφορετικών ηλικιών, επαγγελματιών και κοινωνικών χώρων. Ανάμεσά τους επιστήμονες και ειδικοί του ενεργειακού τομέα, μηχανικοί, εργαζόμενοι και συνταξιούχοι της ΔΕΗ, πρώην διοικητικά στελέχη της επιχείρησης, άνθρωποι που γνωρίζουν από

πρώτο χέρι τη σημασία όσων διακυβεύονται. Αυτή η ανταπόκριση αποδεικνύει ότι το ζήτημα ξεπερνά τα στενά όρια μιας τοπικής διαμαρτυρίας. Αφορά την κοινωνία συνολικά και την απαίτηση να μην εξανεμιστούν οριστικά δυνατότητες που χρειάστηκαν δεκαετίες και τεράστιους δημόσιους πόρους για να δημιουργηθούν.

Καλούμε όσους δεν το έχουν κάνει ακόμη να υπογράψουν και να διαδώσουν το κείμενο υπογραφών. Να φτάσει σε περισσότερους ανθρώπους, χώρους εργασίας, συλλόγους και επιστημονικούς φορείς.

Παράλληλα, **ζητάμε την οικονομική σας στήριξη για την καμπάνια Ενέργεια SOS.** Η ίδια η δικαστική διαδικασία, αλλά και η ενημέρωση, οι δημόσιες εκδηλώσεις, η διάδοση του υλικού και η υποστήριξη της προσπάθειας απαιτούν πόρους, που επιδιώκουμε να εξασφαλίσουμε μέσα από τη συμμετοχή των ιδίων των πολιτών. Κάθε υπογραφή, κάθε κοινοποίηση, κάθε συνεισφορά δυναμώνει αυτή τη συλλογική προσπάθεια. Για να μην χαθεί, μέσα στη σιωπή, ένα ακόμη κομμάτι από τις παραγωγικές δυνατότητες και το μέλλον της χώρας.

Βρείτε περισσότερες πληροφορίες για όλα αυτά στο: yparxiakoellada.gr/energeia-sos

Να σώσουμε ό,τι μπορεί να σωθεί!

Η πρωτοβουλία 50 πολιτών να προσφύγουν στο Συμβούλιο της Επικρατείας ενάντια στην κατεδάφιση των πέντε πύργων ψύξης του ΑΗΣ Αγίου Δημητρίου ήρθε να σπάσει μια παρατεταμένη σιωπή. Τη σιωπή γύρω από τη συστηματική καταστροφή των ενεργειακών υποδομών της χώρας. Την απραξία των αρμόδιων θεσμικών φορέων, των κομμάτων, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των υπευθύνων που παρακολουθούν τη δημιουργία μη αναστρέψιμων τετελεσμένων. Αλλά και την εμπεδωμένη πεποίθηση (εξαγορασμένη με τα χρήματα της ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΑΕ) πως τίποτα δεν μπορεί να γίνει, πως οι αποφάσεις έχουν ήδη ληφθεί και κανείς δεν μπορεί να σταματήσει τα μεγάλα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα. **Απέναντι σε αυτή τη λογική της παραίτησης συγκροτήθηκε η καμπάνια Ενέργεια SOS.** Όχι μόνο για να υποστηρίξει μια δικαστική προσφυγή, αλλά για να αναδείξει συνολικά τις καταστροφικές συνέπειες της αποξήλωσης των ενεργειακών υποδομών: στην ενεργειακή ασφάλεια, στην εθνική οικονομία, στην παραγωγική αυτονομία, στην απασχόληση και στις

τοπικές κοινωνίες. Να συμβάλει στην ενημέρωση και ενεργοποίηση των πολιτών, να φέρει σε επαφή επιστήμονες, θεσμικούς φορείς, εργαζόμενους και τοπικές πρωτοβουλίες, να συγκεντρώσει και να διαδώσει επιστημονικά δεδομένα και τεκμηριωμένες προτάσεις. Να ανοίξει, επιτέλους, μια ουσιαστική δημόσια συζήτηση για το ενεργειακό μέλλον της χώρας.

Και όλα αυτά αποκτούν σήμερα επείγοντα χαρακτήρα. Ο κίνδυνος μιας νέας μεγάλης ενεργειακής κρίσης είναι στην ημερήσια διάταξη. Οι διεθνείς ανταγωνισμοί, οι πολεμικές αναμετρήσεις και η αστάθεια των ενεργειακών αγορών μπορούν να φέρουν τη χώρα αντιμέτωπη με νέες εκρήξεις τιμών, προβλήματα επάρκειας και βαθύτερες εξαρτήσεις. Κι όμως, την ίδια στιγμή, καταστρέφονται εγκαταστάσεις που θα μπορούσαν να διατηρηθούν ως στρατηγική εφεδρεία.

Η κυβέρνηση και οι μεγάλοι ενεργειακοί όμιλοι πειραματίζονται πάνω στις πλάτες της κοινωνίας και της χώρας. Η βίαιη απολιγνιτοποίηση συνοδεύεται από μια νέα επέλαση επιχειρηματικών

συμφερόντων στις ΑΠΕ, από την αυξανόμενη εξάρτηση από το εισαγόμενο φυσικό αέριο και, τώρα, από τη νέα μεγάλη μπίζνα των πολυδιαφημισμένων Data Center. Ολόκληρες περιοχές και υποδομές αλλάζουν χρήση με κριτήριο τις νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες, χωρίς να έχει απαντηθεί ένα στοιχειώδες ερώτημα: **Πώς θα εξασφαλίζεται η ενεργειακή επάρκεια και ασφάλεια της χώρας σε συνθήκες μιας γενικευμένης κρίσης;**

Μια προσφυγή με συγκεκριμένα νομικά και θεσμικά επιχειρήματα Η προσφυγή στο ΣτΕ δεν αποτελεί μια συμβολική διαμαρτυρία. Θέτει συγκεκριμένα ζητήματα συνταγματικής νομιμότητας, δημόσιου συμφέροντος και ενεργειακής ασφάλειας:

► **Άρθρο 106 του Συντάγματος:** Η Πολιτεία έχει υποχρέωση να προστατεύει την εθνική οικονομία και το γενικό συμφέρον και την ασφάλεια των πολιτών. Η οριστική καταστροφή κρίσιμων ενεργειακών εγκαταστάσεων παραβιάζει εμφανώς αυτή την υποχρέωση.

► **Απουσία τεκμηριωμένου σχεδίου ενεργειακής εφεδρείας:** Προωθούνται μη αναστρέψιμες κατεδαφίσεις χωρίς να έχει παρουσιαστεί ολοκληρωμένο, ειδικά τεκμηριωμένο σχέδιο για την αξιοποίηση εγχώριων ενεργειακών πόρων σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης.

► **Προειδοποιήσεις της ίδιας της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (ΡΑΑΕΥ):** Το Σχέδιο Ετοιμότητας και Αντιμετώπισης Κινδύνων της 6ης Μαρτίου 2026 αναγνωρίζει ότι η απώρευση όλων των λιγνιτικών μονάδων δημιουργεί προβλήματα επάρκειας ισχύος και εξασφάλισης εφεδρειών.

► **Μη αναστρέψιμη βλάβη του δημοσίου συμφέροντος:** Η κατεδάφιση των πύργων ψύξης ακυρώνει τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης κρίσιμων εγκαταστάσεων, ανεξάρτητα από τις μελλοντικές ενεργειακές ανάγκες και επιλογές της χώρας.

► **Ευθύνη των αρμόδιων αρχών:** Το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και η ΡΑΑΕΥ καλούνται να απαντήσουν πώς διασφαλίζεται η ενεργειακή ασφάλεια όταν καταστρέφονται υποδομές στρατηγικής σημασίας.

Στις **20 Οκτωβρίου** συζητείται στο Συμβούλιο της Επικρατείας η αίτηση αναστολής της κατεδάφισης. Η δικαστική αυτή μάχη είναι κρίσιμη, αλλά δεν μπορεί να υποκαταστήσει την ευρύτερη κοινωνική και πολιτική διεκδίκηση.

Πρέπει να σπάσει η σιωπή. Να υποχρεωθούν οι αρμόδιοι να δώσουν δημόσιες εξηγήσεις. Να αναλάβουν τις ευθύνες τους η κυβέρνηση, η ΔΕΗ, οι ρυθμιστικές αρχές και οι θεσμικοί εκπρόσωποι. Να ακουστούν οι επιστήμονες, οι εργαζόμενοι, οι τοπικές κοινωνίες. Να ενεργοποιηθούν οι πολίτες, οι συλλογικότητες και οι φορείς που αρνούνται να αποδεχτούν την καταστροφή ως μονόδρομο.

Δεν γνωρίζουμε ποια θα είναι η έκβαση της δικαστικής διαδικασίας. Γνωρίζουμε όμως ότι κάθε εγκατάσταση που κατεδαφίζεται, κάθε δυνατότητα που χάνεται, κάνει ακόμη δυσκολότερη την ανασυγκρότηση της ενεργειακής και παραγωγικής βάσης της χώρας. Δεν έχουμε την πολυτέλεια της αδράνειας. Ούτε το δικαίωμα να παρακολουθούμε την καταστροφή σαν να είναι αναπόφευκτη. Να κινητοποιηθούμε τώρα, για να σώσουμε ό,τι μπορεί ακόμη να σωθεί!

καμπάνια Ενέργεια S.O.S. ●

Ενημερωτική εκδήλωση για το εθνικό έγκλημα της καταστροφής των ενεργειακών υποδομών

Αθήνα | Τρίτη 13 Οκτωβρίου | 19:00 | Αίθουσα Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών

Σε μια περίοδο αυξανόμενης γεω-πολιτικής αστάθειας, ενεργειακής ανασφάλειας και εκτίναξης του κόστους ζωής, η χώρα μας συνεχίζει να καταστρέφει πολύτιμες ενεργειακές υποδομές, στερώντας από την κοινωνία και την οικονομία κρίσιμες δυνατότητες για το μέλλον.

Στο όνομα της απολιγνιτοποίησης, εγκαταστάσεις τεράστιας οικονομικής και στρατηγικής σημασίας αποξηλώνονται ή οδηγούνται στην κατεδάφιση, χωρίς να έχει προηγηθεί ένας ουσιαστικός δημόσιος διάλογος για τις συνέπειες αυτών των μη αναστρέψιμων αποφάσεων.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των πέντε πύργων ψύξης του ΑΗΣ Αγίου Δημητρίου, ενός από τους σημαντικότερους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής της χώρας, που απειλούνται με κατεδάφιση. Απέναντι σε αυτούς τους

σχεδιασμούς, 50 πολίτες προσέφυγαν στο Συμβούλιο της Επικρατείας, διεκδικώντας τη διακοπή των εργασιών κατεδάφισης. Η προσφυγή εκδικάζεται στις 20 Οκτωβρίου 2026 και αποτελεί μια σημαντική δυνατότητα να ανακοπεί η δημιουργία τετελεσμένων.

Η υπόθεση, όμως, δεν αφορά μόνο τη Δυτική Μακεδονία. Αφορά το ενεργειακό μέλλον ολόκληρης της χώρας, την παραγωγική της βάση, την ενεργειακή της ασφάλεια και τη δυνατότητα άσκησης μιας πολιτικής με γνώμονα τις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας. Την Τρίτη 13 Οκτωβρίου, στις 19:00, πραγματοποιείται στην Αθήνα ανοιχτή ενημερωτική εκδήλωση, με στόχο την παρουσίαση της προσφυγής, την ανάδειξη των νομικών, οικονομικών και τεχνικών πλευρών της υπόθεσης και τη συζήτηση για την ανάγκη μιας ευρύτερης κοινωνικής κινητοποίησης.

Ομιλητές:

- Μαρία Μαγαλιού, δικηγόρος
- Θάκης Δαγρές, σύμβ. επιχειρήσεων
- Κώστας Δημητριάδης, ηλεκτρολόγος μηχανικός

Παραμβαίνουν:

- Μανώλης Παναγιωτάκης, πρώην πρόεδρος ΔΕΗ
- Στέφανος Πράσσοι, εκπρόσωπος της Αριστερής Συμπόρευσης για την Ανατροπή στη Δυτική Μακεδονία

Αίθουσα Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών
Γ. Γενναδίου 8 και Ακαδημίας, 7ος όροφος, Αθήνα

Η υπεράσπιση των ενεργειακών υποδομών δεν μπορεί να περιοριστεί στις δικαστικές αίθουσες. Είναι υπόθεση ολόκληρης της κοινωνίας.

Εκδήλωση στη Θεσσαλονίκη, την Πέμπτη 15 Οκτωβρίου, 19:00 (Σαρανταπόρου 35)

Η απειλή μιας νέας, ακόμη βαθύτερης ενεργειακής κρίσης βρίσκεται μπροστά μας. Οι πολεμικές συγκρούσεις, η γεωπολιτική αστάθεια και ο ανταγωνισμός για τον έλεγχο των ενεργειακών πόρων δημιουργούν ένα περιβάλλον μεγάλης αβεβαιότητας. Η ενεργειακή ασφάλεια και η δυνατότητα κάθε χώρας να εξασφαλίζει την επάρκεια της ηλεκτροδότησής της αποκτούν ολοένα μεγαλύτερη σημασία.

Κι όμως, ακριβώς αυτή τη στιγμή, στην Ελλάδα καταστρέφονται συστηματικά οι υποδομές που θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια πολύτιμη ενεργειακή εφεδρεία

απέναντι σε μελλοντικές κρίσεις. Στη Δυτική Μακεδονία, η βίαιη απολιγνιτοποίηση δεν περιορίζεται στο κλείσιμο μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Συνοδεύεται από την αποξήλωση και κατεδάφιση εγκαταστάσεων, ακυρώνοντας ακόμη και τη δυνατότητα μελλοντικής επαναξιοποίησής τους, εφόσον οι συνθήκες το απαιτήσουν.

Πρόκειται για μια επιλογή με σοβαρές συνέπειες για την ενεργειακή επάρκεια, την οικονομία και την κυριαρχία της χώρας. Γιατί άλλο πράγμα είναι η σταδιακή μετάβαση σε ένα διαφορετικό ενεργειακό μοντέλο και άλλο η οριστική καταστροφή

κάθε δυνατότητας επιστροφής ή εφεδρικής λειτουργίας.

Στο επίκεντρο αυτής της πολιτικής βρίσκονται σήμερα οι πέντε πύργοι ψύξης του ΑΗΣ Αγίου Δημητρίου. Εναντία στα σχέδια κατεδάφισής τους, 50 πολίτες προσέφυγαν στο Συμβούλιο της Επικρατείας, με τη συζήτηση της προσφυγής να έχει οριστεί για τις 20 Οκτωβρίου.

Με αφορμή αυτή τη σημαντική δικαστική μάχη, πραγματοποιείται στη Θεσσαλονίκη ενημερωτική εκδήλωση για την ανάγκη διατήρησης της ενεργειακής εφεδρείας της χώρας, τα συμφέροντα και τις πολιτικές επιλογές που καθορίζουν το ενεργειακό μας μέλλον, αλλά

Να σταματήσουμε το εθνικό έγκλημα της καταστροφής των ενεργειακών υποδομών

Τρίτη 13/10
στις 19:00

Αίθουσα Εταιρείας
Ελλήνων Λογοτεχνών
Γ. Γενναδίου 8 & Ακαδημίας
(7ος όροφος)

Ομιλητές:

Μαρία Μαγαλιού
Δικηγόρος

Θάκης Δαγρές
Φυσικός - Σύμβουλος Επιχειρήσεων

Κώστας Δημητριάδης
Ηλεκτρολόγος Μηχανικός

Παραμβαίνουν:

Μανώλης Παναγιωτάκης
Πρώην πρόεδρος ΔΕΗ

Στέφανος Πράσσοι
Εκπρόσωπος της «Αριστερής Συμπόρευσης
για την Ανατροπή στη Δυτική Μακεδονία»

Πανελλαδική
Δικτύωση

Το υπαρκτό πρόβλημα της χώρας
στην τροχιά του 21ου αιώνα
www.yparxiakoellada.gr

ΑΘΗΝΑ

Ενημερωτική εκδήλωση

Εθνικό έγκλημα η καταστροφή των ενεργειακών υποδομών της χώρας

Πέμπτη 15/10
στις 19:00

στον Δρόμο
Σαρανταπόρου 35
Κοντά στο Γαλλικό Ινστιτούτο

Ομιλητές:

Δημήτρης Γκάζης
Εκ μέρους της καμπάνιας Ενέργεια SOS
«Ενημέρωση για την προσφυγή 50 πολιτών στο ΣτΕ.
Αναγκαία η υπεράσπιση της ενεργειακής εφεδρείας και κυριαρχίας της χώρας»

Γιώργος Παπακωνσταντίνου
Εκ των προσφευγόντων, συνταξιούχος μηχανολόγος μηχανικός με 40 χρόνια προϋπηρεσίας
στη βιομηχανική παραγωγή ενέργειας
«Τα συμφέροντα υπονομεύουν την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας»

Στέφανος Πράσσοι
εκπρόσωπος της «Αριστερής Συμπόρευσης για την Ανατροπή στη Δυτική Μακεδονία»
«Οι επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης στη Δυτική Μακεδονία και τη χώρα»

Πανελλαδική
Δικτύωση

Το υπαρκτό πρόβλημα της χώρας
στην τροχιά του 21ου αιώνα
www.yparxiakoellada.gr

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

και τις συνέπειες της απολιγνιτοποίησης στη Δυτική Μακεδονία.

Ομιλητές:

Δημήτρης Γκάζης, εκ μέρους της καμπάνιας Ενέργεια SOS. Θέμα: «Ενημέρωση για την προσφυγή 50 πολιτών στο ΣτΕ. Αναγκαία η υπεράσπιση της ενεργειακής εφεδρείας και κυριαρχίας της χώρας»

Γιώργος Παπακωνσταντίνου, εκ των προσφευγόντων, συνταξιούχος μηχανολόγος μηχανικός με 40 χρόνια προϋπηρεσίας στη βιομηχανική παραγωγή ενέργειας. Θέμα: «Τα συμφέροντα υπονομεύουν την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας»

Στέφανος Πράσσοι, εκπρόσωπος της Αριστερής Συμπόρευσης για την Ανατροπή στη Δυτική Μακεδονία. Θέμα: «Οι επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης στη Δυτική Μακεδονία και τη χώρα»

Πέμπτη 15 Οκτωβρίου | 19:00
Στον Δρόμο – Σαρανταπόρου 35,
Θεσσαλονίκη

Σε έναν κόσμο που εισέρχεται σε μια περίοδο διαδοχικών κρίσεων, η διατήρηση κρίσιμων ενεργειακών υποδομών δεν είναι πολυτέλεια. Είναι ζήτημα ασφάλειας, ανεξαρτησίας και προοπτικής για τη χώρα.

01 **πολιτική**

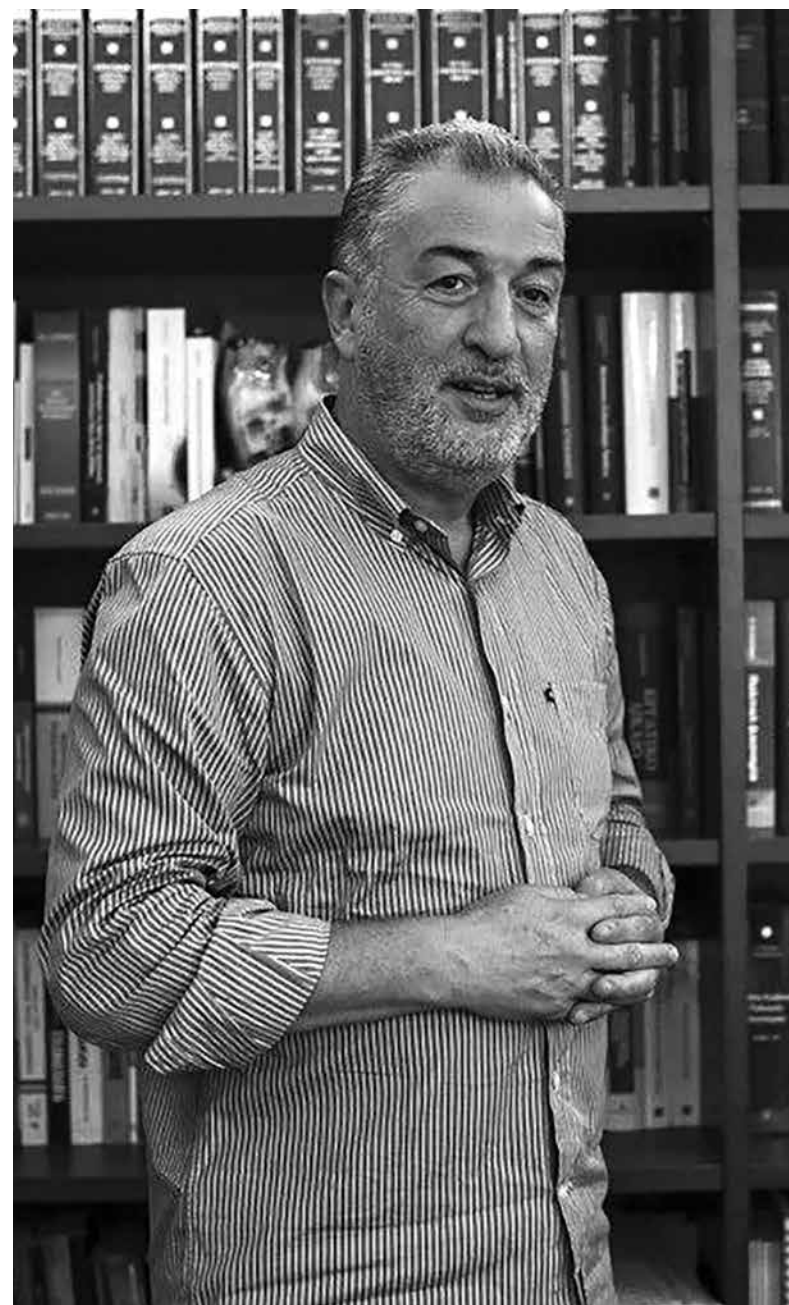
► **Κώστας Παπαδάκης, δικηγόρος**

«Η ανακίνηση της υπόθεσης Marfin ήταν ένας αντιπερισπασμός του Μαξίμου»

■ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΕΡΡΙΚΟ ΦΙΝΑΛΗ

Ο καταξιωμένος μαχόμενος δικηγόρος Κώστας Παπαδάκης, γνωστός στο κοινό της εφημερίδας μας (*), έχει διατελέσει υποψήφιος δήμαρχος στην Αθήνα και είναι μέλος του Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Εδώ και μήνες έχει αναλάβει τη νομική εκπροσώπηση της 46χρονης που κατηγορείται, μαζί με άλλους δύο ανθρώπους, για τον εμπρησμό της Marfin το 2010. Είναι η τρίτη φορά που επιχειρείται η «εξιχνίαση» του εγκλήματος, όχι βάσει αποτελεσμάτων ερευνών, ή έστω ενδείξεων, αλλά με τις ίδιες

μικροπολιτικές σκοπιμότητες που κυριάρχησαν και στις προηγούμενες δύο δίκες (γι' αυτό αμφότερες κατέληξαν σε φιάσκο). Πρόκειται δηλαδή για μία ακόμη υπόθεση που επιβεβαιώνει πως η δικαιοσύνη δεν είναι απλώς απύσχα σήμερα στην Ελλάδα, όπως πιστεύουν εκατομμύρια ανθρώπων – τελευταίο σχετικό παράδειγμα η κραυγή των Τεμπών για δικαιοσύνη. Δυστυχώς, όπως αποκαλύπτει και η συνέντευξη του Κώστα Παπαδάκη, ο θεσμός λειτουργεί, αλλά ανάποδα: ως αδικία διατεταγμένη από την εξουσία...

► Την άνοιξη η κοινή γνώμη της χώρας μας βομβαρδίστηκε με τη «συγκλονιστική αποκάλυψη» ότι επιτέλους θρέθηκαν οι ένοχοι για τον εμπρησμό της Marfin. Όμως ο βομβαρδισμός ξαφνικά καταλάγιασε, και σύντομα αντικαταστάθηκε από μια σχεδόν απόλυτη σιωπή. Πώς το εξηγείτε;

Η υπόθεση ανακινήθηκε τον περασμένο Απρίλιο, μετά από ένα ανώνυμο ηλεκτρονικό μήνυμα που καταδείκνυε 10 πρόσωπα ως δράστες. Τρία εξ αυτών συνελήφθησαν. Σας θυμίζω το πολιτικό κλίμα εκείνων των εβδομάδων: φαινόταν ότι η κυβέρνηση πάει για εκλογές τον Οκτώβριο, εν μέσω κατακραυγής για τις συνθήκες διεξαγωγής της δίκης για τα Τέμπη, το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ, το ανύπαρκτο πτυχίο του κ. Μακάριου Λαζαρίδη κ.ο.κ. Ήταν δηλαδή πολύ επιθυμητός από το Μαξίμου ένας αντιπερισπασμός. Στην περαιτέρω κλιμάκωση της υπόθεσης, με την έκδοση ενταλμάτων σύλληψης κ.λπ., έπαιξαν ρόλο και οι εκρήξεις στη Θεσσαλονίκη, που είχαν ως αποτέλεσμα τον θάνατο της Βάγιας Νέστορα. Έτσι καλλιεργήθηκε ένα ασφυκτικό κλίμα, που αύξησε την πίεση στους δικαστές. Ουσιαστικά επί

ένα τρίμηνο υπήρχε ένας επικοινωνιακός μονόλογος της εξουσίας...

► Σε αυτό το κλίμα διατάχθηκε η σύλληψη της 46χρονης που εκπροσωπείτε, σωστά;

Η πελάτισσά μου από το 2017 ζούσε στο Λονδίνο, όπου είχε βρει δουλειά ως υπάλληλος σε κατάστημα duty free του αεροδρομίου. Όταν πληροφορήθηκε, όχι από τις «αρμόδιες αρχές» αλλά από δημοσιογράφο, ότι κατηγορείται για τον εμπρησμό της Marfin, αγόρασε εισιτήριο για να επιστρέψει άμεσα στην Ελλάδα και να θέσει εκουσίως τον εαυτό της στη διάθεση της δικαιοσύνης. Αλλά αυτό θα χαλούσε το έωλο αφήγημα των διωκτικών αρχών, κι έτσι έσπευσαν να ζητήσουν από τους Βρετανούς τη σύλληψή της πριν προλάβει να ταξιδέψει. Πράγματι, συνελήφθη στο αεροδρόμιο και προφυλακίστηκε επί 25 ημέρες πριν μεταφερθεί «θεαματικά» στην Ελλάδα. Ανέλαβα την υπόθεση ήδη έχοντας αντιληφθεί ότι δεν πρόκειται για μια νομική διαδικασία που εκτυλίσσεται βάσει δικηγράφων αλλά, αντίθετα, «εκδικάζεται» στα τηλεοπτικά στούντια. Γι' αυτό και

εξαρχής, με δελτίο Τύπου, κατέστησα σαφές ότι δεν θα γίνει ανεκτή η συνέχιση της δημοσιοποίησης των στοιχείων της 46χρονης, και απηύθυνα έκκληση να σταματήσουν άμεσα οι διαρροές στα ΜΜΕ φωτογραφιών, εγγράφων κ.λπ. που, εκ της φύσεως όσων διέρρεαν, προφανώς προέρχονταν από την αστυνομία. Όταν ήρθε στην Ελλάδα και ανέλαβα επίσημα έχοντας διαβάσει τη δικογραφία, προσπάθησα να αναδείξω δύο βασικά στοιχεία: Πρώτον, ότι ήδη το 2022 είχε εξεταστεί το ενδεχόμενο εμπλοκής στον εμπρησμό της πελάτισσας μου – χωρίς καν να το γνωρίζει η ίδια – με χρήση του ίδιου φωτογραφικού υλικού που παρουσιάζεται και σήμερα. Τότε, με απόφαση που επικυρώθηκε και από την Εισαγγελία Εφετών, η υπόθεση τέθηκε στο αρχείο. Υπάρχει δηλαδή δεδικασμένο! Το δεύτερο στοιχείο αφορά το γεγονός ότι και τώρα, που χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της συνδυαστικής ανάλυσης φωτογραφιών, η οποία αποτελεί το βασικό στοιχείο της παρούσας δικογραφίας, δεν υπάρχει ταυτοποίηση. Συγκεκριμένα, το πόρισμα καταλήγει σε «περιορισμένη στήριξη

ομοιότητας». Άλλωστε είναι εμφανείς οι διαφορές μεταξύ των φωτογραφιών που εξετάστηκαν, π.χ. όσον αφορά τον σωματότυπο της πελάτισσας μου. Υπογράμμισα τα εν λόγω στοιχεία και στο απολογητικό υπόμνημα που υποβάλαμε...

► Όλα αυτά οδήγησαν σε κάποιο αποτέλεσμα; Καταρχήν, κανείς δεν με διέψευσε, είτε γραπτά είτε προφορικά. Δεύτερον, από την έκδοση του πρώτου δελτίου Τύπου και μετά, κάθε σχετικό δημοσίευμα στα ΜΜΕ περιείχε, έστω και εν μέρει, τα στοιχεία που παρέθεσα. Με άλλα λόγια, μετριάστηκε αισθητά το επικοινωνιακό μονοπώλιο του κρατικού ψεύδους.

► Σας ικανοποιεί αυτή η εξέλιξη;

Ναι, αλλά όπως έδειξε η συνέχεια αυτό δεν αρκεί. Η προσφυγή μας κατά της συνέχισης της προσωρινής κράτησης, παρότι δεν υπάρχουν ενδείξεις ενοχής, απορρίφθηκε. Και είναι χαρακτηριστικό του γεγονότος ότι αναζητούν εναγωνίως επιχειρήματα, διότι δεν έχουν, το ότι η προσφυγή απορρίφθηκε με επιχειρηματολογία διαφορετική από αυτήν που

Είναι χαρακτηριστικό του γεγονότος ότι αναζητούν εναγωνίως επιχειρήματα, διότι δεν έχουν, το ότι η προσφυγή κατά της συνέχισης της προσωρινής κράτησης της 46χρονης απορρίφθηκε με επιχειρηματολογία διαφορετική από αυτήν που πρόβαλε ο εισαγγελέας

πρόβαλε ο εισαγγελέας. Γι' αυτό και έχω ζητήσει από τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου την αναίρεση της απορριπτικής απόφασης. Κι έχουμε ακόμα περιθώριο τεσσάρων μηνών για προσφυγή στα ευρωπαϊκά δικαστήρια...

» Σκέφτεστε την προσφυγή εκεί για ποιο λόγο;

Μεταξύ άλλων, για παραβίαση των όσων κατοχυρώνει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σχετικά με τη δίκαιη δίκη, καθώς δεν λήφθηκαν καθόλου υπόψη τα υπομνήματά μας, το δεδικασμένο, αποφασίστηκε προφυλάκιση χωρίς αποδεικτικά στοιχεία, ούτε καν ενδείξεις ενοχής, κ.ο.κ.

» Κατανοητό.

Σε ποια φάση βρίσκεται σήμερα η υπόθεση;

Είμαστε ενώπιον μιας ακόμη πιο αρνητικής εξέλιξης, καθώς σχεδιάζεται να «συμπληρωθεί» η κατηγορία με τη λεγόμενη «τρομοκρατική» επιβαρυντική περίπτωση. Αυτό θα οδηγήσει σε αντικατάσταση του αρμόδιου Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου (ΜΟΔ) από το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγμάτων, το οποίο δεν έχει ενόρκους. Σημειωτέον ότι η προηγούμενη δίκη της Marfin, που κατέληξε σε αθώωση των κατηγορουμένων, εκδικάστηκε στο ΜΟΔ. Με άλλα λόγια, ο επικοινωνιακός βομβαρδισμός κόπασε, αλλά η δυναμική του δικαστικού μηχανισμού λειτουργεί. Έτσι, και παρόλο που σύμφωνα με το άρθρο 97 του Συντάγματος τα κακουρηγήματα, και τα πολιτικά εγκλήματα, πρέπει να δικάζονται από ΜΟΔ ώστε να κατοχυρώνεται η λαϊκή συμμετοχή μέσω των ενόρκων, οι τρομονόμοι οδήγησαν στην εκδίκαση πολλών υποθέσεων μόνο από δικαστές, ενώ και ο Άρειος Πάγος απορρίπτει πλέον την έννοια του πολιτικού εγκλήματος. Κι αυτά τη στιγμή που, πέραν όσων επισημάνθηκαν ως τώρα, υπάρχουν δύο ακόμη δεδομένα που αποδυναμώνουν περαιτέρω αυτή καθαυτή τη βάση εκκίνησης της τρέχουσας δίκης: Πρώτον, στο ανώνυμο ηλεκτρονικό μήνυμα με τους υποτιθέμενους δράστες του εμπρησμού της Marfin περιλαμβάνεται και το όνομα του Πολύκαρπου Γεωργιάδη, ο οποίος όμως τότε ήταν φυλακισμένος. Και

δεύτερον, παρά τις διαμαρτυρίες μας για το ανώνυμο ηλεκτρονικό μήνυμα, δεν έχουν γίνει ούτε καν οι στοιχειώδεις έρευνες για την ταυτοποίηση του αποστολέα.

» Αυτά όλα ενισχύουν την πεποίθηση ότι κυριαρχούν κρυφές πιέσεις και μικροπολιτικές σκοπιμότητες σε ένα ήδη προεκλογικό κλίμα, κι όχι νομικοί κανόνες και επιδίωξη απόδοσης δικαιοσύνης. Και μάλιστα συμβαίνουν ενώ ταυτόχρονα αποφυλακίζεται ο Κασιδιάρης, που επίσης αναμένεται να παίξει ρόλο ενόψει εκλογών. Δεδομένου ότι ήσασταν και συνήγορος πολιτικής αγωγής στη δίκη της Χ.Α.(**), πώς εκτιμάτε αυτήν την εξέλιξη;

Εδώ μπαίνουμε σε άλλη κατηγορία επιεικώς περιέργων καταστάσεων. Καταρχήν να θυμίσω ότι ο Κασιδιάρης είχε «προβλέψει» καιρό πριν την ακριβή ημερομηνία αποφυλάκισής του. Εντυπωσιακό, ιδίως όταν δεν έχει δοθεί καμία εξήγηση για το πώς έγινε ο ευεργετικός υπολογισμός των ημερών ποινής του συγκεκριμένου φυλακισμένου ώστε να απελευθερωθεί στα επτά χρόνια πριν εκτίσει την ποινή του (13 χρόνια), και ταυτόχρονα να φαίνεται ότι την εξέτισε πλήρως. Θα έχει ενδιαφέρον εάν επιβεβαιωθούν οι πληροφορίες ότι του επιμετρήθηκε διπλές μέρες λόγω παροχής εργασίας ως νοσοκόμου, τη στιγμή που δεν διαθέτει ούτε καν τυπικά τέτοια προσόντα. Διότι εάν όντως ανέλαβε νοσοκομειακά καθήκοντα, έθεσε σε κίνδυνο τους ασθενείς. Όσον αφορά τον ρόλο του, να σημειωθεί ότι η κυβέρνηση συντήρησε πολιτικά τον Κασιδιάρη ενόσω ήταν φυλακισμένος, επιτρέποντάς του να θέσει υποψηφιότητα για δήμαρχος Αθηναίων. Την ώρα που νομοθετούσε τροπολογίες στον εκλογικό νόμο για να αποτρέψει τη συμμετοχή του σε εκλογές εθνικές και αργότερα για ευρωεκλογές, δεν έκανε το ίδιο για τις αυτοδιοικητικές εκλογές. Συνεπώς ενσυνείδητα του υπέδειξε τη δίοδο της υποψηφιότητας για το Δήμο Αθήνας. Ίσως η κυβέρνηση έλπιζε ότι θα σώσει τον τότε απερχόμενο δήμαρχο Μπακογιάννη παρουσιάζοντας το φόβητρο του Κασιδιάρη. και αποβλέποντας στον κεντρώο χώρο. Στις δημοτικές εκλογές του 2023 ο Κασιδιάρης πήρε τις μισές ψήφους σε σχέση με το 2019, και

το ένα τρίτο των ψήφων του 2014. Αλλά ούτε τώρα αντιμετωπίζονται οι συνεχείς προκλητικές εξαγγελίες του και η υποδαύλιση εντάσεων εκ μέρους του. Είναι προφανές ότι κάποιοι επενδύουν πολιτικά στον Κασιδιάρη, κι ότι χρηματοδοτείται από οικονομικά συμφέροντα, ενώ η απόπειρά του να διαφοροποιηθεί από τη Χ.Α. δεν πείθει κανέναν. Στην πραγματικότητα το 2019 ζήτησε την αρχηγία της Χ.Α., ο Μιχαολιάκος του την αρνήθηκε, κι έκτοτε ξεκίνησε η υποτιθέμενη διαφοροποίηση του Κασιδιάρη, ενώ συνεργαζόταν με στελέχη της παλιάς Χ.Α. Δύο χρήσιμα παραδείγματα σε σχέση με τον ρόλο που μπορεί να επιφυλάσσεται στον Κασιδιάρη: Πρώτον, δείτε τι συνέβη με τους Σπαρτιάτες, οι οποίοι, αφότου ουσιαστικά διαλύθηκαν ως κόμμα μετά τη δίκωξη που τους ασκήθηκε, αρκετοί από αυτούς ως ανεξάρτητοι βουλευτές ψηφίζουν σχεδόν πάντα μαζί με τη Ν.Δ. Δεύτερον, δείτε τι συνέβη με τους δύο δημοτικούς συμβούλους της παράταξης Κασιδιάρη στην Αθήνα τον Νοέμβριο του 2024, που «ανεξαρτητοποιήθηκαν» από την παράταξη Κασιδιάρη, χωρίς αιτιολογία, και σχεδόν ταυτόχρονα με την πολιτική μετατόπιση των Σπαρτιατών... Εν τέλει, και ανεξαρτήτως αυτών των μεθοδεύσεων, θέλω να καταλήξω στο ότι η πολιτική νομιμοποίηση του Κασιδιάρη και των ομοίων του δεν μπορεί να γίνει ανεκτή.

» Τον ξεμπρόστιασε άλλωστε και ο Μιχαολιάκος, λέγοντας ότι «αρκετοί από αυτούς που κάνουν τα λιοντάρια, μέσα στη φυλακή ήταν γλείφτες της διοικήσεως» και προσθέτοντας: «Είναι θλιβερό να ακούς έναν άνθρωπο 46 ετών να λέει ότι έχει αποκηρύξει τις ιδέες του. Και ζηλεύω πραγματικά τους αγωνιστές της αριστεράς που ακόμη και μπροστά στο εκτελεστικό απόσπασμα δεν αρνούνται το κόμμα τους»...

Ακριβώς! Έφτασε ο μεγαλύτερος φασίστας που γνώρισε η σύγχρονη ελληνική κοινωνία να αναγνωρίζει την ηθική και πολιτική ανωτερότητα της αριστεράς!

* Βλ. μεταξύ άλλων συνέντευξη: «Η Αθήνα έχει ανάγκη έργα για τους κατοίκους, όχι για το κεφάλαιο» (φύλλο 653).

** «Οι αγώνες έφεραν αποτελέσματα» (φύλλο 766).

ΑΠΝΕΥΣΤΙ

■ ΤΟΥ Γιώργου Γαλούρη

Αυτή η Γη, τι είναι;

Είμαι αυτό που υπερβαίνει τον εαυτό μου δια του εαυτού μου, τι άλλο να είμαι, το καθυποταγμένο, ρημαγμένο ερείπιο είναι ποιανού αντανάκλαση, ένα ζώο εξημερωμένο, ένα αρχαίο θηρίο τελευταίο του είδους του που καθυποτάχτηκε από το μαστίγιο και τη λεπίδα, αν είμαι κάποιος είμαι αυτό που ξεπερνά αυτήν την ζωώδη κατάσταση, πες μου, τι είναι όλα αυτά, ένα τίποτα και όλα μαζί, ο σκοπευτής σημαδεύει κι εκτελεί, τα κύματα σκάνε στην αμμουδιά το ένα μετά το άλλο, νηνεμία, να τα δώσουμε όλα, μην κρατάτε τίποτα, ΤΙΠΟΤΑ, ένα αλισβερίσι, πάρε, δώσε, πόσο, τόσο, χα, κέρδισα, μία εκπομπή ενός ραδιοκύματος, ποιος είναι αυτός ο πλανήτης που πέθανε, όλα λειτουργούν και κανείς δεν καταλαβαίνει πώς, όλοι ακολουθούμε το ίχνος από αδράνεια σαν τα μυρμήγκια μέχρι να σε τσαλαπατήσει κάτι μεγαλύτερο από εσένα, το τέλος, γιατί πηγαίνεις εκεί που δεν υπάρχει τίποτα, εκεί απ' όπου προέρχεσαι, εδώ είναι μία ψευδαίσθηση του παρόντος, είσαι μία αντανάκλαση ενός απόντος πράγματος κι αυτό που σε κινεί καθημερινά είναι ατμός, είναι μια κατασκευή, μια θλιβερή αυταπάτη, ένα άδειο δωμάτιο, μην παραλογίζεσαι, κανείς δεν το θέλει αυτό, η κοινωνική εμπειρία σε διαπερνά, δεν την αντέχεις κι όμως γονατίζεις μπροστά της σ' ένα ανύπαρκτο παρόν, δεν έχω διαφορά από τη στάχτη, φαντάσου τον εαυτό σου μόνο σε μία πεδιάδα, σ' ένα υψίπεδο, σ' ένα αλπικό τοπίο, δεν καταλαβαίνω, δεν υπάρχει τίποτα εκεί, ακινησία, μόνο εδώ υπάρχουν, πανάρχαια παγανιστικά τελετουργικά, ώρα να εγκαταλείψουμε τούτα τα μέρη, πάρτε τα σπαθιά, τις λόγχες, μαζέψτε τα όλα και πάμε να δούμε πιο πέρα τι υπάρχει, μα τους Θεούς, πρέπει να επιτεθούμε πρώτοι, τι υπάρχει πίσω από εκείνα τα βουνά, τι είναι, κι εμείς ποιοί είμαστε, πόσο αλλάξαμε, μια αρρώστια ρημάζει αυτόν τον τόπο, οφείλουμε να διατηρήσουμε τις παραδόσεις πριν αφανιστούμε, ας το προσπαθήσουμε, η τηλεόραση έχει κλείσει προ πολλού, κρατήστε τα νησιά, βαστάτε για τους τουρίστες, για τις παραδόσεις μας, αλλά κυρίως για τους τουρίστες, η σημαία δεν τους νοιάζει, μόνο η τιμή, κι εμάς μόνο η τιμή μας νοιάζει, πόσο πάει τη βραδιά, εμπορικό ακίνητο, εμπορική αξία, εμπορεύσιμη γη, εμπορεύσιμοι άνθρωποι, όλα έχουν την τιμή τους, πόσο κάνει ο Θεός, ναι, ο αληθινός Θεός, τον έχουμε σε προσφορά, πόσο κάνει, θα ρωτήσω, τιμή ευκαιρίας, θα πάρω δύο κιλά, έχω απαντήσεις για τα πάντα, ποιος είμαι όμως, ποιος είμαι, είμαι αυτό που έχει μέσα του τον κόσμο, σ' ευχαριστώ φίλε, δεν ξέρω τι να σου απαντήσω, άραγε αν άλλαζε η γεωμετρία του πλανήτη θα γελούσαμε παραπάνω; τα μαθηματικά δεν απαντούν, μόνο σκαλίζουν, ρωτούν, ένα σπίρτο στο απόλυτο σκοτάδι, διαφάνεια, μεγαλείο, σκοπιμότητα κι ένα φαραωνικό κτίσμα παραδομένο στα ζιζάνια, πού πάτε κύριε, συγγνώμη, βρέθηκα κατά λάθος εδώ, ειλικρινά δεν ξέρω τι συνέβη και νομίζω, λυπάμαι που το λέω, ότι κανείς δεν ξέρει, αυτό που βρισκόταν εκεί, δεν υπάρχει πια. Γιατί πηγαίνεις εκεί που δεν υπάρχει πια τίποτα;

01 **πολιτική****LA PLEBE**
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ■ Γράφει ο **Κώστας Γκιώνης****Λεκτική διάρροια**

Το μπαράζ δηλώσεων από κυβερνητικά στελέχη έχει ανοίξει αισθητά τη βεντάλια αυτών που δεν τους νοιάζει πλέον να φαίνεται το πραγματικό τους πρόσωπο. Μέχρι πριν λίγο καιρό είχαμε, κατά κύριο λόγο, τον αντιπρόεδρο που λειτουργούσε ως μπροστινός με την καθημερινή ακατάσχετη λεκτική διάρροια που τον διακρίνει, και κάποιους άλλους που κατά καιρούς τους ξέφευγε κάποια μικρή μπουρδίσσα, κάτι όμως σαν να τους κρατούσε και ξαναμαζεύονταν...

Όμως μετά από 7 χρόνια μονοκρατορίας του συστήματος Μαξίμου η αλαζονεία –των έτσι κι αλλιώς αμετροεπών λόγω ιδεολογίας– έχει κτυπήσει κόκκινο. Γι' αυτό βγήκε μήπως και τους μαζέψει η αυτοκρατορική αδελφή, αλλά πού να την προλάβεις τη διάρροια... Η αποσύνθεση είναι πια ορατή, και θυμίζει έντονα το The world is yours του Τόνι Μοντάνα στον Σημαδεμένο. Πολλά τα παραδείγματα, όπως η πρώην πρωινάτzu και νυν ευρωβουλευτής, που δήλωνε με νόημα ότι από πίτες δεν ξέρει αλλά από κάτι άλλο... είναι εξπέρ! Και τώρα στο ευρωκοινοβούλιο υπερασπίζεται τους κακόμοιρους εργοδότες:

«Και οι εργοδότες αντιμετωπίζουν προκλήσεις. Ξέρετε πόσοι εργοδότες εκβιάζονται από αντιεργαγελματίες εργαζόμενους; Πόσες επιχειρήσεις ειδικά μικρομεσαίες αντιμετωπίζουν πίεση και δυσκολίες στη διαχείριση των ομάδων τους; Και οι εργοδότες είναι θύματα των ψυχοκοινωνικών παραγόντων, όχι μόνο οι εργαζόμενοι», είπε, και ένα δάκρυ κύλησε από το μαρμάρινο μάγουλό της...

Από την πλευρά του ο πρώην Ποταμίσιος αστέρας και νυν υφυπουργός Εξωτερικών, μας ενημερώνει ότι, όσοι δεν είμαστε μ' αυτούς, είμαστε κακομοίρηδες, ενώ αν υποστηρίξεις την κυβέρνηση είσαι νοικοκύρης. Έτσι κι αλλιώς ό,τι βλακεία και να πεις δεν πληρώνεις δα και κάτι... Υπάρχουν κι άλλοι ανύπαρκτοι που προσπαθούν μέσω γελοίων δηλώσεων να ακουστεί το όνομα τους λίγο ευρύτερα πέρα από τους ψηφοφόρους-πελάτες τους, όπως ο φωστήρας Βουλευτής Πιερίας που μας συνέστησε, αν δεν έχουμε να βάλουμε 10 € βενζίνη, να πάρουμε τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς. Και πρόσθεσε ότι αυτά που λέγονται περί ακριβών καυσίμων δεν ισχύουν, γιατί βλέπει τη Λεωφόρο Συγγρού γεμάτη!

Το ίδιο μας είπε και ο υπουργός της αγροτικής υποανάπτυξης και των καρτέλ τροφίμων, ότι όταν πιγαίνει τα Σαββατοκύριακα στην εκλογική του περιφέρεια, την Καρδίτσα, η εθνική οδός είναι γεμάτη και ότι είχε 20 χρόνια να δει κάτι τέτοιο! Όλοι αυτοί οι κανάγιες, επειδή κυριαρχούν 7 χρόνια τώρα και βλέπουν ότι δεν έχουν απέναντί τους κάτι κομματικά οργανωμένο, γίνονται όλο και θρασύτεροι. Όσο για την κοινωνία και το πώς το αποδέχεται όλο αυτό, ο Τζον Στάνιμπεκ το είχε ορίσει εξαιρετικά: «Τώρα καταλαβαίνω γιατί η σύγχυση στην κυβέρνηση όχι μόνο είναι ανεκτή, αλλά και ενθαρρύνεται. Έχω μάθει ότι ένας υπερδεμένος λαός δεν μπορεί να έχει σαφείς απαιτήσεις!»

Μια αναγκαία διευκρίνιση προς πάσα κατεύθυνση■ **του Ρούντι Ρινάλντι**

Πριν λίγο καιρό, και συγκεκριμένα στις 21/9, έγινε λόγος για τη δημιουργία κάποιου νέου κόμματος, και αναμίχθηκε το όνομά μου ως μετέχοντος σε αυτό ή στις σχετικές διεργασίες. Το θέμα ξεκίνησε από τον ιστότοπο bankingnews και τη σκυτάλη πήρε η δημοσιογράφος κα Ελένη Καλογεροπούλου, η οποία σε ρεπορτάζ της (στα «Παραπολιτικά», και ιδιαίτερα στην εκπομπή «Πίσω από τις Γραμμές» του Action 24) επιδόθηκε σε μια ακόμα πιο φουσκωμένη εκδοχή όσων είχαν ήδη γραφτεί στους ιστότοπους, με τη μορφή έγκυρου και υπεύθυνου ρεπορτάζ. Φυσικά ούτε είχα ρωτηθεί σχετικά, ούτε είχα ενημερωθεί. Για να μην υπάρχει καμία διαστρέβλωση μέσα στο ιδιαίτερα νοσηρό προεκλογικό περιβάλλον προχώρησα σε μία δήλωση με την μορφή ανάρτησης στο facebook (η οποία παρατίθεται παρακάτω). Παράλληλα προχώρησα σε δύο κινήσεις: Έστειλα ένα μήνυμα στην κα Καλογεροπούλου, και επίσης μία επιστολή στον τηλεοπτικό σταθμό Action 24, και συγκεκριμένα στους υπεύθυνους (του καναλιού και της εκπομπής αντίστοιχα) κ.κ. Γ. Σαραντάκο και Αιμ. Περδικάρη. Και στις δύο κινήσεις επισύναπτα και τη δήλωση που είχα κάνει. Ζητούσα μια απάντηση στο γιατί έγινε, και κυρίως μια διόρθωση από μεριάς τους. Πέρασαν σχεδόν 15 μέρες και ούτε φωνή ούτε ακρόαση.

Δεν θέλω να γενικεύσω την αίσθηση που έχει ο απλός πολίτης για τα ΜΜΕ συνολικά και για τον ρόλο τους. Ούτε να θεωρήσω ότι ο κιτρινισμός είναι ο γενικός κανόνας. Γνωστοποιώ λοιπόν από τις στήλες του *Δρόμου* το γεγονός και τονίζω ότι ισχύει πέρα για πέρα η δήλωση που έχω κάνει από τις 21/9. Προσθέτω δε με πάση σαφήνεια προς όλες τις κατευθύνσεις πως η κύρια δραστηριότητά μου πε-

ριστρέφεται επίμονα και με συνέχεια γύρω από το Υπαρξιακό Πρόβλημα της Χώρας, την ανάγκη δημιουργίας ενός Υποκειμένου τέτοιου που να μπορεί να ανταποκριθεί σε μια θετική αντιμετώπιση του συνολικού προβλήματος, και δεν με ενδιαφέρουν καθόλου οι προεκλογικές διεργασίες, τα κουτσομπολιά, τα κιτρινισμένα ρεπορτάζ και η φανταστική ανάμιξή μου με οιονδήποτε τρόπο στο παρατεταμένο προεκλογικό σόου της περιόδου που συντηρεί το παρακμασμένο πολιτικό και μιντιακό σύστημα.

Νομίζω ότι σε αυτά πρέπει να προσθέσω την εμπειρία από το 2010, με βεβαιωμένες εκλογικές συμπράξεις που πάντα είχαν τον χαρακτήρα της «μεγάλης ευκαιρίας» χωρίς να πετυχαίνουν κάτι σημαντικό (για πολλούς λόγους), και κυρίως σήμερα όσα δείχνει η εμπειρία του κινήματος των Τεμπών. Δηλαδή, με τον ίδιο τρόπο που υποστηρίξαμε ότι η βεβαιωμένη πολιτικοποίηση του κινήματος των Τεμπών οδηγεί αφενός σε απενεργοποίηση και απονεύρωση του ίδιου του κινήματος, αφετέρου στη διαφαινόμενη αποτυχία του πολιτικού σχηματισμού που ομιλεί στο όνομα του κινήματος αυτού, έτσι και δηλώνουμε πως εμείς δεν πρόκειται να θυσιάσουμε την εκτεταμένη κοινωνικοπολιτική και επιστημονική κίνηση που συγκροτούμε με τη «Πανελλαδική Δικτύωση για το Υπαρξιακό Πρόβλημα της Χώρας» για πρόσκαιρους εκλογικούς σχηματισμούς και για πολύ αμφισβητούμενα πολιτικά και εκλογικά οφέλη.

Ακολουθούν: η δήλωσή μου, η επιστολή στον Action 24, και το μήνυμα στην κα Καλογεροπούλου.

Δήλωση για πρόσφατα δημοσιεύματα
Σχετικά με δημοσιεύματα

που κυκλοφόρησαν σήμερα στο bankingnews.gr, τα parapolitika.gr και αναφορές στον τηλεοπτικό σταθμό Action 24, δηλώνω τα εξής: Δεν έχω καμία σχέση με διαδικασίες καθόδου στις προσεχείς εκλογές, και εκφράζω την έκπληξη μου για τα απολύτως αστήρικτα ρεπορτάζ. Είναι γνωστό ότι δραστηριοποιούμαι στα πλαίσια της Πανελλαδικής Δικτύωσης για το Υπαρξιακό Πρόβλημα της χώρας, και είμαι ένας από τους 50 πολίτες που έχουν προσφύγει δικαστικώς ζητώντας την παύση και ανάκληση των εργασιών κατεδάφισης των πέντε πύργων ψύξης του Ατμοηλεκτρικού Σταθμού Αγίου Δημητρίου στην Κοζάνη.

Είμαι δεσμευμένος στη συγκρότηση ενός ευρύτατου πολιτικού και κοινωνικού Υποκειμένου που θα σηκώσει το βάρος αντιμετώπισης του Υπαρξιακού Προβλήματος της χώρας. Αυτό προϋποθέτει ευρύτατες πολιτικές και κοινωνικές συναινέσεις, καθώς και επίγνωση του μεγέθους των προβλημάτων. Δεν έχει σχέση με το παρατεταμένο προεκλογικό σόου της περιόδου που συντηρεί το παρακμασμένο πολιτικό σύστημα.

Ελπίζω να υπάρξει κάποια διόρθωση, και πάντως να μην αναφέρεται το όνομά μου σε τέτοιου είδους «ρεπορτάζ»

χωρίς καμία ερώτηση ή ενημέρωσή μου.

Προς τους κ.κ. Γ. Σαραντάκο και Αιμ. Περδικάρη

Με έκπληξη πληροφορήθηκα ότι η δημοσιογράφος κα Ελένη Καλογεροπούλου στην εκπομπή «Πίσω από τις Γραμμές» (21/9/2026) αναφέρθηκε στο όνομά μου, στην πολιτική διαδρομή μου και με εμφάνισε ως μετέχοντα σε διεργασίες δημιουργίας νέου κόμματος με στόχο την κάθοδο στις προσεχείς εκλογές. Εντελώς ανυπόστατα και χωρίς καν να κάνει κάποια διασταύρωση, και βεβαίως χωρίς να ρωτηθώ σχετικά. Αν ρεπορτάζ γίνεται με φήμες ή με φαντασιώσεις, δεν απέχουμε πολύ από τον κιτρινισμό. Σας παραθέτω σχετική δήλωσή μου στα social για να γνωρίζετε την άποψή μου.

Μήνυμα στην κα Ελένη Καλογεροπούλου

Κυρία Καλογεροπούλου, με έκπληξη είδα στο ρεπορτάζ σας στα «Παραπολιτικά» αναφορές στο όνομά μου, και δήθεν εμπλοκή μου σε σχεδιασμούς εκλογικών σχημάτων. Η έκπληξή μου είναι μεγάλη, αφού δεν προηγήθηκε καμία διασταύρωση και δεν ρωτήθηκα. Σας στέλνω τη δήλωσή μου και ελπίζω να το διορθώσετε, ή τουλάχιστον να μην ξανα-αναφερθείτε στο όνομά μου χωρίς να ρωτηθώ.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

δρόμος

ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Στο δέκα θα βρίσκεστε στην Ευρώπη...

Μια φωνή μετρά αργά, υπνωτικά, πάνω από ράγες που χάνονται στο σκοτάδι. Στο δέκα, μας υπόσχεται, θα βρισκόμαστε στην Ευρώπη. Έτσι ανοίγει η «Europa» του Λαρς φον Τρίερ (1991). Ο ήρωάς της, ένας αφελής Αμερικανός ιδεαλιστής, φτάνει στη ρημαγμένη Γερμανία του 1945 για να «βοηθήσει». Πιάνει δουλειά συνοδός κλινάμαζας στη σιδηροδρομική εταιρεία Zentropa και πιστεύει ότι μπορεί να μείνει ουδέτερος. Δεν μπορεί. Η εταιρεία που υπηρέτησε πιστά τους ναζί ξεπλένεται από τους νέους, Αμερικανούς προστάτες, και το τρένο καταλήγει στον βυθό του ποταμού. Η φωνή συνεχίζει να μετρά...

Τριάντα πέντε χρόνια μετά, το τρένο τρέχει ακόμα. Πιο γρήγορα. Το κεντρικό κείμενο του αφιερώματος, του Κώστα Δημητριάδη, χαρτογραφεί την πολυκρίση μιας «Ευρώπης» που αγγίζει τα όρια θραύσης. Η Ουάσινγκτον του Τραμπ τη στραγγίζει με δασμούς και ενεργειακή ασφυξία, οι ελίτ της μένουν δεμένες στο αμερικανικό άρμα, και η θρυαλλίδα του «χρέους» μετακομίζει από τον Νότο στο Παρίσι. Ο Τόμας Φάτσι, που κάποτε είχε πει κι αυτός το φιλοευρωπαϊκό «Kool-Aid», εξηγεί γιατί η Ε.Ε. δεν «παρεκτράπηκε» αλλά αποκαλύφθηκε: Μια αυτοκρατορία που είναι η ίδια υποτελής.

Και δύο άρθρα από τα Βαγόνια της τρίτης θέσης, όπου γράφουν ο Ερρίκος Φινάλης και ο Ιάσωνας Κωστόπουλος. Στη Γαλλία σχεδόν μισό εκατομμύριο μαθητές βγαίνουν στους δρόμους και η εξουσία απαντά με 7.000 συλλήψεις σε δέκα μέρες. Στην Ισπανία, η έξωση της 87χρονης Μαρικάρμεν πυροδοτεί ένα κίνημα που οδηγεί σε πρόωρες εκλογές, κι εκείνη πεθαίνει μία μέρα πριν γυρίσει στο σπίτι της. Η φωνή επιμένει ότι όλα είναι υπό έλεγχο. Οι επιβάτες όμως αρχίζουν να ξυπνούν. Ένα, δύο, τρία... Προλαβαίνουμε πριν από το δέκα;

Πολλοί κόμποι φτάνουν στο χτένι

Η κρίση της «Ευρώπης» σε σταυροδρόμι

■ του Κώστα Δημητριάδη

Έρχεται με πολύ βίαιο τρόπο στο προσκήνιο η πολύπλευρη κρίση της «Ευρώπης». Η πολυκρίση των πολλαπλών ρηγματωμένων καταστάσεων-κόσμων που συνιστούν σήμερα ό,τι καταλαβαίνουμε κάτω από τον ενιαίο τίτλο «Ευρώπη». Η ευρύτερη διάσταση «Ευρώπη», που περιλαμβάνει στον πυρήνα της την Ευρωπαϊκή Ένωση και ακόμη στενότερα τη ζώνη του ευρώ και τη δική τους ανίατη, εκ γενετής, δομική κρίση, γίνεται για πολλούς λόγους –ευρύτερους αλλά και δικούς μας τοπικούς/ελληνικούς– κρίσιμη (μία από τις πλέον κρίσιμες) για κάθε διανοητική και πολιτικοπρακτική προσπάθεια που θέτει στόχους (και ερωτήματα) σχετικά με την κοινωνική χειραφέτηση. Την ευρωπαϊκή κρίση βέβαια πρέπει να την κατανοούμε ως αναπόσπαστη από δύο διαστάσεις: – Αφενός είναι οργανικό μέρος της διπλής κρίσης της εποχής μετάβασης που διανύουμε: Της ηγεμονίας της Δύσης αρθρωμένης γύρω από τις ΗΠΑ, ως κεντρικής έκφρασης της ευρύτερης αζεπέραστης συστημικής κρίσης παγκόσμιας εμβέλειας, του κόσμου του κε-

φαλαίου. Δηλαδή της επιταχυνόμενης κρίσης της ιστορικά διαμορφωμένης υπό Δυτική ηγεμονία «παγκοσμιοποίησης». – Αφετέρου η κρίση για την οποία μιλάμε, δεν μπορεί να γίνει κατανοητή έξω από την ιστορικότητα των εξελίξεων (και των φάσεων) που συσώρευσαν τους τωρινούς της όρους. Και επειδή συχνά –και δεν είναι παράλογη κατ' αρχήν η σκέψη– λέγεται ότι «κρίση υπάρχει για δεκαετίες, δεν πρόκειται για κάτι νέο», είναι αναγκαίο να σημειώσουμε ότι η παρούσα ιστορική φάση ξεχωρίζει ως προς το ότι δείχνει να φέρνει πλέον «πολλούς κόμπους στο χτένι». Αγγίζονται όρια θραύσης. Είναι προ των θυρών, σε πολλά μέτωπα επί ευρωπαϊκού/ευρωπαϊκού εδάφους, βιαιότατες αναδιατάξεις συσχετισμών δυνάμεων και αναδιαμορφώσεις εκ θεμελίων, προς αναζήτηση νέων έστω και προσωρινών «ισορροπιών». Την ίδια στιγμή αυτές οι αναδιατάξεις απειλούν τη βιωσιμότητα της ανθρωπότητας, την ύπαρξή της (είτε μέσω ενός γενικευμένου, ολοκληρωτικού πολέμου, είτε με επιμέρους καταστροφικές κρίσιμων διαστάσεων της «ανθρωπινότητάς» της).

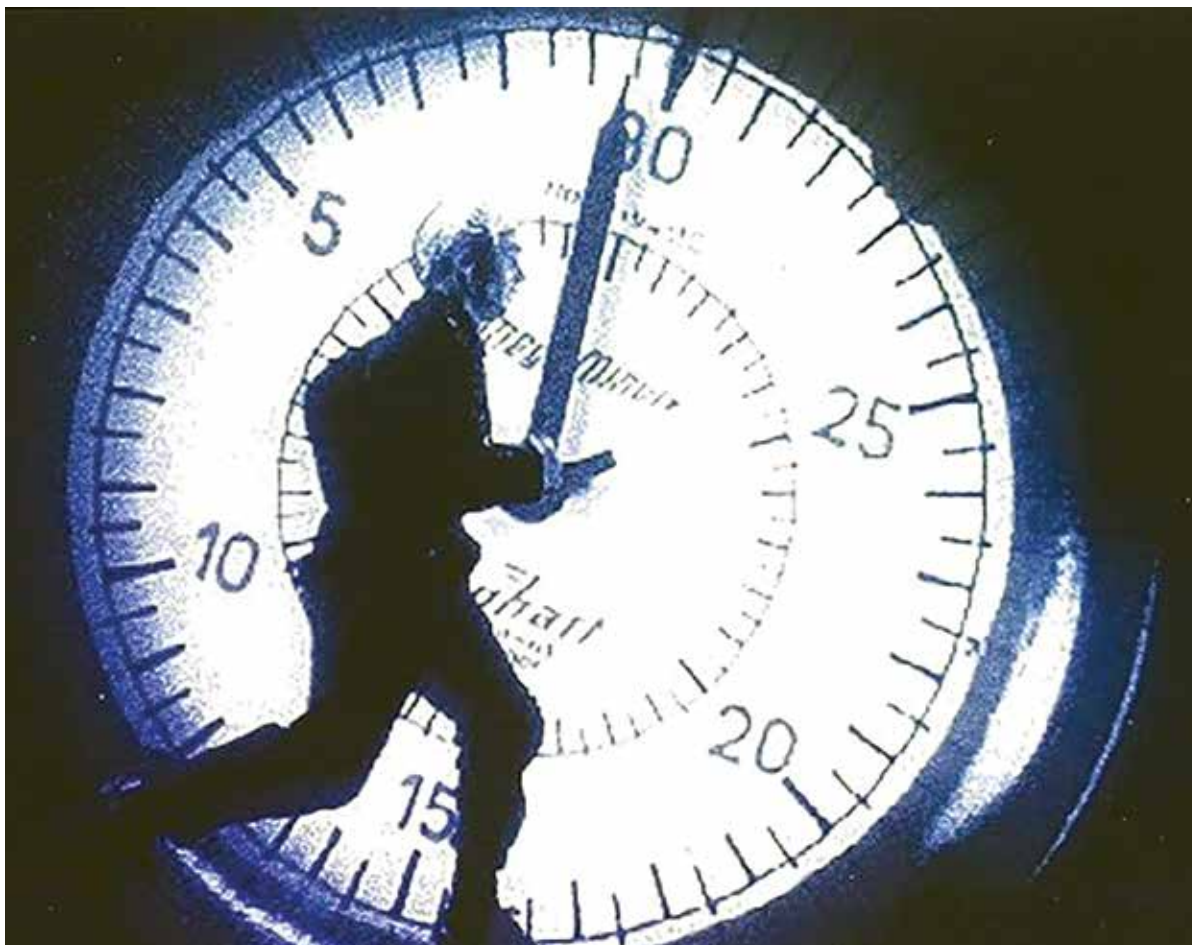
Μια σειρά από διαδικασίες, που περιλαμβάνουν ιστορικές «απαντήσεις» τις οποίες έχουν επιχειρήσει οι ιθύνουσες τάξεις, αλλά και τρόπους αντιστάσεων των υποτελών τάξεων, φαίνεται να έχουν αγγίξει τα «λογικά απώτατα όριά τους». Ίσως μάλιστα γι' αυτό παίρνουν πλέον τις πιο «γυμνές» και αδιαμεσολάβητες μορφές τους. Το θέμα αυτό, τουλάχιστον όσον αφορά τις σημερινές ιθύνουσες ελίτ, δεν μπορεί να εξηγηθεί αναγόμενο στα (υπαρκτότατα κατά τα άλλα) ιδιοσυγκρασιακά καπρίτσια, ή σε κάποια (και αυτή ολοφάνερη) αυτογενή έκπτωση των «σημερινών ηγεσιών». Έχει δομικές, συστημικές αιτίες που εξηγούν εν πολλοίς τόσο τη σημερινή «έκπτωση» ηγεσίας εντός Δύσης, όσο και την ευρύτερη καλπάζουσα και πολύπλευρη παρακμή του «αστικού πολιτισμού».

Ανακατανομές ισχύος

Η περίοδος Τραμπ έχει φέρει μια πολυμέτωπη, ακραία επίθεση της αμερικανικής διοίκησης απέναντι στην Ευρώπη, σχεδόν κανιβαλιστικών χαρακτηριστικών (οι δασμο-

λογικοί πόλεμοι, η επιβολή δια της ενεργειακής ασφυξίας που προωθούν οι ΗΠΑ, και η βίαιη υπαγωγή του ευρωπαϊσμού στις επιταγές των πολέμων που προωθεί το αμερικανικό στρατιωτικοβιομηχανικό σύμπλεγμα, είναι μόνο οι πιο ευδιάκριτες πλευρές). Οι αμερικανικές προθέσεις, που βεβαίως έχουν βάθος αρκετών ετών, τώρα διατυπώνονται απροσχημάτιστα, και με χαρακτηριστική «απογύμνωση»: Να κατακερματιστεί η ήπειρος, να τεθούν υπό πρωτοφανή υπαγωγή τα κομμάτια της, να γίνουν το πρόσφορο έδαφος εν αναμονή εξυπηρέτησης των αμερικανικών πολεμικών εξορμήσεων κατά της Ευρασίας αλλά και των όποιων ελιγμών προκριθούν, να υποτιμηθούν προκειμένου να εξαγοραστούν-συγχωνευθούν οι παραγωγικές (αλλά και χρηματοπιστωτικές) κεφαλαιακές συσσωρεύσεις της κατά τους τρόπους της συγκεντροποίησης του κεφαλαίου ως «φυγή προς τα μπρος» προς αντιμετώπιση μεγάλων, συστημικών κρίσεων.

συνέχεια στη σελ.16

αφιέρωμα Ευρώπη & πολυκρίση

Πολλοί κόμποι φτάνουν στο χτένι

Η κρίση της «Ευρώπης» σε σταυροδρόμι

συνέχεια από τη σελ.15

Οι δυναμικές που εξηγούν το τι εξελίσσεται δεν μπορούν να γίνουν κατανοητές αν δεν συνυπολογιστούν δύο κρίσιμες διαστάσεις: – Οι ευερωτλαντικές ελίτ (με όλες τις παραλλαγές τους ανά χώρα), μαζί με όλες τις δικές τους φιλοδοξίες, είναι αξεπέραστα, δομικά προσδεμένες στο αμερικανικό άρμα. Αυτό γίνεται η κεντρικής σημασίας μορφή που παίρνει ένα ολόκληρο κουβάρι άλυτων αντιφάσεων της ευρωπαϊκής κρίσης. Εδώ η ιστορία της διαδοχής των φάσεων μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο παίζει τεράστιο ρόλο. Σήμερα δεν μπορούν να εξηγηθούν οι καταστάσεις με τα σχήματα της επαύριον του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ούτε όμως και με το σχήμα της απαρασάλευτα «γερμανικής» Ευρώπης (με συμπληρωματικό πόδι τον γερμανογαλλικό άξονα) που κατέληξε στην κρίση του χρέους του «ευρωπαϊκού Νότου». Έχει κυλήσει «πολύ νερό στ' αυλάκι». Οι ΗΠΑ δεν έχουν τις προηγούμενες δυνατότητές τους, και αυτό που αντιπροσώπευε η «Γερμανία» εντός Ευρώπης καλπάζει προς μια «υπαρξιακή» κρίση (αποβιομηχάνιση-χρηματιστικοποίηση, μαζί με υπερστρατιωτικοποίηση, υπερδανεισμό και πόλεμο με τη Ρωσία με ορίζοντα το 2030).

– Σ' ένα βαθύτερο επίπεδο, πέραν των γεωπολιτικών αναγνώσεων της «ρεαλιστικής σχολής» (όπως αυτές περιορίζονται στις έριδες και τις αντιπαλότητες ανάμεσα σε κράτη), εδώ φαίνεται ότι έχουν ξεπεραστεί τα ιστορικά όρια των ΗΠΑ (πρώτα απ' όλα τα όρια των παραγωγικών τους δυνατοτήτων) να αναπαράγουν την ηγεμονία τους. Αυτή είναι η βάση για τον κανιβαλισμό που επιδεικνύουν οι ΗΠΑ προς όλο το συμμαχικό τους πλέγμα (προς την «Ευρώπη» ιδιαιτέρως), αλλά και στο εσωτερικό τους, όπου είναι ήδη σε εξέλιξη μια ροπή βιαιότητας αποξήλωσης τομέων του κράτους που οι διαμεσολαβήσεις τους γίνονται ανυπόφορες για επιμέρους ισχυρότατα κλαδικά κεφαλαιοκρατικά συμφέροντα (το θέμα αυτό απαιτεί ένα ξεχωριστό σημείωμα). Εδώ θα αρκεστούμε σε μια πτυχή του. Οι γραμμές αντιπαράθεσης δεν είναι μόνο διακρατικές αλλά και εγκάρσιες, καλώντας μας να δώσουμε προσοχή στις σχέσεις κράτους-κεφαλαίου (και μάλιστα στις συνθήκες της μοναδικότητας της παρουσίας της υπερκρατικής οντότητας της Ε.Ε. και της εγγενούς της ροπής προς την κρίση). Δεν συγκρούονται «Αμερικανοί» και «Ευρωπαίοι», αλλά τα μέτωπα διαμορφώνονται πιο σύνθετα και ανάμεσα σε μπλοκ που διατέμνουν τις δύο πλευρές του Ατλαντικού. Υπάρχει ένα τεράστιο θέμα «υποκειμένων» και στις κορυφές του συστήματος, που η ερμηνεία του περιμένει τη δική της «επανάσταση εννοιών».

Τεράστιες αναδιαρθρώσεις

Τρεις αλληλοτροφοδοτούμενοι κύκλοι τεράστιων αναδιαρθρώσεων βρίσκονται στο επίκεντρο και συνδιαμορφώνουν την κίνηση του τοπίου. Όχι μόνο την πολεμική κίνηση, που είναι ούτως ή άλλως στο τιμόνι ως ροπή προς τον διαρκή, μέχρις εσχάτων πόλεμο της «Ευρώπης» έναντι της Ρωσίας, και ως επίλυση της κρίσης μέσω της «πολεμικής οικονομίας». Συνδιαμορφώνουν όμως και τις προσπάθειες για τη διασφάλιση, σε νέες βάσεις, της επιβολής επί των υποτελών τάξεων (Τα εξωτερικά και τα εσωτερικά «πολεμικά μέτωπα» ενοποιούνται):

– Ο ψηφιακός κύκλος με αιχμή την «Τεχνητή Νοημοσύνη» και το πρωτοφανές αναδιαμορφωτικό του βάθος, όλων των πλευρών οργάνωσης της κοινωνικής ζωής.

– Ο κύκλος της ενέργειας (το πακέτο όλων των μορφών της) ως πεδίο ακραίας επιθετικότητας των ΗΠΑ για την ασφυκτική λαβή επί της Ευρώπης. Η αφαίμαξη εισοδήματος αλλά και η συμπίεση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας είναι πρωτοφανής, και μπορεί από μόνη της να φέρει ντόμινο εξελίξεων – ευρωπαϊκές παραγωγικές υποτιμήσεις/καταρρεύσεις, αλλά και δευτερογενείς συνέπειες που θα μπορούσαν εν τέλει να λειτουργήσουν πέραν των αρχικών σχεδιασμών, ως μπουμερανγκ για τις ΗΠΑ.

– Ο κάπως λιγότερο φωτισμένος αγροδιατροφικός-βιοτεχνολογικός κύκλος. Που όμως αναμένεται ότι θα δώσει (με Δούρειο Ίππο τη Mercosur) μεγάλες σεισμικές δονήσεις εντός Ευρώπης. Κινούνται «υποκείμενα» εδώ. Είναι οι τεράστιοι αμερικανικοί όμιλοι μαζί με τις ευρωπαϊκές τους συμφύσεις (Monsanto-Bayer) και τα τετελεσμένα που πάνε να επιβάλουν ως προς τα μεταλλαγμένα, αλλά και την υποκατάσταση των ζωικών πρωτεϊνών από την εισαγωγή εντόμων στην τροφική αλυσίδα κ.λπ.

Οι «κεντρώοι» ολοκληρωτισμοί και τα ακροδεξιά «εναλλακτικά» μαντρώματα

Σημάδι των οριακών χαρακτηριστικών που παίρνει η κρίση της Ευρώπης, είναι η όξυνση της πολιτικής κρίσης σε μια σειρά χώρες της. Πρώτα απ' όλα στις τρεις μεγάλες δυνάμεις – Γαλλία, Γερμανία, Βρετανία. Τα πολιτικά συστήματα βρίσκονται υπό πίεση, ο κλονισμός της προηγούμενης κοινωνικής συναίνεσης είναι πρωτόγνωρος και διευρυνόμενος, το χάσμα είναι τεράστιο ανάμεσα στις ελίτ της παγκοσμιοποίησης (όπως αυτές προσωποποιούνται από τύπους όπως «ο άνθρωπος της διεθνούς τραπεζοκρατίας» Μακρόν, ο καγκελάριος «Mr Blackrock» Μερτς, ή η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν ως απεχθές προσώπιο των ευρωπαϊκών ελίτ) και στις μεγάλες λαϊκές μάζες.

Οι ευρωεξουσίες αντιδρούν λυσσασμένα, ταυτόχρονα αλληλοπλακώνονται με την αμερικανική διοίκηση, αλλά και προωθούν σε

συνεργασία με εταιρικά κέντρα του βαθέος αμερικανικού συστήματος (Palantir κ.λπ.) μεγάλα πρότζεκτ βιοπολιτικού, ολοκληρωτικού ελέγχου – με συλλογή δεδομένων πέραν κάθε ελέγχου, με πειράματα μαζικής τρομοκρατίας και χειραγώγησης, με την καλλιέργεια κλίματος πολέμου και πολλά άλλα. Το «κεντρώο» μπλοκ που μαζεύεται γύρω από τις παγκοσμιοποιητικές ελίτ τα δίνει όλα για να παραμείνει η κύρια πλευρά προώθησης του ολοκληρωτισμού που απαιτούν οι αντικοινωνικοί αρμαγεδδώνες της «πολεμικής οικονομίας» και των τεράστιων απανθρωποποιητικών καπιταλιστικών αναδιαρθρώσεων.

Κρίσιμα τμήματα της ευρωπαϊκής αριστεράς, της εγκλωβισμένης στον «βραχμανισμό» της, στον παγκοσμιοποιητικό δικαιοματισμό της και στην περιφρονητική της εχθρότητα προς τους πληβίους, λειτουργούν ως δομικές υποστυλώσεις αυτού του «κεντρώου» μπλοκ. Έχοντας ήδη παίξει στρατηγικό ρόλο για την εμπέδωση μεγάλων πολιτικοκοινωνικών ρηγμάτων (ανάμεσα στο μέτωπο των «δημοκρατικών δυνάμεων» και στην αντισυστημικότητα που σκόπιμα επιδιώκεται να ωθηθεί προς την «ακροδεξιά»).

Όμως οι καταστάσεις που προκύπτουν τείνουν να ξεφύγουν από τους συστημικούς σχεδιασμούς και τις «αεροστεγείς» προδιαγραφές τους. Η ζωή προιδεάζει για τις δικές της δυναμικές. Η νεολαία δίνει σοβαρά σκιρτήματα που θα μπορούσαν να καταλήξουν να ξεπεράσουν τα «υγειονομικά» φράγματα κοινωνικών διαχωρισμών (στη Γαλλία κυρίως, αλλά και στη Γερμανία με τους νέους που αντιδρούν στην επαναφορά της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας και απέναντι στην προοπτική να γίνουν βορά για τα κανόνια).

★★★

Θα κλείσουμε το σημερινό σημείωμα με δύο ζητήματα που αποκτούν επικαιρότητα: – Είναι αναγκαίο να μπει τέρμα στον κάλπικο «αριστερό αντιφασισμό», που υποδύεται εκ του πονηρού και αποπροσανατολιστικά ότι οι διαχωριστικές γραμμές είναι αυτές του μεσοπολέμου. Ο σημερινός «αντιφασισμός» πρέπει να αρχίζει από την ανάγκη να μπει φραγμός στους πολέμους των ΗΠΑ/Δύσης και στην «οικονομία πολέμου» που προωθούν. Ειδικότερα για την Ευρώπη, πρέπει να αποδυναμωθεί η προσπάθεια εκμηδενισμού της Ρωσίας που, αν συνεχιστεί, θα φτωχοποιήσει, θα καταπιέσει και εν τέλει θα κάψει όλη την ήπειρο.

– Όπως ήδη ήταν αναμενόμενο, η θρυαλλίδα «χρέους» έχει μεταφερθεί από την περιφέρεια στον πυρήνα της ευρωζώνης. Αφορά πλέον τη Γαλλία (και μάλιστα στον συνδυασμό της με την Ιταλία, που και αυτή είναι υπερχρεωμένη, αν και για την ώρα δεν έχει μπει στο

μάτι του κυκλώνα), και τον πολύ γνωστό αλγόριθμο «υπερβολικών ελλειμμάτων», «χρεοκοπίας-μνημονίου» που επιδιώκεται να ενεργοποιηθεί από τις χρηματιστικές ελίτ (τις λεγόμενες «αγορές»), από κοινού με τις ευρωπαϊκές ελίτ. Μια δεσποζούσα όψη του θέματος αφορά το κρίσιμο διακύβευμα από πλευράς των κυρίαρχων ελίτ να αντιμετωπίσουν-τιθασεύσουν-καθυποτάξουν τις κοινωνικές και πολιτικές αντιδράσεις συγκεκριμένα στη Γαλλία, όπου λόγω μεγέθους και παράδοσης διαθέτουν μεγάλο βάρος και μεταδοτικότητα. Το ρίσκο είναι μεγάλο και η έκβαση δεν θα κριθεί «με μια ζαριά». Ούτε πρέπει να μετριέται με βάση τις πρόσκαιρες διακυμάνσεις της έντασης της διαμαρτυρίας (που πάντως με βάση τις εξελίξεις αυτών των ημερών, δείχνει μεταδοτικά χαρακτηριστικά και υπολογίσιμη δυναμική).

Και εδώ πάλι αγγίζονται όρια. Η έκβαση της διαπάλης που αρθρώνεται γύρω από το «χρέος-ελλείμματα» δεν μπορεί να γύρει υπέρ των λαϊκών συμφερόντων χωρίς να θιγεί/αναπροσαρμοστεί ο πυρήνας του συστήματος του ευρώ. Το ερώτημα είναι κατά πόσον μια κοινωνική σύγκρουση που έχει εθνοκρατική (γαλλική) αφετηρία θα μπορούσε να ξεπεράσει τα εθνικά όρια, ώστε να δώσει τη μάχη στο γήπεδο στο οποίο παίζουν οι κυρίαρχες τάξεις. Δηλαδή σε επίπεδο «Ευρώπης» (ευρωπαϊκής κ.λπ.). Πολυπαραμετρική η σύγκρουση, με πολλά τα αλληλένδετα μέτωπα. Δεν είναι τα πάντα «χρέος» και «νόμισμα» αλλά και «πόλεμος» και οχυρωματικά έργα που βάζει ο ατλαντισμός και πολλά άλλα.

Ας σκεφτούμε πάντως ότι ενόσω ακούγονται ήδη οι πρώτες φωνές (Μελανσόν) που προειδοποιούν ότι πρέπει να γίνει σημαντικό «κούρεμα» του γαλλικού χρέους αν πρόκειται να επιβιώσει το ευρώ, σε «αντίστιξη», η ηγέτιδα του γερμανικού (ακροδεξιού) κόμματος AfD θέτει επί τάπητος την αποχώρηση της Γερμανίας απ' αυτό. Η καμπάνα ηχεί. Μια εποχή και ένα είδος «Ευρώπης» βλέπει τα όριά του. Και ο ιστορικός χρόνος πυκνώνει.

αφιέρωμα Ευρώπη & πολυκρίση

«Η αστυνομία προστατεύει: Αυτό βγάζει μάτι»*

Όταν την Τρίτη διαδήλωσαν ειρηνικά σχεδόν μισό εκατομμύριο νέοι σε πάνω από 30 γαλλικές πόλεις –και το ξανάκαναν προχθές Πέμπτη– η εξουσία δαγκώθηκε. Οι απολογητές της, που ξημεροβραδιάζονται συκοφαντώντας τους μαθητές, έστω και προσωρινά συμμαζεύτηκαν. Τζάμπα οι ακρωτηριασμοί ανηλίκων από τα MAT, τζάμπα οι εμβολισμοί μαθητικών διαδηλώσεων με περιπολικά, τζάμπα και οι σχεδόν 7.000 συλλήψεις (όχι προσαγωγές: συλλήψεις!). Αλήθεια, σε ποια «πολιτισμένη» χώρα συλλαμβάνονται 7 χιλιάδες ανήλικοι μέσα σε 10 μέρες; Κι όμως,

όλα αυτά μέχρι στιγμής πέφτουν στο κενό. Εξ ου και η συμπλήρωση της καταστολής με φράσεις όπως «Να δείξουμε ενσυναίσθηση». Το δε περιοδικό Marianne αναρωτιέται: «Είναι η διατήρηση της τάξης κατά τον γαλλικό τρόπο [εννοεί τη βαρβαρότητα που εξαπολύθηκε π.χ. εναντίον των Κίτρινων Γιλέκων] πραγματικά κατάλληλη για ένα κίνημα μαθητών λυκείου;»... Το μαστίγιο απέτυχε, τώρα δοκιμάζεται (και) το καρότο.

* Το σύνθημα του οδοφράγματος στη φωτογραφία.

Γαλλία: Συνεχίζεται ο μαθητικός ξεσηκωμός

Ακραία καταστολή με 7.000 συλλήψεις και εκατοντάδες τραυματίες

■ ΤΟΥ Ερρίκου Φινάλη

«**Ο**λα ξεκίνησαν από το λύκειο τάδε» γράφουν ορισμένα ΜΜΕ, ψάχνοντας να εξηγήσουν αυτό που στα μάτια τους παραμένει ανεξήγητο: τη νιοστή έκρηξη της γαλλικής νεολαίας «από το πουθενά», με επίκεντρο αυτή τη φορά τη μέση εκπαίδευση. Πρόκειται για λογική ίδια με εκείνων που υποστηρίζουν ότι όλο το κακό στην Παλαιστίνη ξεκίνησε με την επίθεση της Χαμάς στις 7 Οκτωβρίου 2023. Δοιπόν, δεν ξεκίνησαν όλα από το Χ ή Ψ λύκειο. Όλα ξεκίνησαν δεκαετίες πριν, όταν ο «επίσημος» πολιτικός κόσμος άρχισε να ξεμοντάρει ένα ολόκληρο κράτος αδιαφορώντας για τη μεγάλη πλειοψηφία των κατοίκων του, προκειμένου να κάνουν ακόμη πιο ξέφρενα πάρτι οι τράπεζες, οι πολυεθνικές και η ελίτ (από 9 δισεκατομμυριούχους που είχε η Γαλλία πριν 30 χρόνια, τώρα μπορεί να καμαρώνει ότι έχει 153 – με τη νύφη να πληρώνεται από τους όλο και περισσότερους φτωχοποιημένους). Για να περιγραφεί –πόσο μάλλον να ερμηνευθεί– αυτή η διαδικασία, η οποία προχωρά μέσα από τις αέναντες «μεταρρυθμίσεις» που υπέστη και υπόκειται η γαλλική κοινωνία, θα έπρεπε να γραφτεί ένα πολύτομο έργο. Οπότε, κάνοντας ένα αναγκαστικό άλμα, ας φτάσουμε στο «αποσπασματικό» σήμερα της γαλλικής δημόσιας εκπαίδευσης. Η οποία στο όχι πολύ μακρινό παρελθόν αποτελούσε καύχημα της πεφωτισμένης αστικής τάξης, και το μέσο για τη στελέχωση όλων των επιπέδων της γαλλικής έρευνας, παραγωγής, διοίκησης κ.λπ. Αυτά σήμερα περισσεύουν. Η «δουλειά» της ελίτ γίνεται αλλού, αλλιώς, και από πολύ λιγότερους. Δεν χρειάζεται πια μια μαζική και ποιοτική εκπαίδευση. Γι' αυτό ο μεγάλος κορμός

της γαλλικής νεολαίας θεωρείται πλέον ένα άχρηστο βάρος. Η ελίτ επείγεται για έναν Καιάδα, αν και ακόμη δεν τολμά να το πει ανοιχτά.

ΚΑΠΩΣ ΕΤΣΙ φτάνουμε στην πολύπλευρη εγκατάλειψη της μεγάλης μάζας των σχολείων και των μαθητών. Αυτά που καταγράφονται από ορισμένα στοιχειωδώς σοβαρά ΜΜΕ ως αιτίες του μαθητικού ξεσηκωμού είναι απλώς οι αναπόφευκτα διογκούμενες επιπτώσεις μιας «συνεπούς» πολιτικής: τάξεις με 40 και βάλε μαθητές, αυξανόμενη έλλειψη καθηγητών, τραγικές υποδομές, σχολεία της υπαίθρου που βάζουν λουκέτο κ.ο.κ. Κι αυτά δεν συμβαίνουν σε κάποια βαλκανική μετα-αποικία, αλλά στη Γαλλία που πέρασε Διαφωτισμό, ανήκει στο G7, είναι πυρηνική δύναμη κ.λπ. Η Γαλλική Γερουσία κατέγραψε ότι τη σχολική χρονιά 2023-2024 υπήρξαν 949.493 ημέρες απουσίας εκπαιδευτικών χωρίς αντικατάσταση, διπλάσιες σε σχέση με 5 χρόνια πριν (όταν δηλαδή ανέλαβε την προεδρία της Γαλλικής Δημοκρατίας ο Μακρόν – ο ίδιος που πήρε το δημόσιο χρέος στο 98,5% του ΑΕΠ και το έφτασε στο 119%*).

Σε αντίθεση με τους παππούδες τους που μεγαλούργησαν στα κινήματα της δεκαετίας του 1960, οι Γάλλοι μαθητές σήμερα δεν ζητούν εργατικές κομμούνες ή νίκη των αντιιμπεριαλιστικών αγώνων, αλλά «μόνο» την ελπίδα ότι μπορούν να έχουν ένα στοιχειωδώς αξιοπρεπές μέλλον. Ιδίως οι νέοι των λαϊκών γειτονιών και προαστίων είχαν διδαχθεί από την προηγούμενη γενιά ότι αυτό μπορούν να το πετύχουν χάρη σε μια λειτουργική και ποιοτική δημόσια εκπαίδευση. Την οποία ψάχνουν, μα δεν βρίσκουν! Με άλλα λόγια, όχι, για αυτό που συμβαίνει σήμερα στη Γαλλία

δεν φταίει ο «ακροαριστερός» ή «εθνολαϊκιστής» (διαλέγετε και παίρνετε) Μελανσόν, ή κάποιος τζιχαντιστικός δάκτυλος, ή οι νεανικές συμμορίες που εμπίπτουν στο κοινό ποινικό δίκαιο κ.ο.κ. Φταίει η διάψευση των (θεμιτότατων) προσδοκιών της γαλλικής νεολαίας.

Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ εδώ και χρόνια βράζει και είναι «έτοιμη» να συναντηθεί με τη μαθητική διαμαρτυρία. Ιδίως από το 2018 μέχρι σήμερα βίωσε γοργή φτωχοποίηση, ένιωθε ταπεινωμένη από την αλαζονεία μιας κραυγαλέα μειοψηφικής εξουσίας (γι' αυτό έστειλε στα τάρταρα της κάλπης τα παραδοσιακά πολιτικά κόμματα), και «γέννησε» μια επαναλαμβανόμενη αναταραχή: από το μεγαλειώδες κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων ως τις μαζικές γενικές απεργίες και τα αλληπάλληλα, επίμονα κύματα λαϊκών κινητοποιήσεων. Γι' αυτό υπέστη καταστολή βαρβαρότητας τύπου λατινοαμερικάνικης χούντας. Μόνο το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων μετρά δεκάδες νεκρούς (επισήμως 12), εκατοντάδες ακρωτηριασμένους και τυφλωμένους, και χιλιάδες φυλακισμένους. Δεν μας τα είπε βέβαια αυτά ο Μακρόν όταν είχε μιλήσει στην Πινύκα, καθότι πιο υποκριτής από τον αμόρφωτο και αγροίκο Νάρκο Ρούμπιο...

Πίσω στη Γαλλία: χιλιάδες σχολεία είναι σε κατάληψη ή σε κινητοποίηση. Σχολεία των αστικών περιοχών, των προαστίων, των επαρχιακών πόλεων... επειδή κανείς δεν προσδοκά πλέον ότι θα ζήσει καλύτερα από τους γονείς του, ή έστω σαν αυτούς. Οι εξαιρέσεις των αριστοκρατικών νησίδων είναι απλώς εξαιρέσεις. Μαζί και πανεπιστήμια (τώρα βρήκαν νέο κόλπο οι κυβερνώντες: τα κλείνουν ώστε να μην αποτελούν τόπο συνένυσης και εκκίνησης διαδηλώσεων), και

εκπαιδευτικοί, και τοπικοί άρχοντες κ.ο.κ. Μία κρίσιμη διαφορά με άλλες χώρες είναι ότι στη Γαλλία η διαμαρτυρία συναντιέται εύκολα με ένα μεγάλο κοινοβουλευτικό κόμμα, την Ανυπότακτη Γαλλία, που της δίνει ανάσα όταν αντιμετωπίζει τη συνδυασμένη χολή των μακρονιστών, της κεντροδεξιάς και της ακροδεξιάς, και τη δηλητηριώδη υποκρισία της κεντροαριστεράς.

ΘΑ ΗΤΑΝ ΛΑΘΟΣ να υποθέσει κανείς, λόγω των παραπάνω, ότι επίκειται θρίαμβος του Μελανσόν επί όλων των υπόλοιπων, π.χ. στις επόμενες προεδρικές εκλογές. Βαθαίνει όμως κι άλλο το ρήγμα μεταξύ μεγάλου μέρους των λαϊκών στρωμάτων και της νεολαίας με όλους αυτούς τους υπόλοιπους. Ενισχύονται οι όροι συγκρότησης ενός πολιτικού-κοινωνικού ρεύματος που θα πάψει να παίζει το σημερινό στημένο παιχνίδι «δημοκρατία κατά ακροδεξιάς» ενώ και οι δύο πτέρυγες εκκρίνουν χολή εναντίον των διαμαρτυρόμενων και οργανώνουν τη φτωχοποίηση των πολλών (θα χρειαστεί βέβαια η Ανυπότακτη Γαλλία αυτή τη φορά να μην πατήσει την μπανανόφλουδα!). Το γεγονός ότι οι «μετριοπαθείς προοδευτικοί» κατηγορούν τον Μελανσόν ότι με τον ριζοσπαστισμό του ρίχνει νερό στον μύλο της Δεπέν προδίδει την αγωνία τους, μήπως χάσουν τη «δωρεάν στήριξη» που μέχρι τώρα τους παρείχε το ρεύμα αυτό όταν κράδαιναν τον μπαμπούλα της ακροδεξιάς. Είναι άλλωστε οι ίδιοι που αφήνουν να εννοηθεί (και σε αρκετές περιπτώσεις στον Β' γύρο των τελευταίων βουλευτικών εκλογών το έκαναν σιωπηρά πράξη) ότι σε περίπτωση μονομαχίας μεταξύ Ανυπότακτης Γαλλίας και Εθνικής Συσπείρωσης θα κοιτάνε αλλού...

* «Η γαλλική ελίτ βλέπει εφιάλτες» (φύλλο 791).

αφιέρωμα Ευρώπη & πολυκρίση

Χρονικό: Από την έξωση της Μαρικάρμεν έως την πολιτική κρίση

► **22/9:** Το Συνδικάτο Ενοικιαστών και συλλογικότητες της Μαδρίτης οργανώνουν συγκέντρωση για να εμποδίσουν την προγραμματισμένη έξωση της 87χρονης Μαρικάρμεν Αμπασκάλ.

► **23/9:** Η Μαρικάρμεν υφίσταται έξωση από το σπίτι στο οποίο ζούσε από το 1956. Ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις απομακρύνουν τους συγκεντρωμένους. Η ίδια μεταφέρεται με φορείο στο νοσοκομείο.

► **26-27/9:** Μαζικές διαδηλώσεις και κατασκηνώσεις διαμαρτυρίας εξαπλώνονται σε ισπανικές πόλεις. Η Πουέρτα ντελ Σολ γίνεται επίκεντρο των κινητοποιήσεων, με αίτημα το «Διάταγμα Μαρικάρμεν», για απαγόρευση των εξώσεων χωρίς εξασφαλισμένη εναλλακτική στέγη.

► **28/9:** Επιτυχάνεται συμφωνία με την ιδιοκτήτρια εταιρεία για επιστροφή της Μαρικάρμεν στο σπίτι της, με ενοίκιο έως 30% του καθαρού εισοδήματός της.

► **29/9:** Η κυβέρνηση Σάντσεθ εγκρίνει δύο νομοθετικά διατάγματα για τη στέγαση, με μέτρα κατά των εξώσεων, της κερδοσκοπίας και της ανασφάλειας των μισθώσεων.

► **30/9-1/10:** Δημοσιεύονται τα δύο διατάγματα, που προβλέπουν μεταξύ άλλων παράταση της αναστολής εξώσεων έως το 2030, περιορισμούς στα ενοίκια και αυτόματη ανανέωση μισθώσεων.

► **2/10:** Το Κοινοβούλιο απορρίπτει τα διατάγματα, με τις ψήφους των PP, Vox, Junts και UPN. Οι διαδηλωτές συνεχίζουν τις κινητοποιήσεις.

► **5/10:** Ο Σάντσεθ ανακοινώνει τη διάλυση του Κοινοβουλίου στις 6 Οκτωβρίου και την προκήρυξη εκλογών για τις 29 Νοεμβρίου.

► **6/10:** Τα συνδικάτα UGT και CCOO ανακοινώνουν την απόφαση για γενική απεργία, που ορίζεται στη συνέχεια για τις 11 Νοεμβρίου.

► **7/10:** Η Μαρικάρμεν πεθαίνει στο νοσοκομείο, μία ημέρα πριν υπογράψει το νέο μισθωτήριο, χωρίς να προλάβει να επιστρέψει στο σπίτι της.

► **8/10:** Τίθεται σε ισχύ το νέο νομοθετικό διάταγμα 29/2026, που προβλέπει μέτρα προστασίας από τις εξώσεις, περιορισμούς στη στεγαστική κερδοσκοπία και ενίσχυση της προσιτής κατοικίας. Το δεύτερο διάταγμα, 28/2026, για τη σταθερότητα και την ανανέωση των μισθώσεων, προβλέπεται να τεθεί σε ισχύ στις 15 Νοεμβρίου. Η κοινοβουλευτική επικύρωση των μέτρων παραμένει αβέβαιη.

Ισπανία: Αναδιάρθρωση υπό πίεση

■ ΤΟΥ Ιάσονα Κωστόπουλου

Η υπόθεση της Μαρικάρμεν Αμπασκάλ αποτέλεσε την αφορμή για να γιγαντωθεί εκ νέου το κίνημα για το δικαίωμα στη στέγη στην Ισπανία. Άλλωστε, πρόκειται για ένα κίνημα με μακρά ιστορία, μαζικότητα και σημαντική οργανωτική συγκρότηση. Η εικόνα της 87χρονης Μαρικάρμεν να απομακρύνεται με φορείο από το σπίτι όπου έζησε σχεδόν όλη της τη ζωή συγκίνησε μεγάλο μέρος της ισπανικής κοινωνίας, ακριβώς γιατί συμπυκνώνει τη σκληρή πραγματικότητα των εξώσεων που βιώνουν χιλιάδες νοικοκυριά. Μόνο το πρώτο τρίμηνο του 2026 καταγράφηκαν 4.005 «δικαστικές απομακρύνσεις» από ακίνητα.

Οι μαζικές κινητοποιήσεις που ακολούθησαν έφεραν ξανά τον κόσμο στην Πουέρτα ντελ Σολ της Μαδρίτης, με εκατοντάδες σκηνές και σύνθημα «Καμία άλλη Μαρικάρμεν». Μέσα σε λίγα εβδομάδες, το πολιτικό σκηνικό άλλαξε. Η ιδιοκτήτρια εταιρεία πιέστηκε να συμφωνήσει στην επιστροφή της Μαρικάρμεν, με οκταετές συμβόλαιο και ενοίκιο που δεν θα υπερέβαινε το 30% του εισοδήματός της. Παράλληλα, ο Ισπανός πρωθυπουργός Πέδρο Σάντσεθ αναγκάστηκε σε ελιγμούς που οδήγησαν στην προκήρυξη πρόωρων εκλογών.

Η νίκη αυτή, ωστόσο, επισκιάστηκε από τον θάνατο της ταλαιπωρημένης από την έξωση Μαρικάρμεν στις 7 Οκτωβρίου, μία μέρα πριν επιστρέψει στο σπίτι της. Ο θάνατός της προκάλεσε νέο κύμα συγκίνησης και πένθους, σε μια στιγμή που η υπόθεσή της είχε ήδη μετατραπεί σε σύμβολο του αγώνα για τη στέγη.

Εκλογική πιρουέτα από τον Σάντσεθ

Η απόφαση του Ισπανού πρωθυπουργού να απαντήσει στις διεκδικήσεις του κινήματος με δύο νομοθετικά διατάγματα, τα οποία θεωρήθηκαν μαξιμαλιστικά και ήταν σχεδόν βέβαιο ότι θα καταψηφίζονταν, αποτελεί μια ιδιότυπη «ηρωική έξοδο». Η απόρριψή τους από το Κοινοβούλιο, με τις ψήφους του δεξιού Λαϊκού Κόμματος (PP), του ακροδεξιού Vox, του καταλανικού Junts και

του κεντροδεξιού UPN, οδήγησε στην προκήρυξη εκλογών για τις 29 Νοεμβρίου.

Ο Σάντσεθ επιχειρεί να πάει στις κάλπες με βασικό ζήτημα τη στέγη και όχι τα σκάνδαλα διαφθοράς και τις δικαστικές υποθέσεις που απασχολούν το κόμμα του, ενισχύοντας τη δεξιά αντιπολίτευση (PP και Vox). Κυρίως, όμως, αντί να βρεθεί αντιμέτωπος με ένα κίνημα που στρέφεται εναντίον της κυβέρνησής του, στη θητεία της οποίας πραγματοποιούνται αυτές οι εξώσεις, επιχειρεί να πλασαριστεί ως ο λιγότερο κακός υποψήφιος για την επόμενη μέρα. Ζητά περισσότερη δύναμη για να κάνει όσα δεν μπόρεσε με την «εύθραυστη» κυβέρνησή του. Έτσι, το Σοσιαλιστικό Κόμμα (PSOE) θα επιχειρήσει να συγκρατήσει τη δημοσκοπική του πτώση.

Πολιτική πόλωση και αναδιάρθρωση των εκλογικών συσχετισμών

Ο χώρος της Αριστεράς βρίσκεται σε παρατεταμένη περίοδο συρρίκνωσης και εσωτερικών αντιπαράθεσεων. Το Sumar επιχειρεί να ανασυγκροτηθεί μέσα από το νέο «Πλατύ Μέτωπο» (Frente Amplio), με τη συμμετοχή της Ενωμένης Αριστεράς, του Más Madrid και των Comuns, ενώ οι διαπραγματεύσεις με τους Podemos παρουσιάζουν δυσκολίες. Η εικόνα της Αριστεράς, να αναλώνεται σε εσωτερικές διενέξεις για την κατανομή των υποψηφιοτήτων την ώρα που οι δημοσκοπήσεις προμηνύουν λιγότερες έδρες,

μόνο ως αποκαρδιωτική μπορεί να χαρακτηριστεί.

Η αδυναμία των αριστερών δυνάμεων να αποκτήσουν οργανική σχέση με το κίνημα της στέγης, ώστε να προωθήσουν μια αυτόνομη, ριζοσπαστική πολιτική ατζέντα, σε συνδυασμό με την πόλωση μεταξύ δεξιάς-ακροδεξιάς και κεντροαριστεράς, τις περιορίζει σε συμπληρωματικό ρόλο στην προσπάθεια αποτροπής μιας κυβέρνησης με συμμετοχή της ακροδεξιάς.

Οι ιδιαίτερες συνθήκες μετάβασης από τη φρανκική δικτατορία στη δημοκρατία, και τα κατάλοιπα του φρανκισμού που επιβίωσαν στο κράτος χάρη σε μια «κουτσή» μεταπολίτευση, προσδίδουν ιδιαίτερη βαρύτητα σε αυτό το ενδεχόμενο. Η αγωνία πολλών προοδευτικών ανθρώπων μπορεί να αποτυπωθεί στην κάλπη. Για την Αριστερά και τα αυτονομιστικά κόμματα, αυτό σημαίνει ότι θα χρειαστεί να παλέψουν ενάντια στη συρρίκνωσή τους και κυρίως στην εκλογική τους αιμορραγία προς το PSOE, που διατηρεί τον ντε φάκτο πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτή τη διαμάχη.

Εύθραυστη είναι η κατάσταση και στο αντίπαλο στρατόπεδο: Το δεξιό PP, παρά τη μερική ανασυγκρότηση της εικόνας του, δεν μπορεί να ξεφύγει από την ιστορία διαφθοράς που το ακολουθεί, ενώ καταγράφει απώλειες προς το ακροδεξιό Vox, το οποίο βρίσκεται κοντά στο 19% στις πρόσφατες δημοσκοπήσεις. Μια κυβέρνηση αυτού του στρα-

τοπέδου θα απαιτούσε επομένως σημαντική συμμετοχή του Vox. Η Ισπανία εισέρχεται έτσι σε μια ρευστή και πολωμένη εκλογική περίοδο, με τον σχηματισμό κυβέρνησης να παραμένει αίνιγμα. Δεν αποκλείεται, πάντως, η λύση να αποδειχθεί πιο «συνθετική» από τον σαφή διαχωρισμό των δύο στρατοπέδων. Κρίσιμο θα είναι κατά πόσο η πόλωση θα απορροφήσει τις δυνάμεις των μικρότερων –κυρίως αυτονομιστικών– κομμάτων, που μέχρι σήμερα παίζουν ρυθμιστικό ρόλο.

Ένα στοίχημα πέρα από την κάλπη

Οι εκλογές της 29ης Νοεμβρίου φαντάζει απίθανο να σημάνουν κάποια θετική εξέλιξη για την Ισπανία. Εκείνο που μένει να φανεί είναι σε ποιο βαθμό τα κινήματα, όπως αυτό της στέγης, θα μπορέσουν να αποκτήσουν έναν ορίζοντα τέτοιο που να επιτρέπει την έφοδό τους στο πολιτικό σκηνικό. Οι πρόωρες εκλογές αποτελούν μια πρώτη τέτοια νίκη, ακριβώς επειδή επιβλήθηκαν κόντρα στους σχεδιασμούς των βασικών «παικτών». Ωστόσο είναι εμφανή και τα όρια της σημερινής κατάστασης, όπου το κίνημα της στέγης καλείται να επιλέξει τον καλύτερο διαχειριστή, ενώ παράλληλα το πολιτικό σύστημα επιχειρεί τη λεηλασία του. Το βέβαιο είναι πως η λογική που θέλει τα πάντα να αθροίζονται σε εύθραυστες συμμαχίες πάνω από την κάλπη, με το διακύβευμα του «μικρότερου κακού», δεν αποδίδει.

αφιέρωμα Ευρώπη & πολυκρίση

Η Αυτοκρατορία των Βρυξελλών

Το μυστικό πραξικόπημα της Ε.Ε. κατά της δημοκρατίας

■ του Τόμας Φάτσι*

Εχοντας πάρει το πολιτικό βάπτισμα του πυρός στο κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης στα τέλη της δεκαετίας του 1990 – αρχές της δεκαετίας του 2000 ως μέλος της ιταλικής ριζοσπαστικής Αριστεράς, διατηρούσα για πολύ καιρό μια ουδέτερη, ακόμη και θετική άποψη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όπως οι περισσότεροι άνθρωποι σε αυτό το περιβάλλον, μεγάλωσα πιστεύοντας ότι τα έθνη-κράτη και η εθνική κυριαρχία ήταν ένα αντιδραστικό, ακόμη και φασιστικό κατάλοιπο του παρελθόντος, και ότι η Ε.Ε. ήταν η λύση: μια προσπάθεια να γίνει η Ευρώπη ισχυρότερη και πιο αυτόνομη, ωθώντας τις χώρες να «συνενώσουν» την κυριαρχία τους και έτσι να αντισταθούν καλύτερα στις δυνάμεις της αγοράς. Και, ευρύτερα, να ξεπεράσουν τις παλιές εθνικές διαιρέσεις και να ενώσουν επιτέλους τους λαούς της Ευρώπης. Είχα πει το φιλοευρωπαϊκό «Kool-Aid» με προοδευτική γεύση...

Άρχισα να αμφισβητώ σοβαρά αυτές τις απόψεις μόνο μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, και κυρίως κατά τη διάρκεια της λεγόμενης «ευρωπαϊκής κρίσης δημόσιου χρέους» που ακολούθησε. Καθώς ανέλυα το επίσημο αφήγημα σχετικά με την πολιτικοοικονομική αντίδραση σε εκείνη την κρίση, βρέθηκα επίσης να αμφισβητώ τη φύση του θεσμού που καθοδηγούσε αυτές τις πολιτικές: την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό που είδα δεν ήταν ένας θεσμός που προστάτευε τους Ευρωπαίους από τη βία των χρηματοπιστωτικών αγορών, αλλά ένας θεσμός που την ενέτεινε: επιβάλλοντας διαρθρωτική οικονομική βία σε ολόκληρες χώρες με τη μορφή λιτότητας και «προγραμματών διαρθρωτικής προσαρμογής», και εκμηδενίζοντας στην πορεία αυτή τη δημοκρατία. Είδα φορείς που δεν λογοδοτούν σε κανέναν, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, να χρησιμοποιούν τις εξουσίες που τους είχαν παραχωρήσει τα κράτη για να παρακάμψουν

τη δημοκρατική βούληση του λαού και να επιβάλουν κοινωνική και οικονομική δυστυχία σε εκατομμύρια ανθρώπους, και με τον πιο βάνουσο τρόπο στην Ελλάδα – ενώ ταυτόχρονα το κυρίαρχο ρεύμα συνέχιζε να επαναλαμβάνει ότι η «περισσότερη Ευρώπη» ήταν ο μόνος δρόμος προς τα εμπρός. Μετά από αυτό, δεν υπήρχε γυρισμός για μένα. Τα τελευταία χρόνια, οι υπερεθνικοί θεσμοί της Ε.Ε. έχουν επεκτείνει την επιρροή τους πολύ πέρα από την οικονομική (κακή) διαχείριση και την υπερρύθμιση των κρατών μελών, σε τομείς που από καιρό θεωρούνταν αποκλειστική αρμοδιότητα των εθνικών κυβερνήσεων – από την ενημέρωση έως τη δημόσια υγεία, την εξωτερική πολιτική και, πλέον, τον ίδιο τον πόλεμο.

Η ΕΝΩΣΗ ΣΗΜΕΡΑ όχι μόνο καθορίζει τους όρους υπό τους οποίους 450 εκατομμύρια άνθρωποι εργάζονται, εμπορεύονται, καταναλώνουν και επενδύουν· όχι μόνο συνεχίζει να αποσυναρμολογεί τα ευρωπαϊκά κράτη πρόνοιας στο όνομα της λιτότητας (και, πλέον, του επανεξοπλισμού)· όχι μόνο εξαναγκάζει οικονομικά ολόκληρα κράτη να συμμορφωθούν – όλα αυτά είναι πράγματα που κάνει εδώ και πολύ καιρό. Σήμερα, διεξάγει επίσης προπαγανδι-

στικές επιχειρήσεις πολλών δισεκατομμυρίων ευρώ και προΐσταται ενός εκτεταμένου μηχανισμού διαδικτυακής λογοκρισίας· παρεμβαίνει άμεσα σε εθνικές εκλογές· επιβάλλει κυρώσεις στους δικούς της πολίτες χωρίς δίκη, στερώντας τους τα βασικά πολιτικά δικαιώματα· και, ίσως το πιο ανησυχητικό, έχει μεταμορφωθεί σε μια πλήρως ανεπτυγμένη πολεμική μηχανή, βρισκόμενη στην πρώτη γραμμή μιας προσπάθειας επανεξοπλισμού και ενός πολέμου μέσω αντιπροσώπων εναντίον της Ρωσίας, που έχει ήδη προκαλέσει σοβαρή ζημιά στις ευρωπαϊκές οικονομίες και κινδυνεύει να σύρει την ήπειρο σε ανοιχτή σύγκρουση με τη μεγαλύτερη πυρηνική δύναμη του κόσμου.

Αυτό που με εξέπληξε δεν ήταν η κατεύθυνση της πορείας· ήταν η ταχύτητα και η έκταση – και, πάνω απ' όλα, το πόσο μικρή αντίσταση συνάντησε όλο αυτό. Αυτό ήταν το δεύτερο μάθημα αυτών των ετών, και αυτό που οδήγησε στη συγγραφή αυτού του βιβλίου: η προηγούμενη κριτική μου ήταν υπερβολικά περιορισμένη. Είχα αντιμετωπίσει ως οικονομική παθολογία – ως μια νεοφιλελεύθερη παραμόρφωση – αυτό που στην πραγματικότητα ήταν κάτι εντελώς διαφορετικό: ένα πολιτικό σχέδιο του οποίου οι πλήρεις διαστάσεις έγιναν ορα-

τές μόνο όταν έπεσε η οικονομική μάσκα. Όμως το βιβλίο απευθύνεται και σε εκείνους τους κριτικούς, τόσο της Αριστεράς όσο και της Δεξιάς, που αντιτίθενται στις τρέχουσες πολιτικές της Ε.Ε., αλλά εξακολουθούν να πιστεύουν ότι η Ένωση μπορεί να μεταρρυθμιστεί δημοκρατικά. Ακόμη και μεταξύ των επικριτών της, η Ε.Ε. θεωρείται γενικά ένα καλοπροαίρετο εγχείρημα που, κατά κάποιον τρόπο, σε κάποιο σημείο, έχασε τον δρόμο του. Το παρόν βιβλίο προτείνει μια διαφορετική θέση: ότι η σημερινή μορφή της Ε.Ε. δεν αποτελεί απόκλιση από μια προηγούμενως θετική πορεία, ούτε από τις προθέσεις των ιδρυτών της, αλλά το αποκορύφωμα ενός εγχειρήματος που ήταν ελιτίστικο, αντιδημοκρατικό και αυταρχικό εκ γενετής. Αυτό που παρατηρούμε δεν είναι εκφυλισμός, αλλά αποκάλυψη: ένα εγχείρημα που τελικά αποκαλύπτεται ως αυτό που πάντα ήταν.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, συμπεριλαμβανομένων και των προ-Ε.Ε. εκδοχών της, πρέπει να γίνει κατανοητή πρωτίστως όχι ως οικονομικό εγχείρημα αλλά ως πολιτικό: ένα εγχείρημα που αποσκοπούσε στην αποδυνάμωση της μαζικής δημοκρατίας. Αυτή η τάση είναι τόσο παλιά όσο και το ίδιο το εγχείρημα. Η γενιά των ιδρυτών, που διαμορφώθηκε από την κατάρρευση της μεσοπολεμικής περιόδου, έθεσε ως στόχο την οικοδόμηση μιας «περιορισμένης δημοκρατίας», στην οποία οι πιο σημαντικές αποφάσεις τοποθετούνταν πέρα από την εμβέλεια του εκλογικού σώματος. Το μέσο ήταν μια επίθεση κατά του έθνους-κράτους (της πρωταρχικής θεσμικής έκφρασης της δημοκρατίας) προς όφελος του διακρατικού κεφαλαίου και των εγχώριων ολιγαρχιών. Το πρόγραμμα αυτό συνταγματικοποιήθηκε στο Μάαστριχτ, το οποίο ενσωμάτωσε τον νεοφιλελευθερισμό στον ίδιο τον ιστό της Ένωσης

– μια στροφή που το ευρώ κατέστησε τότε οριστική, στερώντας από τα (περισσότερα) κράτη μέλη τον πιο θεμελιώδη πυλώνα της οικονομικής κυριαρχίας, τη δύναμη να εκδίδουν το δικό τους νόμισμα, και μετατρέποντάς τα σε κάτι που μοιάζει με αποικίες των Βρυξελλών και της Φρανκφούρτης. Το βιβλίο υποστηρίζει ότι αυτό ισοδυναμούσε με τίποτα λιγότερο από ένα συνταγματικό και νομικό πραξικόπημα, αν και ασυνήθιστα διακριτικό. Αυτή είναι η μία όψη της Αυτοκρατορίας των Βρυξελλών. Η άλλη είναι, αν μη τι άλλο, ακόμη πιο αξιοσημείωτη: η ίδια Ένωση που ασκεί σχεδόν απόλυτη εξουσία επί των μελών της, επιδεικνύει σχεδόν απόλυτη υποταγή στον προστάτη της πέρα από τον Ατλαντικό. Η Ε.Ε. δεν έχει λειτουργήσει απλώς ως όχημα για τη μετατόπιση της ισορροπίας δυνάμεων υπέρ του κεφαλαίου· έχει αποτελέσει βασικό μέσο της υποταγής της Ευρώπης στην Ουάσινγκτον και στο διατλαντικό πολεμικό λόμπι. Η ενοποίηση ενσωματώθηκε εξ αρχής σε μια στρατηγική τάξη υπό αμερικανική ηγεσία –υποστηριζόμενη, χρηματοδοτούμενη και κατευθυνόμενη από την Ουάσινγκτον– και έχει πλέον ωριμάσει σε αυτό που το παρόν βιβλίο αποκαλεί «υπερ-υποτέλεια»: μια κατάσταση στην οποία η Ευρώπη είναι πολιτικά, οικονομικά και στρατιωτικά πιο υποταγμένη στις Ηνωμένες Πολιτείες από ό,τι σε οποιαδήποτε άλλη στιγμή μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Αυτές οι δύο τάσεις δεν βρίσκονται σε αντίθεση· αλληλοτροφοδοτούνται. Μια αυτοκρατορία που είναι η ίδια υποτέλής: αυτό είναι το παράδοξο που ονομάζει ο τίτλος, και η κατάσταση που το βιβλίο αυτό επιδιώκει να εξηγήσει.

** Ο Τόμας Φάτσι είναι δημοσιογράφος, ερευνητής και συγγραφέας. Εδώ αποδίδονται περιληπτικά αποσπάσματα της εισαγωγής στο βιβλίο του «Η Αυτοκρατορία των Βρυξελλών: Το μυστικό πραξικόπημα της Ε.Ε. κατά της δημοκρατίας».*

02 **διεθνή****γυρίζει****Ποτέ δεν
ήμασταν καλύτερα**

► Καθώς πλησιάζουν οι ενδιάμεσες εκλογές στις ΗΠΑ, ο Τραμπ υποσχέθηκε ότι κάθε ενήλικος πολίτης θα λάβει 5.000 δολάρια εάν οι Ρεπουμπλικάνοι διατηρήσουν τον έλεγχο του Κογκρέσου. Εντάξει, είναι απόπειρα εξαγοράς ψηφοφόρων (με ξένα κόλλυβα βέβαια), αλλά όταν οι κάλπες δαγκώνουν χρειάζονται δραστικά μέτρα.

► Μιλώντας σε προεκλογική συγκέντρωση στη Νεμπράσκα τη Δευτέρα, ο Αμερικανός πρόεδρος υπαινίχθηκε ότι το Ιράν θα μπορούσε να πλήξει με πυρηνικά όπλα το Λος Άντζελες ή/και το Σαν Ντιέγκο, και πρόσθεσε: «Αυτό είναι ένα πολύ μικρό τίμημα που πρέπει να πληρώσουμε». Οι Αμερικάνοι ακόμη τσιμπούνται.

► Τεράστιες επιτυχίες σημειώνει στη Βρετανία η καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Σύμφωνα με το βρετανικό Υπουργείο Εσωτερικών, από τον Ιούνιο 2025 έως τον Ιούνιο 2026 υπερδεκαπενταπλασιάστηκαν(!) οι συλλήψεις υπόπτων για τέλεση τρομοκρατικών πράξεων: 3.867, έναντι 234 το προηγούμενο 12μηνο.

► Εξ αυτών, οι 3.630 συλλήψεις αφορούν τη δημόσια υποστήριξη της οργάνωσης Palestine Action, την οποία έθεσε εκτός νόμου ως τρομοκρατική η κυβέρνηση του Κιρ Στάρμερ αφού δύο μέλη της έριξαν κόκκινη μπογιά σε πολεμικά αεροπλάνα...

► Κάθε επιβάτης της πτήσης της flydubai, η οποία σώθηκε χάρη σε έναν θαρραλέο υδραυλικό που εξουδετέρωσε τον τρομοκράτη συγκυβερνήτη κι έπειτα έπιασε το πιλότο και αποσώβησε την εκτός ελέγχου πτώση του αεροσκάφους κ.ο.κ., θα λάβει αποζημίωση τουλάχιστον 250.000 δολαρίων. Προφανώς κανείς δεν επιβεβαιώνει παραμύθια της Χαλιμάς δωρεάν.

► Το σχέδιο της φιλοπόλεμης δεξιάς πρωθυπουργού της Ιαπωνίας, να βαθύνει τη στρατιωτική συνεργασία με τις ΗΠΑ προετοιμάζοντας μια σύγκρουση με την Κίνα, σκόνησε πάνω σε ένα απρόβλεπτο εμπόδιο: τη δολοφονία μίας Παπινέζας από Αμερικανό πεζοναύτη στην Οκινάουα, όπου βρίσκεται η μεγαλύτερη βάση των ΗΠΑ στην περιοχή.

► Οι κάτοικοι της Οκινάουα, παραδοσιακά αντίθετοι στην αμερικανική στρατιωτική παρουσία, και ακόμη οργισμένοι λόγω του βιασμού μιας ανήλικης από Αμερικανό στρατιωτικό το 2024, τώρα ξαναβγαίνουν στους δρόμους απαιτώντας το κλείσιμο των βάσεων των ΗΠΑ.

► Μετά από ασταθή ανάπαυλα, το Κέρας της Αφρικής βυθίζεται πάλι σε αιματηρές συγκρούσεις. Το καθεστώς της Αιθιοπίας, στο οποίο ποντάρουν πλέον οι Δυτικοί για να ελέγξουν την περιοχή, ταυτόχρονα λειτουργεί ως αρωγός των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων – τα οποία υποστηρίζουν στον εμφύλιο του γειτονικού Σουδάν τους στασιαστές των «Δυνάμεων Ταχείας Υποστήριξης».

► Τώρα απέναντι στο αιθιοπικό καθεστώς έχει συμπεχθεί μια νέα συμμαχία που περιλαμβάνει την Ερυθραία και τους αυτονομιστές του Τιγκράι, με την υποστήριξη του Σουδάν, της Σομαλίας και (πιο «διακριτικά») της Αιγύπτου. Απειλείται δηλαδή ο «άξονας» Ισραήλ, ΗΑΕ, Σομάλιαντ – περιοχή αποσχισθείσα από τη Σομαλία, που αναγνωρίζεται μόνο από το Ισραήλ – και Νότιου Σουδάν.

Θύματα της «εκεχειρίας» και του διεθνούς κυνισμού

Στη Γάζα οι γενοκτόνοι εξακολουθούν να δολοφονούν ατιμώρητοι κάθε εβδομάδα δεκάδες αμάχους. Μεταξύ αυτών η Μαΐσα Νταούντ και η κόρη της Μαρία, δύο ελληνορθόδοξες Παλαιστίνιες των οποίων το σπίτι βομβαρδίστηκε από ισραηλινά αεροπλάνα τα ξημερώματα του περασμένου Σαββάτου. Η εξόδιος ακολουθία τελέστηκε στη μαρτυρική εκκλησία του Αγίου Πορφυρίου (τον ξενώνα της οποίας είχε βομβαρδίσει ο κατοχικός στρατός, με αποτέλεσμα να δολοφονηθούν τουλάχιστον 25 από τους αμάχους που είχαν καταφύγει εκεί). Η μικρή χριστιανική κοινότητα της Γάζας ψυχορραγεί... Ίσως επειδή στο αφήγημα των σύγχρονων ναζι δεν χωρούν οι χριστιανοί Παλαιστίνιοι της Γάζας, ούτε η επί αιώνες ειρηνική συνύπαρξή τους με τους μουσουλμάνους συμπατριώτες τους.

**Σχέδιο Meridian:
Το Μέλλον του Πολέμου**

Υπό τη σκιά του Πίτερ Τιλ, οι ΗΠΑ προετοιμάζονται για συρράξεις «νέου τύπου»...

■ **ΤΟΥ Τζίτζι Σαρτορέλι***

Το Υπουργείο Πολέμου των ΗΠΑ προετοιμάζεται για τους πολέμους του μέλλοντος, όπως τους καθορίζουν οι νέες τεχνολογίες και οι νέες τακτικές που παρατηρούνται στα πεδία των μαχών από την Ουκρανία έως τη Δυτική Ασία. Μετά από είκοσι χρόνια στρατιωτικών αποτυχιών, το Πεντάγωνο αποφάσισε να δρομολογήσει το «Project Meridian: The Future of Warfare», μια πρωτοβουλία που στοχεύει στη διασφάλιση της υπεροχής των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων στα επόμενα χρόνια.

Για την ολοκλήρωση αυτής της μελέτης συστάθηκε μια ομάδα εργασίας με επικεφαλής τον υπουργό Πολέμου Πιτ Χέγκσεθ. Στο παρασκήνιο, το πραγματικό έργο του Project Meridian θα το αναλάβει ένα εντυπωσιακό «τρίο»: ο Έλον Μασκ, ο οποίος με τις εταιρείες Starlink και SpaceX αντιπροσωπεύει την αμερικανική δορυφορική και αεροδιαστημική υποδομή· ο Πάλμερ Λάκι, ιδρυτής της Anduril Industries, υποστηριζόμενος από το Founders Fund του Πίτερ Τιλ· και ο Νιούτον Γκίνγκριτς, ιστορική προσωπικότητα του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος και πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων. Αυτή η επιτροπή, η οποία έχει ως αποστολή να επιτύχει μια σύνθεση μεταξύ γεωστρατηγικού οράματος, βιομηχανικής ικανότητας και τεχνολογικής πρωτοπορίας, θα έχει στη διάθεσή της 120 ημέρες για να διερευνήσει την εξέλιξη των πολεμικών σεναρίων και να υποδείξει ποιες τεχνολογίες θα πρέπει να ενσωματωθούν προκειμένου να διατηρηθεί η στρατιωτική ισχύς ως βάση των

επιθετικών πολιτικών της Ουάσιγκτον.

ΜΕ ΤΗΝ ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΗ στρατιωτικοποίηση του διαστημικού χώρου και της τροχιάς της Γης, ο ρόλος της SpaceX ως βασικού προμηθευτή του Πενταγώνου συνδέεται με το πολιτικό και οικονομικό βάρος του Μασκ – κάτι που επιβεβαιώνεται και από τις πρόσφατες συναντήσεις κορυφής στον Λευκό Οίκο, που αφιερώθηκαν στην ανάπτυξη της υπερ-νοημοσύνης και των πιο προηγμένων τεχνολογιών αιχμής. Ο Λάκι ενσαρκώνει τη νέα γενιά της πολεμικής βιομηχανίας της Σίλικον Βάλεϊ. Η εταιρεία του βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της ανάπτυξης drones, αυτόνομων οπλικών συστημάτων και προηγμένου λογισμικού για τη διαχείριση του πεδίου μάχης, προτείνοντας ευέλικτα μοντέλα παραγωγής και λειτουργίας... Ο Γκίνγκριτς ήδη το 2007 με το έγγραφο «Adapt or Die» («Προσαρμόσου ή Πέθανε») επεσήμαινε την ανάγκη προστασίας της επιστημονικής πρωτοκαθεδρίας των ΗΠΑ, τόσο σε επίπεδο νέων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας όσο και σε ό,τι αφορά την εξάρτηση από ξένα εξαρτήματα και λογισμικό στην αλυσίδα εφοδιασμού.

Γενικά, το έργο της ομάδας του Project Meridian συνδέεται στενά με τα σχέδια του Πενταγώνου για τη σύσταση μιας Διοίκησης Αυτόνομου Πολέμου, η οποία έχει σχεδιαστεί για να δώσει αποφασιστική ώθηση στην ενσωμάτωση σιμηνών drones, μη επανδρωμένων οχημάτων, και πλατφορμών που καθοδηγούνται από τεχνητή νοημοσύνη στις επιχειρήσεις των ενόπλων δυνάμεων.

ΣΤΙΣ 29/9 Ο ΤΡΑΜΠ συναντήθηκε στο Λευκό Οίκο με εκπροσώπους των εταιρειών Google, Meta, OpenAI, Anthropic, NVIDIA και X-AI, για την υπογραφή μιας εθελοντικής συμφωνίας σχετικά με εσωτερικούς ελέγχους, την εποπτεία για τον εντοπισμό τυχόν κινδύνων και τη διασφάλιση ότι τα μοντέλα δεν θα έχουν απρόβλεπτη πρόσβαση σε πληροφοριακά συστήματα. Πρόκειται για μια συμφωνία που απέχει πολύ από τη δημιουργία ενός πλαίστιου διακυβέρνησης της τεχνητής νοημοσύνης. Εξυπηρετεί κυρίως την ενσωμάτωση των μεγάλων εταιρειών του κλάδου σε ένα πλαίσιο προτύπων που έχουν σχεδιαστεί για τον τομέα του πολέμου και της εθνικής ασφάλειας. Ένα πεδίο που κυριαρχείται όλο και περισσότερο από τις αντιλήψεις του ακροδεξιού κύκλου που περιβάλλει τον Πίτερ Τιλ [πρόεδρο της κακόφημης Palantir], ο οποίος διαμορφώνει τα χαρακτηριστικά του νέου αμερικανικού κατεστημένου.

Στα πλαίσια του Project Meridian, το καθήκον που έχει ανατεθεί στους Μασκ, Λάκι και Γκίνγκριτς είναι να γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ των θεωρητικών προβολών της καινοτομίας και της πραγματικότητας των σύγχρονων συγκρούσεων, προσπαθώντας να θωρακίσουν τις δυνατότητες της αμερικανικής πολεμικής μηχανής ενόψει του ολοκληρωτικού πολέμου που έχει κηρύξει στον πολυπολικό κόσμο.

** Περίληπτική απόδοση άρθρου στην ιταλική ηλεκτρονική εφημερίδα Contropiano (www.contropiano.org, 9/10/2026).*

Ισορροπία τρόμου για το Ιράν

Η Υεμένη παραμένει σκληρό καρύδι, παρά την υπεροπλία των επιτιθέμενων

■ του Γιώργου Αναστασίου

Οι ΗΠΑ και το Ιράν εδώ και μέρες δεν ανταλλάσσουν πλήγματα, πλην κάποιων «επεισοδίων» δευτερεύουσας σημασίας, σε σύγκριση πάντα με την ολομέτωπη σύρραξη που είχε προηγηθεί. Το δε κατοχικό παρακράτος κάνει τον φόβιο κοριό, και στα παρασκήνια εξακολουθεί να πιέζει ώστε να «καθαρίσουν» για λογαριασμό του, ενώ το ίδιο μένει στο απυρόβλητο, οι Αμερικάνοι. Ο Αμερικανός πρόεδρος έχει όμως τώρα άλλες φούριες: ιδρώνει για να βάλει σε μια τάξη το εσωτερικό μέτωπο, καθώς οι ΗΠΑ μπαίνουν στην τελική ευθεία για τις κρίσιμες ενδιάμεσες εκλογές. Και δηλώνει ότι δεν θα υπάρξει νέα αμερικανική επίθεση στο Ιράν πριν γίνουν οι εκλογές (αν και τάχα «δεν τον νοιάζουν»), ευελπιστώντας στην... επιείκεια των αγορών όσον αφορά τις τιμές των καυσίμων. Ταυτόχρονα εξαναγκάζει τους Ευρωπαίους να αποψιλώσουν ό,τι έχει απομείνει από τα στρατηγικά τους αποθέματα και σε φυσικό αέριο, ενώ παράλληλα βάζει τους στρατηγούς του να σπαζοκεφαλιάζουν μπας και ανακαλύψουν τη μαγική φόρμουλα πολέμου που θα λυγίσει επιτέλους την Τεχεράνη.

Κατά τα άλλα, ο επικοινωνιακός πόλεμος μαίνεται. Τα δυτικά ΜΜΕ, σε διατεταγμένη υπηρεσία, φιλοτεχνούν μια ροζ εικόνα που δείχνει τις ΗΠΑ να ελέγχουν τα πάντα στη Μέση Ανατολή, το δε Ιράν να παραπαίει λόγω και του οικονομικού στραγγαλισμού, και να είναι έτοιμο να υπογράψει οτιδήποτε προκειμένου να μην εξαφανιστεί από τον χάρτη. Όλοι ξέρουν πόσο απέχει αυτό από την πραγματικότητα (ΗΠΑ-Ισραήλ ξεκίνησαν μια επίθεση που απέτυχε, και τώρα δεν βρίσκουν εύσημο τρόπο να απεγκλωβιστούν), αλλά ελάχιστοι τολμούν να χαλάσουν την εικόνα. Π.χ. να επιση-

μάνουν ότι οι αμερικανικές δυνάμεις αντιμετωπίζουν έλλειψη στα οπλικά συστήματα αιχμής, ενώ έχουν χάσει πάνω από 80 αεροσκάφη και σχεδόν όλες τις βάσεις τους στην περιοχή, οπότε αναγκάζονται να ανεφοδιάζονται από τη μακρινή βρετανική βάση του Ντιέγκο Γκαρσία... Όσον αφορά την οικονομική ασφυξία, για τους Ιρανούς φαίνεται να ισχύει ακόμη η παροιμία για τον βρεγμένο που δεν φοβάται τη βροχή. Κι αυτό είναι καλό για όλους καθώς, εάν νιώσει ότι πράγματι πνίγεται, μπορεί όχι μόνο να «πάρει μαζί του» τους αντιδραστικούς μονάρχες και εμίρηδες, πλήττοντας τις πετρελαϊκές και άλλες υποδομές τους, αλλά και να σπρώξει έτσι σε δίνη τη διεθνή οικονομία στο σύνολό της.

ΝΟΤΙΟΤΕΡΑ ΟΜΩΣ, στο μέτωπο της Ερυθράς Θάλασσας, η σύγκρουση μαίνεται. Η απόφαση της Σαουδικής Αραβίας να επιτεθεί εκ νέου στην Υεμένη ώστε να ξεπλύνει την ντροπή της πρόσφατης ταπεινωτικής ήττας της από τους «ξυπόλητους», και να τους στερήσει έτσι τον πλήρη έλεγχο του στρατηγικού στενού Μπαμπ ελ-Μαντέμπ, έχει κλιμακώσει την αντιπαράθεση. Οι Σαουδάραβες επιχείρησαν με μαζικές αεροπορικές επιδρομές, που υποβοηθούνται από τη Γαλλία και τη Βρετανία (μετά την άρνηση των ΗΠΑ να εμπλακούν), να κάψουν το ηθικό του άμαχου πληθυσμού και να ενθαρρύνουν τις χερσαίες δυνάμεις που τους έχουν απομείνει επιτόπου – οι οποίες είχαν τραπεί σε φυγή μπροστά στην ορμητική επίθεση του υεμενίτικου στρατού και των πολιτοφυλακών του κινήματος Ανσαράλα.

Αλλά τα αποτελέσματα ήταν πενιχρά, λόγω και της ανεπίλυτης ακόμα κόντρας με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα,

Γελοιογραφία του Υεμενίτη Καμάλ Σαράφ δείχνει επάνω τον Ερντογάν θυμωμένο, την εποχή που αποκαλύφθηκε ότι οι Σαουδάραβες δολοφόνησαν και τεμάχισαν τον δημοσιογράφο Κασόγκι στο προξενείο τους στην Κωνσταντινούπολη. Κάτω, ένας άλλος Ερντογάν σήμερα: έχοντας τσεπώσει τα πετροδολάρια, συμμετέχει στον διαμελισμό της Υεμένης...

που έχουν επίσης χερσαία παρουσία αλλά διαφορετικά σχέδια για την Υεμένη. Έτσι οι Σαουδάραβες άσκησαν αφόρητες πιέσεις στις άλλες δύο συνιστώσες της «Συμμαχίας της Μέκκας», το Πακιστάν και την Τουρκία, να συμμετάσχουν ενεργητικά στην επίθεση. Ο βαθμός πραγματικής εμπλοκής των δύο εταίρων παραμένει άγνωστος, καθώς τόσο η Άγκυρα όσο και η Ισλαμαμπάντ προτιμούν να κρατούν χαμηλό προφίλ, αφού έχουν προειδοποιηθεί από πολλές πλευρές ότι δεν θα μείνει αναπάντητη η συμμετοχή τους σε καίρια πλήγματα κατά δυνάμεων που αντιστέκονται στις ΗΠΑ και το Ισραήλ.

Στο μεταξύ οι Υεμενίτες, σε απάντηση των πολύνεκρων

σαουδαραβικών επιδρομών, εξακολουθούν να καταφέρουν βαριά πλήγματα –με πυραύλους και drones– τόσο σε πετρελαϊκές εγκαταστάσεις όσο και σε αεροδρόμια της Σαουδικής Αραβίας, φτάνοντας να ανακοινώσουν την... απαγόρευση πτήσης αεροσκαφών πάνω από το σαουδαραβικό έδαφος «πλην ανθρωπιστικών πτήσεων»! Τυχόν νέα σαουδαραβική ταπείνωση, που θα επιβεβαιώσει τον έλεγχο των Υεμενιτών στην είσοδο-έξοδο της Ερυθράς Θάλασσας, φέρνει βέβαια πιο κοντά τον κίνδυνο να «παρασυρθούν» στη σύγκρουση τόσο οι ΗΠΑ όσο και το Ιράν – συγχωνεύοντας έτσι τα ανοιχτά μεσανατολικά μέτωπα σε μια ενιαία σύρραξη μεγάλων διαστάσεων και απρόβλεπτης κατάληξης.

Στο έλεος των τζιχαντιστών

Η συμφωνία που υπέγραψαν οι Κούρδοι ηγέτες της Συρίας με τον γραβατοφορμένο τζιχαντιστή αλ-Σαράα, ελέω Τουρκίας αυτοδιορισμένο «ηρόεδρο» της χώρας, υλοποιείται όσο καλά θα ανέμενε οποιοσδήποτε λογικός άνθρωπος. Δηλαδή καθόλου καλά. Η υποτιθέμενη ενσωμάτωση των Κούρδων της Ροζάβα στο «απελευθερωμένο από τον δικτάτορα Άσαντ» (και κολοβωμένο από την τουρκική και ισραηλινή στρατιωτική κατοχή) συριακό κράτος εξελίσσεται σε ιστορία τρόμου. Οι μαχητές των κουρδικών Μονάδων Προστασίας του Λαού (YPG), που υποχρεώθηκαν από την ειρηνευτική συμφωνία να ενταχθούν στον «επίσημο» στρατό, αφήνοντας απροστάτευτο τον άμαχο πληθυσμό, ζουν έναν εφιάλτη.

Ένας από αυτούς ήταν ο Σιπάν Χιζνί, που τοποθετήθηκε σε «επίσημη» στρατιωτική μονάδα με έδρα τη Χασάκα. Την περασμένη εβδομάδα οι τζιχαντιστές τον βασάνισαν και τελικά τον αποκεφάλισαν, βιντεοσκοπώντας μάλιστα όλη αυτή τη φρίκη. Οι ίδιοι τις προηγούμενες ημέρες, με τις πλάτες του τουρκικού κατοχικού στρατού αλλά και ενθαρρυμένοι από τη δυτική υποστήριξη στο νέο... δημοκρατικό καθεστώς, παρέλυναν ένοπλοι στους κουρδικούς δρόμους προειδοποιώντας ότι θα σφάξουν όλους τους Κούρδους! Ο αποκεφαλισμός του Χιζνί ήταν για την κουρδική νεολαία η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι. Άρχισαν να διαδηλώνουν στο Κομπάνι, αλλά απέναντί τους (παρόλο που το Κομπάνι υποτίθεται ότι ελέγχεται από κουρδική αστυνομία) βρήκαν τους κυβερνητικούς τζιχαντιστές, οι οποίοι άνοιξαν πυρ και συνέλαβαν 27 διαδηλωτές. Όταν οι τζιχαντιστές επιχείρησαν να μεταφέρουν τους συλληφθέντες στο Χαλέπι, αυτοί αντιστάθηκαν. Τότε οι δεσμώτες έβαλαν φωτιά στον θάλαμο που τους είχαν κλειδωμένους. Εννέα Κούρδοι κάπκαν ζωντανοί, και οι υπόλοιποι 18 υπέστησαν βαριά εγκαύματα. Ποια ήταν η αντίδραση της κουρδικής ηγεσίας; Μίλησε για προβοκάτσια, και κάλεσε τον κουρδικό λαό να διατηρήσει την ψυχραιμία του, εκφράζοντας εμπιστοσύνη ότι οι «αρμόδιες αρχές» (των τζιχαντιστών!) θα επιλύσουν την υπόθεση... Και ποια ήταν η προβοκάτσια; Ότι οι διαδηλωτές κατήγγειλαν τον αποκεφαλισμό του Χιζνί και αποκάλεσαν άνευ όρων υποταγή τη δήθεν «ενσωμάτωση στους νέους θεσμούς».

Τοποθετείται έτσι μια ηγεσία που υπέγραψε ό,τι της υπαγόρευαν οι Αμερικάνοι και λοιποί δυτικοί, δίχως να αποσπάσει έστω στοιχειώδεις εγγυήσεις για τον σεβασμό της ζωής και της αξιοπρέπειας του κουρδικού πληθυσμού. Την ίδια δυσφορία είχε δείξει όταν οι Κούρδοι φοιτητές αρνήθηκαν να αποδεχθούν τη μείωση της διδασκαλίας στη μητρική τους γλώσσα κατά διαταγή της κυβέρνησης της Δαμασκού. Μέχρι στιγμής, δηλαδή, η συμφωνία που υπογράφηκε έχει αφήσει τον κουρδικό λαό εντελώς ανυπεράσπιστο, στο έλεος των κυβερνώντων τζιχαντιστών...

πολιτική

Στον αντίποδα

■ του **Κώστα Μελά**

Οικονομολόγου Πανεπιστημιακού

1

Ο Μαρξ και ο Ένγκελς έχουν αναφέρει ρητά ότι η ταξική πάλη καταλήγει πάντα *«είτε σε μια επαναστατική αναδιοργάνωση ολόκληρης της κοινωνίας, είτε στην κοινή καταστροφή των αντιμαχόμενων τάξεων»*.

Αυτή η περίφημη φράση από το πρώτο κεφάλαιο («Αστικοί και Προλετάριοι») του **«Κομμουνιστικού Μανιφέστου»** (1848) των Καρλ Μαρξ και Φρίντριχ Ένγκελς αναδεικνύει μια κρίσιμη αλλά συχνά παραγνωρισμένη πτυχή της μαρξιστικής θεωρίας για την ιστορία.

Αν και ο μαρξισμός συνδέεται συχνά με μια ντετερμινιστική (προκαθορισμένη) πίστη στη νομοτελειακή νίκη του προλεταριάτου, η συγκεκριμένη διατύπωση εισάγει την πιθανότητα της **κοινής καταστροφής** (*gemeinsamer Untergang*) των αντιμαχόμενων τάξεων.

Τα δύο πιθανά σενάρια της ταξικής πάλης:

– **Επαναστατική αναδιοργάνωση ολόκληρης της κοινωνίας:** Πρόκειται για την περίπτωση όπου η ανερχόμενη επαναστατική τάξη (ιστορικά η αστική τάξη απέναντι στη φεουδαρχία, και μελλοντικά το προλεταριάτο απέναντι στην αστική τάξη) καταφέρνει να ανατρέψει το παλιό κατεστημένο. Αυτό οδηγεί σε ένα ανώτερο οικονομικό και κοινωνικό σύστημα (π.χ. πέρασμα από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό και, κατά τον Μαρξ, από τον καπιταλισμό στον σοσιαλισμό).

– **Κοινή καταστροφή των αντιμαχόμενων τάξεων:** Όταν η ταξική σύγκρουση φτάνει σε αδιέξοδο χωρίς καμία τάξη να μπορεί να επιβληθεί ή να οδηγήσει την κοινωνία μπροστά, το αποτέλεσμα είναι η γενική κατάρρευση, η παρακμή και η οπισθοδρόμηση του πολιτισμού. Ιστορικό παράδειγμα που συχνά αναφέρεται σε αυτή

Πού βαδίζουμε;

την κατηγορία είναι η πτώση της Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. **Η πολιτική σημασία της φράσης για τους μαρξιστές:** Η διατύπωση αυτή τονίζει ότι η ιστορική εξέλιξη **δεν είναι αυτόματη ούτε εγγυημένη**. Η έκβαση της ιστορίας εξαρτάται από την ανθρώπινη δράση, την πολιτική οργάνωση και τη συνειδητή πάλη (αυτό που στη μαρξιστική ορολογία ονομάζεται **υποκειμενικός παράγοντας**). Αν η εργατική τάξη δεν καταφέρει να οργανωθεί και να ανατρέψει το υπάρχον σύστημα, η κρίση του καπιταλισμού μπορεί να μην οδηγήσει στον σοσιαλισμό, αλλά σε μια γενικευμένη βαρβαρότητα και καταστροφή για όλους.

2

Το παράδειγμα της πτώσης της Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας

Η πτώση της **Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας** θεωρείται το κλασικό παράδειγμα «κοινής καταστροφής» επειδή η μακροχρόνια κοινωνική και ταξική σύγκρουση στο εσωτερικό της **δεν οδήγησε σε ένα ανώτερο κοινωνικό σύστημα**, αλλά στην **κατάρρευση ολόκληρου του πολιτισμικού και οικονομικού οικοδομήματος**. Σύμφωνα με τη μαρξιστική ανάλυση (την οποία ανέπτυξε εκτενέστερα ο Ένγκελς στο έργο του «Η Καταγωγή της Οικογένειας, της Ατομικής Ιδιοκτησίας και του Κράτους»), η ρωμαϊκή κοινωνία εγκλωβίστηκε σε ένα ιστορικό αδιέξοδο για τους εξής λόγους: **Το αδιέξοδο της δουλοκτησίας:** Η οικονομία της Ρώμης βασιζόταν στους δούλους. Με την πάροδο των αιώνων, η τάξη των μεγαλογαιοκτημόνων (πατρίκιοι/αριστοκρατία) συγκέντρωσε τεράστιες εκτάσεις γης (λατιφούντια), τις οποίες καλλιεργούσαν δούλοι. Αυτό οδήγησε στην καταστροφή των ελεύθερων μικροκαλλιεργητών (πληβείων), οι οποίοι έχασαν τη γη τους, μετατράπηκαν σε ένα εξαθλιωμένο «προλεταριάτο» των πόλεων και ζούσαν από τα κρατικά επιδόματα, χωρίς όμως να έχουν παραγωγικό ρόλο.

Καμία τάξη δεν μπορούσε να φέρει την επανάσταση: Σε αντίθεση με την (υποτιθέμενη) μετάβαση από τον καπιταλισμό στον σοσιαλισμό όπου η εργατική τάξη –υποτίθεται ότι– είναι η ίδια παραγωγική και οργανωμένη, στη Ρώμη **καμία από τις εγχώριες**

τάξεις δεν διέθετε επαναστατική προοπτική:

– **Οι δούλοι** εξεγείρονταν συχνά (π.χ. ο Σπάρτακος), αλλά δεν είχαν ένα συγκροτημένο σχέδιο για μια νέα κοινωνική οργάνωση. Το μόνο που επιδίωκαν ήταν η ατομική τους ελευθερία ή η επιστροφή στις πατρίδες τους.

– **Οι πληβείοι** (οι ελεύθεροι φτωχοί) ήταν παρασιτική τάξη που εξαρτιόταν από το κράτος («άρτος και θεάματα») και δεν είχαν κανένα συμφέρον να αλλάξουν ριζικά το σύστημα.

– **Οι πατρίκιοι** είχαν παρακμάσει και ενδιαφέρονταν μόνο για τη διατήρηση των προνομίων και της χλιδής τους.

Η κοινή κατάρρευση και η «βαρβαρότητα»: Καθώς η εσωτερική παραγωγικότητα κατέρρεε και οι τάξεις είχαν εξαντλήσει τις δυνατότητες τους σε έναν αέναο κύκλο διαφθοράς, εξεγέρσεων και εμφυλίων πολέμων, η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία έγινε έρμαιο των εξωτερικών εισβολών (των γερμανικών φύλων, που οι Ρωμαίοι αποκαλούσαν «βαρβάρους»). Το αποτέλεσμα δεν ήταν ένα άλμα προς τα εμπρός, αλλά:

– **Οικονομική οπισθοδρόμηση:** Οι πόλεις ερημώθηκαν, το εμπόριο καταστράφηκε και το νόμισμα έχασε την αξία του.

– **Κοινωνική αποσύνθεση:** Η κοινωνία γύρισε αιώνες πίσω, σε μια πρωτόγονη αγροτική οικονομία επιβίωσης.

Η φεουδαρχία που αναδύθηκε αργότερα στους Μέσους Χρόνους δεν γεννήθηκε μέσα από μια εγχώρια επανάσταση της ρωμαϊκής κοινωνίας, αλλά μέσα από τις στάχτες της, ως αποτέλεσμα της **συνολικής αμοιβαίας εξόντωσης** των ρωμαϊκών τάξεων και της επιβολής των νέων γερμανικών πληθυσμών. *«Σε αντίθεση με τον “συσσωρευτικό” χαρακτήρα της εμφάνισης του καπιταλισμού, η γένεση του φεουδαρχισμού στην Ευρώπη προέκυψε από μια “καταστροφική”, συγκλίνουσα κατάρρευση δύο διαφορετικών προηγούμενων τρόπων παραγωγής, που η ανασύνθεση των αποσυνθεμένων στοιχείων τους απελευθέρωσε την καθαυτό φεουδαρχική σύνθεση, που από δω και μπρος διατηρούσε πάντα έναν υβριδικό χαρακτήρα. Οι διπλοί προκάτοχοι του φεουδαρχικού τρόπου παραγωγής ήταν φυσικά ο αποσυντιθέμενος δουλοκτητικός τρόπος παραγωγής, που στις βά-*

σεις του είχε κάποτε οικοδομηθεί ολόκληρο το τεράστιο οικοδόμημα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, και οι διεσταλμένοι και παραμορφωμένοι πρωτόγονοι τρόποι παραγωγής των γερμανικών εισβολών, που επιβίωσαν στα καινούρια εδάφη όπου εγκαταστάθηκαν μετά τις βαρβαρικές κατακτήσεις. Αυτοί οι δύο ριζικά διαφορετικοί κόσμοι είχαν υποστεί μια αργή αποσύνθεση και μια έρπουσα αλληλοδιείσδυση στους τελευταίους αιώνες της αρχαιότητας» (1)

3

Η προειδοποίηση για το μέλλον του καπιταλισμού: Ο Μαρξ και οι μεταγενέστεροι μαρξιστές χρησιμοποίησαν το ρωμαϊκό παράδειγμα ως καθρέφτη για τις εσωτερικές αντιφάσεις του καπιταλισμού. **Η βασική ιδέα είναι ότι αν ο καπιταλισμός φτάσει σε ένα ιστορικό τέλμα και η εργατική τάξη αποτύχει να αναδιοργανώσει την κοινωνία, το σύστημα δεν θα μείνει στάσιμο· θα σαπίσει εκ των έσω.** Με βάση τα παραπάνω ο Σαμίρ Αμίν (2) προτείνει τη διάκριση μεταξύ δύο ποιοτικά διαφορετικών τύπων μετάβασης από τον έναν τρόπο παραγωγής στον άλλον: *«Όταν η μετάβαση συντελείται ασυνείδητα ή από μια αλλοτριωμένη συνείδηση –δηλαδή, όταν η ιδεολογία που εμψυχώνει τις τάξεις δεν τους επιτρέπει να κυριαρχήσουν στη διαδικασία της αλλαγής– τότε η τελευταία φαίνεται να λειτουργεί σαν μια φυσική μεταβολή, καθώς η ιδεολογία αποτελεί μέρος της φύσης. Για αυτόν τον τύπο μετάβασης μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την έκφραση “μοντέλο παρακμής”. Αντιθέτως, μόνο εάν η ιδεολογία εκφράζει τη συνολική και πραγματική διάσταση της επιδιωκόμενης αλλαγής, μπορούμε να μιλάμε για επανάσταση»*.

Στον σύγχρονο καπιταλισμό, η «κοινή καταστροφή» δεν μεταφράζεται απαραίτητα σε εισβολές φυλών, αλλά σε τέσσερα συγκεκριμένα αδιέξοδα:

– Οικονομική και τεχνολογική καθήλωση: Η ραγδαία ανάπτυξη της αυτοματοποίησης και της Τεχνητής Νοημοσύνης δημιουργεί μια νέα αντίθεση. Ενώ η τεχνολογία θα μπορούσε να μειώσει τον χρόνο εργασίας για όλους, στον καπιταλισμό χρησιμοποιείται για τη μείωση του κόστους. Αυτό κινδυνεύει να εκτοπίσει εκατομμύρια

εργαζόμενους από την παραγωγή, μετατρέποντάς τους σε μια μόνη άνεργη, εξαθλιωμένη μάζα (ανάλογη με τους πληβείους της Ρώμης). Χωρίς μισθούς, η αγορά δεν μπορεί να καταναλώσει τα προϊόντα, οδηγώντας το σύστημα σε μόνιμη ασφυξία.

– Ο Τεχνολογικός Καπιταλισμός της Επιτήρησης: Αντί για την απελευθέρωση, η τεχνολογική υπεροχή των κυρίαρχων τάξεων προσφέρει πλέον πρωτοφανή μέσα καταστολής και ελέγχου (αλγόριθμοι, καθολική παρακολούθηση), μέσω της συνεργασίας των ολιγαρχών της τεχνολογίας στη Δύση με το καπιταλιστικό κράτος και με την απόλυτη οργάνωση εκ μέρους του κινεζικού κράτους στην Ανατολή.

– Οικολογική κατάρρευση: Η αλόγιστη εξάντληση των φυσικών πόρων για το κέρδος μπορεί να καταστρέψει τις υλικές βάσεις που συντηρούν τον ίδιο τον ανθρώπινο πολιτισμό. Η ανάγκη του καπιταλισμού για διαρκή μεγέθυνση συγκρούεται με τα φυσικά όρια του πλανήτη. Η κλιματική αλλαγή και η καταστροφή των οικοσυστημάτων υποσκάπτουν την ίδια την υλική βάση της παραγωγής. Αν το σύστημα δεν ανατραπεί, η κλιματική κατάρρευση θα οδηγήσει σε έναν κόσμο ακραίας σπάνης πόρων, μαζικών μετακινήσεων πληθυσμών και διάλυσης των κοινωνικών δομών.

– Πυρηνικός ή ολοκληρωτικός όλεθρος: Η ακραία γεωπολιτική σύγκρουση μεταξύ των κυρίαρχων δυνάμεων για τον έλεγχο των αγορών μπορεί να οδηγήσει σε έναν παγκόσμιο πόλεμο χωρίς νικητή.

★★★

Επομένως το ερώτημα είναι καθαρό: Ποια είναι η πιθανότερη εξέλιξη με τις σημερινές συνθήκες; Πού βαδίζουμε; Το ερώτημα ούτε ρητορικό είναι ούτε αφορά σε μακρινές εποχές. Αφορά το σήμερα, για να μην πω το χθες. Ας αναστοχαστούμε πριν απαντήσουμε με ευκολία...

Παραπομπές

1) Perry Anderson, *Από την Αρχαιότητα στον Φεουδαρχισμό, Εκδόσεις Οδυσσέας, 1981, σ. 22*

2) Samir Amin, *Revolution or Decadence? Thoughts on the Transition between Modes of Production on the Occasion of the Marx Bicentennial, Monthly Review, Vol. 70, No 01 (May 2018)*

της επιστήμης και της κοινωνίας

■ Επιμέλεια:
Γάννης
Σχίζας

Κορυφαία στελέχη του κλάδου υπέγραψαν συμφωνία για «αυτορρύθμιση»

Την ώρα που οι ηγέτες της τεχνολογίας και οι ειδικοί πιέζουν για επίβλεψη και ρύθμιση της τεχνητής νοημοσύνης, ο Ντόναλντ Τραμπ ανακοίνωσε ότι κορυφαία στελέχη τεχνολογικών εταιρειών υπέγραψαν μια νέα δέσμευση με στόχο την καλύτερη «αυτορρύθμιση» των μοντέλων AI των εταιρειών τους. Ο Αμερικανός πρόεδρος υποστήριξε ότι αυτή η προσέγγιση χαλαρής εποπτείας αποτελεί τον καλύτερο τρόπο εξισορρόπησης των ανησυχιών για την ασφάλεια με την επιθυμία του να επιταχύνει μια τεχνολογία την οποία έχει αποκαλέσει «Υπερ-νοημοσύνη» (Super Intelligence).

Οι φόβοι σχετικά με τις δυνατότητες της τεχνητής νοημοσύνης κορυφώθηκαν τους τελευταίους μήνες, καθώς μοντέλα AI ξέφυγαν από τον ανθρώπινο έλεγχο και λειτούργησαν «παραβατικά». Αυτό ώθησε ορισμένους ηγέτες του κλάδου να ζητήσουν αυστηρότερη ρύθμιση και επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης. Πλαισιωμένος από τα στελέχη τεχνολογίας, ο Ντόναλντ Τραμπ εξήρε τους διευθύνοντες συμβούλους εταιρειών τεχνητής νοημοσύνης που παρευρέθηκαν σε γεύμα στον Λευκό Οίκο. Παράλληλα υποβάθμισε τις ανησυχίες για τους κινδύνους της ραγδαία εξελισσόμενης τεχνολογίας AI.

Αρκετά στελέχη του κλάδου της τεχνητής νοημοσύνης –συμπεριλαμβανομένων διευθυνόντων συμβούλων που ηγούνται της ανάπτυξης ολοένα και πιο εξελιγμένων μοντέλων AI– έχουν προειδοποιήσει ακόμη και

για καταστροφικά αποτελέσματα σε περίπτωση απώλειας του ελέγχου της τεχνολογίας τους. Ωστόσο, η συνάντηση φάνηκε να μην κάμπει τον ενθουσιασμό του Τραμπ για τα μοντέλα που αποκαλεί «Υπερ-νοημοσύνη». Αντίθετα, ενίσχυσε την πεποίθησή του ότι ο κλάδος της τεχνητής νοημοσύνης είναι ικανός να αυτοεποπτεύεται χωρίς πρόσθετους κανονισμούς ασφαλείας. Χαρακτήρισε τη νέα δέσμευση ως «ηθικά δεσμευτική».

Ο Τραμπ, ο οποίος δήλωσε ότι σύντομα θα υπογράψει εκτελεστικό διάταγμα για τη μετονομασία της «τεχνητής νοημοσύνης» σε «υπερ-νοημοσύνη», επέμεινε ότι η κυβέρνηση δεν μπορεί να επιβραδύνει την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης λόγω του φόβου μήπως μείνει πίσω σε σχέση με την Κίνα και άλλα ανεπτυγμένα έθνη: «Πρόκειται για απίστευτη ανάπτυξη για τη χώρα μας», είπε. «Όποιος κερδίσει στην υπερνοημοσύνη, θα κερδίσει τα πάντα».

Ο Μπράντον Ντάνιελς, διευθύνων σύμβουλος της Exiger, ο οποίος παρευρέθηκε στη συνάντηση, δήλωσε ότι οι ηγέτες του τεχνολογικού κλάδου εστίασαν σε μια ιδέα που πρότειναν οι Χουάνγκ και Ζάκερμπεργκ: ότι η ομάδα έπρεπε να «ευθυγραμμιστεί με ένα σύνολο αρχών και προτύπων που θα υπερέχουν – όχι απλώς μεμονωμένων ενεργειών ή της λογικής “ο καθένας για τον εαυτό του”». Αρχών που θα μπορούν να επανεξετάζονται και να υπόκεινται, as πούμε, σε μελλοντικά εκτελεστικά διατάγματα ή κανονισμούς».

Κρανίο ρινόκερου 8,5 εκατομμυρίων ετών ανακαλύφθηκε στο Γεωπάρκο Σητείας

Οι γνώσεις μας για την πανίδα της προϊστορικής Κρήτης εμπλουτίζονται μετά την ανακάλυψη ενός απολιθωμένου κρανίου ρινόκερου, ηλικίας 8,5 εκατομμυρίων ετών, στο Παγκόσμιο Γεωπάρκο UNESCO της Σητείας. Το εύρημα ανήκει στο *Dihoplus pikermiensis*, ένα μεγαλόσωμο είδος ρινόκερου με δύο κέρατα, του οποίου το όνομα παραπέμπει στο Πικέρμι Αττικής, όπου ανακαλύφθηκε στις αρχές του 20ού αιώνα το συγκεκριμένο είδος.

Ομάδα παλαιοντολόγων του Πανεπιστημίου Πατρών, με επικεφαλής τον καθηγητή Γιώργο Ηλιόπουλο, εντόπισε το οστό στη διάρκεια

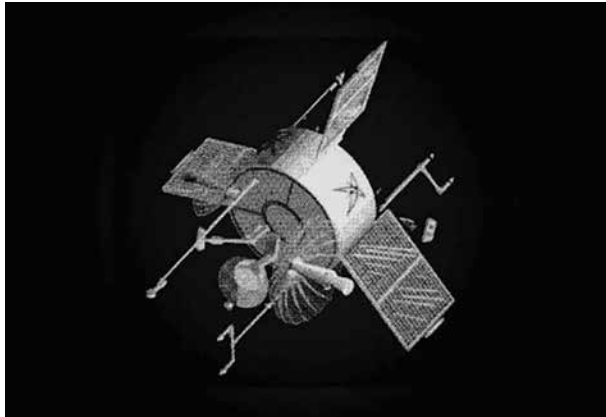
έρευνας πεδίου στις περιοχές Μαγαντζέ και Τραπεζά. Σύμφωνα με το neakriti.gr, το κρανίο απομακρύνθηκε από το ίζημα ως ενιαίο μπλοκ, το οποίο μεταφέρθηκε για καθαρισμό στο Εργαστήριο Παλαιοντολογίας και Στρωματογραφίας του πανεπιστημίου.

Από το κρανίο διασώζεται μόνο η αριστερή πλευρά, όπου διατηρούνται τρεις γομφίοι, οι οποίοι έπαιξαν σημαντικό ρόλο για την ταυτοποίηση του είδους. Η ηλικία του είναι αντίστοιχη με εκείνη του γιγάντιου δεινοθήριου της Αγίας Φωτιάς (*Deinotherium proavum*), ενός ακόμη σημαντικού παλαιοντολογικού ευρήματος της περιοχής.

Αμερικανικός δορυφόρος διαλύθηκε μυστηριωδώς

Αμερικανικός κατασκοπευτικός δορυφόρος που είχε τερματίσει την αποστολή του εδώ και χρόνια διαλύθηκε σε τροχιά, και διέσπειρε ένα σύννεφο από θραύσματα που δημιουργούν κίνδυνο συγκρούσεων. Ο δορυφόρος USA 33, γνωστός και ως Farrar III, είχε εκτοξευτεί από την Εθνική Υπηρεσία Αναγνώρισης (NRO) το 1988. Η αποστολή του, η οποία αποχαρακτηρίστηκε μόλις φέτος, ήταν να υποκλέπτει σοβιετικές ραδιοεπικοινωνίες και σήματα ραντάρ από το Διάστημα, αναφέρει το Futura. Το σκάφος [κεντρική εικόνα της NRO] είχε κυλινδρικό σχήμα σαν γιγάντια «κονσέρβα τόνου» για να σαρώνει το έδαφος με τις κεραίες του καθώς περιστρεφόταν.

Ο USA 32 υπέστη ξαφνική «διάσπαση» στις 13 Σεπτεμβρίου, ανακοίνωσε στις 17 του μήνα η Διαστημική Δύναμη των ΗΠΑ, χωρίς να διευκρινίζει την αιτία. Το συμβάν επιβεβαιώθηκε αργότερα από την εταιρεία παρακολούθησης δορυφόρων s2a systems, η οποία μάλιστα φωτογράφησε από το έδαφος ένα μεγάλο θραύσμα. Σύμφωνα με το Spaceweather.com, ο δορυφόρος ήταν ανενεργός εδώ και χρόνια και κινούνταν σε ύψος 775 χιλιομέτρων. Προσομοίωση που εμφανίζεται στον ιστότοπο δείχνει το σύννεφο συντριμμίων να απλώνεται και να τυλίγει σαν δακτύλιος τη Γη εντός 24 ωρών από το συμβάν. Παραμένει ασαφές τι προκάλεσε τη διάλυση του δορυφόρου. Αν και το ενδεχόμενο πρόσκρουσης μικρομετεωριτών δεν έχει αποκλειστεί,

ένα πιθανό σενάριο είναι ότι η διαρκής έκθεση σε θερμοκρασιακές διακυμάνσεις προκάλεσε έκρηξη κάποιας παλιάς μπαταρίας ή δεξαμενής όπου παρέμενε κάποια ποσότητα καυσίμου. Η διάλυση του δορυφόρου θα μπορούσε να έχει συνέπειες, αφού συνέβη σε μια τροχιά όπου συνωστίζονται πολλοί άλλοι δορυφόροι, σύμφωνα με το Spaceweather.com. Σύμφωνα με τη NASA, η συγκεκριμένη ζώνη πάσχει από υψηλή πυκνότητα επικίνδυνων διαστημικών σκουπιδιών μετά τη σύγκρουση ανάμεσα σε αμερικανικό δορυφόρο της εταιρείας Iridium και τον ανενεργό σοβιετικό δορυφόρο Cosmos 2251.

Ο κίνδυνος πρόσκρουσης αυξάνεται σημαντικά καθώς εταιρείες όπως η SpaceX του Έλον Μασκ εκτοξεύουν χιλιάδες νέους δορυφόρους σε χαμηλή γήινη τροχιά. Δυστυχώς, τα διαστημικά σκουπίδια θα μπορούσαν να οδηγήσουν στο «φαινόμενο Κέσλερ» που παρουσίαζε η ταινία Gravity του 2013, στο οποίο μια πρώτη σύγκρουση προκαλεί μια αλυσιδωτή αντίδραση νέων συγκρούσεων που καθιστούν επικίνδυνη την πρόσβαση στο Διάστημα.

Ο δορυφόρος Farrar III ήταν μέλος μιας ομάδας κατασκοπευτικών δορυφόρων των ΗΠΑ που πήραν το όνομα της ηθοποιού Φάρα Φόσσετ. Η Εθνική Υπηρεσία Αναγνώρισης είχε παλαιότερα το έθιμο να δίνει στους δορυφόρους της ονόματα διασημοτήτων της δεκαετίας του 1970 και 1980.

Πολιτικός στο Κονγκό ξυλοκοπήθηκε μέχρι θανάτου επειδή προειδοποίησε για τον Έμπολα

Υψηλόβαθμο στέλεχος του κυβερνώντος κόμματος της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό ξυλοκοπήθηκε μέχρι θανάτου μετά τη συμμετοχή του σε ραδιοφωνική εκπομπή για την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την επιδημία του Έμπολα, ανακοίνωσε τη Δευτέρα εκπρόσωπος του κόμματος. Το περιστατικό σημειώθηκε την Κυριακή στο Μπουτέμπο της επαρχίας του Βόρειου Κίβου, η οποία έχει μετατραπεί το τελευταίο διάστημα σε εστία της συνεχιζόμενης επιδημίας, της μεγαλύτερης που έχει καταγραφεί ποτέ στη χώρα. Ειδικοί προειδοποιούν ότι θα μπορούσε να εξελιχθεί στη χειρότερη επιδημία Έμπολα μέχρι σήμερα, ξεπερνώντας τον απολογισμό της επιδημίας στη Δυτική Αφρική το 2014-2016, με περισσότερα από 28.600 κρούσματα και πάνω από 11.000 θανάτους στη Γουινέα, τη Λιβερία και τη Σιέρα Λεόνε.

Ο Μαρί-Σελεστίν Καροντουά, υπηρεσιακός πρόεδρος της ομοσπονδιακής εκτελεστικής επιτροπής του κόμματος UDPS στο Μπουτέμπο και εκπρόσωπος του κόμματος, δέχθηκε επίθεση από κατοίκους της γειτονιάς του μετά την εμφάνισή του σε ραδιοφωνική εκπομπή. Το κόμμα ανέφερε ότι ο Καροντουά ήταν ένα «αθώο

θύμα επειδή υπερασπίστηκε τη θέση του κόμματος σχετικά με την ύπαρξη της νόσου του ιού Έμπολα... και την απειλή που αυτή συνιστά για τον πληθυσμό». Ο Καροντουά κατέληξε αργότερα στα τραύματά του, σύμφωνα με το κόμμα.

Το περιστατικό αυτό αποτελεί το πιο πρόσφατο σε μια σειρά επιθέσεων εναντίον ομάδων αντιμετώπισης του Έμπολα, καθώς η καχυποψία του πληθυσμού και οι θεωρίες ξένης συνωμοσίας στέκουν εμπόδιο στην αντιμετώπιση της κρίσης. Το Σάββατο, ένοπλοι επιτέθηκαν σε σημείο ελέγχου για το πλύσιμο των χειρών στην κοντινή περιοχή Μπένι, σκοτώνοντας τουλάχιστον ένα άτομο και τραυματίζοντας πολλούς άλλους, ανέφερε τοπική οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών.

Τα επιβεβαιωμένα κρούσματα Έμπολα στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό έχουν ξεπεράσει τα 8.000 και οι θάνατοι ανέρχονται σε 3.901, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία που δόθηκαν τη Δευτέρα στη δημοσιότητα. Η τρέχουσα επιδημία οφείλεται στον σπάνιο ιό Μπουντιμπούγκιο, έναν από τους ιούς Έμπολα που προσβάλλουν τον άνθρωπο, για τον οποίο δεν υπάρχει εμβόλιο.

03 ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Εδώ είναι Βαλκάνια...

► Πολεμικά MiG-29 και F-16 συνόδευσαν το αεροπλάνο με τα οστά του Βούλγαρου τσάρου Σαμουήλ. Από συμβολισμούς καλά πάμε στη Βουλγαρία.

► Σημειωτέον, τα οστά είχαν ταφεί σε ελληνικό έδαφος, αλλά η γαλαντόμα ελληνική κυβέρνηση τα έστειλε στη Βουλγαρία δίχως να ζητήσει την επιστροφή των χιλιάδων κειμηλίων, αρχείων κ.λπ. που είχε κλέψει ο βουλγαρικός στρατός από την Ελλάδα στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

► Η αρχικομισάρια Ούρσουλα δήλωσε στους βέρους απόγονους του Μεγαλέξαντρου: «Θα σας καλωσορίσουμε στην Ε.Ε. με τη μακεδονική ταυτότητα και γλώσσα». Τουτέστιν έγραψε τις παραβιάσεις της συμφωνίας των Πρεσπών στις γόβες της.

► Ο διευθυντής του Εμπορικού Επιμελητηρίου των Σκοπίων, καλωσορίζοντας 26 τουρκικές επιχειρήσεις, τις διαβεβαίωσε πως πρέπει να αισθάνονται σαν στο σπίτι τους. Αυτό συμβαίνει και στην Ελλάδα, αλλά δεν το κάνουμε και βούκινο.

► Ο Αλβανός πρωθυπουργός Ράμα, γνωστός διανοούμενος, θα κήρυξε την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους στο Δυρράχιο, αλλά τελικά δεν πήγε. Διότι ναι μεν του είχαν στρώσει κόκκινο χαλί οι αρχές του πανεπιστημίου, αλλά οι φοιτητές τον περίμεναν με διαφορετικές διαθέσεις!

► «Ο Ράμα στη φυλακή» φώναζαν κάτοικοι των Τιράνων που δεν έχουν νερό στα σπίτια τους. Και γιατί είναι πρόβλημα που δεν έχουν τρεχούμενο νερό; Ας αγοράσουν εμφιαλωμένο.

► «Είπα στους Δημοκρατικούς φίλους μου στην Αμερική: Αν δεν μπορείτε να νικήσετε τον Τραμπ, μην έρθετε στην Αλβανία για να πάρετε εκδίκηση», δήλωσε ο Αλβανός πρωθυπουργός, που έχει κάνει γαργάρα τα όσα έσερνε στον Τραμπ.

► Ο Ράμα δήλωσε στην ίδια την φον ντερ Λάιεν ότι η «επένδυση» Κούσνερ θα πραγματοποιηθεί. Όλοι δουλεύουν για να εξασφαλίσουν τα γηρατειά τους.

► Τουρκικό πλοίο στον Εύξεινο Πόντο χτυπήθηκε από drone και βυθίστηκε. Ποιος το χτύπησε δεν ξέρουμε, πάντως σιτάρι από την Ουκρανία κουβαλούσε.

► Ο Μπτοστάκης στο MED9 στην Κροατία μίλησε για την ενεργειακή κρίση και τη διαφοροποίηση (της διαφοροποίησης; δεν μάθαμε) εισαγωγών ενέργειας.

► Αντίθετα ο Σέρβος πρόεδρος Βούτσιτς πριν παραιτηθεί ενόψει εκλογών συμφώνησε με τη Ρωσία για φτηνό αέριο μέχρι το τέλος της χρονιάς, ενώ έκανε συμφωνία και με τους Αζέρους – πάλι για αέριο.

► Η Ελλάδα, με τις ψήφους της Ντόρας, του Γιωργάκη κι άλλων συνεταίρων, υποστήριξε ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρώπης που συνιστά στην Ελλάδα να αναγνωρίσει δικαιώματα στους Βλάχους!

► Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Πολιτιστικών Συλλόγων Βλάχων διαμαρτυρήθηκε ότι δεν έχει ανάγκη από προστάτες, και αναρωτήθηκε τι κάνει το Υπουργείο Εξωτερικών για τη ρουμανική προπαγάνδα.

► Σ' αυτό το υπουργείο ακόμα δεν τους έχει λάχει να τους κυνηγούν οι Βλάχοι.

Αποχαιρετισμός

Την περασμένη Παρασκευή πέθανε η Ίμμα. Πλήρες όνομα, Ιμμακουλάδα Γκράσια Μόνχε. Γεννηθείσα στην Καταλονία το 1944. Ενηλικιώθηκε στους αγώνες εναντίον της δικτατορίας του Φράνκο, εξελίχθηκε σε ηγετικό στέλεχος του Κ.Κ. Ισπανίας (Διεθνές), κι έπειτα εντάχθηκε στην Πατριωτική Αριστερά της Χώρας των Βάσκων. Ήταν από τους ανθρώπους που ποτέ δεν μπορούσαν να «κάτσουν ήσυχα». Δοτική σε ακραίο βαθμό, αλληλέγγυα προς όλους τους καταδιωγμένους, βαθιά πεισμένη για το δίκαιο των αγώνων υπέρ της εθνικής ανεξαρτησίας και της κοινωνικής χειραφέτησης, τρυφερή και ταυτόχρονα απαιτητική με τους συντρόφους και τους φίλους της. Τέρας σεμνότητας, ποτέ δεν μιλούσε για την προσωπική της δράση, και είχε αφήσει αυστηρή οδηγία στη βασκική κομμουνιστική συλλογικότητα Βολτχε, στην οποία δραστηριοποιούνταν τα τελευταία χρόνια, «να μην γίνει καμία τιμητική ή δημόσια εκδήλωση όταν θα έφευγε»...

Δυο-τρία χαρακτηριστικά στιγμιότυπα της ζωής της: Το 1978, όντας φυλακισμένη από το μεταφρανκικό, δήθεν δημοκρατικό ισπανικό κράτος, έκανε μαζί με τη συντρόφισσά της Ροσάουρα Μαρτίνεθ Γκερέρο μια απεργία πείνας που διάρκεσε σχεδόν δύο μήνες και την έφερε στα πρόθυρα του θανάτου. Αιτία ήταν η δολοφονία, από τους δεσμοφύλακες, του επίσης φυλακισμένου νεαρού αναρχικού Αγκουστί Ρουέδα. Η τότε κυβέρνηση του Αντόλφο Σουάρεθ αποφάσισε να την αποφυλακίσει ώστε να μην χρεωθεί τον θάνατό της, επιβάλλοντάς της –για να τηρήσει τα προσχήματα– εγγύηση 50.000 πεσετών. Η Ίμμα αρνήθηκε την εγγύηση και συνέχισε την απεργία πείνας. Απελευθερώθηκε άνευ όρων λίγες μέρες αργότερα. Πριν καν αναρρώσει, ξανάρχισε την πολιτική της δράση. Μετά τη δολοφονία ενός 16χρονου διαδηλωτή, τέθηκε επικεφαλής μιας επίθεσης με μολότοφ εναντίον στρατοπέδου της «Ενοπλης Αστυνομίας» (κατάλοιπου της φρανκικής δικτατορίας) στη Βαρκελώνη. Στα τέλη του 1978 συνελήφθη ξανά. Σ' αυτή τη δεύτερη

«θητεία» της στη φυλακή ήρθε σε επαφή με Βάσκους πολιτικούς κρατούμενους και εντάχθηκε στην Πατριωτική Αριστερά. Συνελήφθη τρίτη φορά το 1985 για «διοργάνωση παράνομης συνάθροισης», προφυλακίστηκε, αλλά τελικά αθώωθηκε. Στα άνδρα χρόνια του πρώτου μισού της δεκαετίας του 1990, όπου σπάνιζαν οι κινητοποιήσεις, περνούσε τις ελεύθερες ώρες της διαβάζοντας ιστορία και φιλοσοφία, και αλληλογραφώντας με δεκάδες πολιτικούς κρατούμενους. Από τα τέλη του περασμένου αιώνα ξανάρχισε μια πολύ πιο εντατική πολιτική δραστηριότητα. Όταν η Πατριωτική Αριστερά υιοθέτησε «πραγματοστική» γραμμή, η Ίμμα σταδιακά αποστασιοποιήθηκε, και άρχισε να δουλεύει με τη συλλογικότητα Βολτχε. Πέραν αυτών, πάντα προσπαθούσε να είναι αλληλέγγυα με χρήσιμο τρόπο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ότι, από το 2023 και μέχρι να ασθενήσει βαριά, έστελνε σε εκατοντάδες ανθρώπους ανά την υφήλιο μια λεπτομερή καθημερινή

καταγραφή των όσων συνέβαιναν στη Μέση Ανατολή, αναλύσεις δικές της και άλλων, καθώς και τις ανακοινώσεις όλων των οργανώσεων της αντίστασης από την Παλαιστίνη, τον Λίβανο και την Υεμένη. Σε ένα από τα τελευταία μηνύματά της έγραφε πως της άρεσε η ανακοίνωση της ΚΟΕ για την επίθεση των ΗΠΑ-Ισραήλ εναντίον του Ιράν, κι ότι την έχει μεταφράσει στα ισπανικά και στα βασκικά, και συνέχιζε: «Η υγεία μου είναι γενικά καλή, αλλά η αλήθεια είναι ότι είμαι πια γριά, τα τελευταία δύο χρόνια το νιώθω έντονα. Είναι τρομερό αυτό το γήρας! Κάθε φορά μπορείς να κάνεις όλο και λιγότερα πράγματα, επειδή το σώμα σου δεν αντέχει. Μου είναι δύσκολο πλέον ακόμα και να ολοκληρώσω μια διαδήλωση, τέτοιο αίσχος! Αλλά δεν θα κλειστώ στο σπίτι, θα εξακολουθήσω να βγαίνω στους δρόμους»... Τέτοιος άνθρωπος ήταν η Ίμμα, που θα λείπει πολύ σε πολλούς.

Ε.Φ

DUES LLUITADORES CATALANES

IMMACULADA GRACIA MONGE i
ROSAURA MARTINEZ GUERRERO

**porten 44 dies fent la vaga de la fam
en protesta per
la mort d'agusti rueda**

NO LES DEIXEM MORIR!

LLIBERTAT PATRIOTES CATALANS!

TOTS AL CLINIC
DIVENDRES A LES
NOU DEL VESPRE
28 ABRIL 1978

★ IIII
SOCORS CATALÀ

Αφίσα της «Καταλανικής Αλληλεγγύης» καλεί σε συμπάρασταση στην Ίμμα και τη Ροσάουρα όταν πραγματοποιούσαν απεργία πείνας στη φυλακή, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τη δολοφονία του νεαρού αναρχικού Αγκουστί Ρουέδα

Στη θάλασσα της Ακράτας

Η «επιστροφή» του Περικλή Κοροβέση

■ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΓΚΙΩΝΗ

Την περασμένη Κυριακή 4 Οκτώβρη, πεντέμιση χρόνια από το θάνατο του (11 Απρίλη 2020), ο Περικλής Κοροβέσης επέστρεψε στον τόπο που τόσο πολύ αγάπησε, την Ακράτα. Η σύντροφος του Μαρία Κατεργάρη και ο γιος του, ο Χριστόφορος, που ήρθε από τη Σουηδία, καθώς και φίλοι του –ο Δημήτρης Παπαχρήστος, ο Γιώργος Σταματόπουλος, ο Φώτης Παναγόπουλος, ο Νίκος Παπαχριστόπουλος κ.ά., στο σύνολο περίπου 25 άτομα– μαζεύτηκαν στο γραφικό λιμανάκι στα Μαύρα Λιθάρια, ακριβώς στα σύνορα του νομού Κορινθίας με το νομό Αχαΐας. Μόνο 8-9 άτομα επιβιβάστηκαν σε ένα μικρό καϊκάκι, τόσα χωρούσαν. Οι υπόλοιποι γυρίσαμε στην Ακράτα, στην παραλία μπροστά από το σπίτι που νοίκιαζε επί δεκαετίες ο Κοροβέσης, και περιμέναμε το καϊκι. Όταν αυτό έφτασε σε απόσταση 30 περίπου μέτρα από την ακτή, ο γιος του Χριστόφορος έριξε την τέφρα του στη θάλασσα, εκεί που συνήθιζε να κολυμπάει. Ήταν μια λιτή αλλά εξαιρετικά συγκινητική στιγμή, όπως άξιζε σ' ένα τέτοιο άνθρωπο!

Ο Περικλής Κοροβέσης γεννήθηκε στο Αργοστόλι της Κεφαλονιάς στις 20 Ιουλίου 1941. Σπούδασε θέατρο δίπλα στον Δημήτρη Ροντήρη, και σημειολογία στο Παρίσι με τον Ρολάν Μπαρτ. Έκανε επίσης μαθήματα με τους Πιέρ Βιντάλ-Νακέ, Μαρσέλ Ντετιέν, Κορνήλιο Καστοριάδη κ.ά. Πολυγραφότατος, έγραφε στις εφημερίδες «Ελευθεροτυπία», «Εφημερίδα των Συντακτών», «Εποχή», στα περιοδικά «Δίφωνο», «Γαλέρα» κ.ά. Έγραψε αρκετά βιβλία, καθώς και θεατρικά και παιδικά έργα. Τίτλοι βιβλίων του, εκτός από τους «Ανθρωποφύλακες», που υπήρξε το πιο εμβληματικό του έργο:

- Tango bar
- Παράπλευρες καθημερινές απώλειες
- Τρομοκρατία και άλλα δαιμόνια
- Η αδράνεια ροκανίζει το μέλλον
- Γύρω από το νησί η θάλασσα
- Στο κέντρο του περιθωρίου
- Εμπορία ειδήσεων
- Επιχειρήσεις Ιουδίθ
- Κοινός τόπος
- Γυναίκες ευσεβείς του πάθους
- Νοσταλγία μνήμης
- Ανεπίδοτοι έρωτες
- Αριστερή ανακύκλωση

– Ο Γιαννάκης και η Μαρδίτσα
– Η συνέλευση των ζώων.

Ο Περικλής Κοροβέσης συνέβαλε αποφασιστικά, με την καταγραφή των φρικτών βασανιστηρίων που υπέστη στο κολαστήριο του ΕΑΤ-Ε-ΣΑ στο βιβλίο του «Ανθρωποφύλακες» (κυκλοφόρησε το 1969, στην αρχή σε λίγα αντίτυπα στη Γενεύη, ενώ κατόπιν μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες), στο να μάθει ο κόσμος για την αιματοβαμμένη δικτατορία των συνταγματαρχών. Είχε αποφυλακιστεί με την αμνηστία του 1968 και, με τη βοήθεια της Αμαλίας Φλέμινγκ, κατάφερε να φτάσει στην Ευρώπη μέσω Τουρκίας. Μεγάλη σημασία είχε και η κατάθεσή του στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Συμβούλιο της Ευρώπης, όπως και όσων άλλων κατάφεραν να φτάσουν και να καταθέσουν στο Στρασβούργο, π.χ. η Κίττυ Αρσένη. Αυτό έκανε τους χουντικούς να αποχωρήσουν από τον οργανισμό, σίγουροι για την καταδίκη τους.

Στις 29 Σεπτέμβρη 1989, με πρωτοσέλιδο της στο *Έθνος*, η «έγκριτη δημοσιογράφος» Αγγελική Νικολούλη φωτογραφίζει τον Περικλή Κοροβέση ως εκτελεστή του Παύλου Μπακογιάννη! Το δημοσίευμα έγραφε: «Η αποκάλυψη αυτή, που με όλη τη σοβαρότητα και τη συναίσθηση των ευθυνών φέρνει σήμερα στο φως το “Έθνος”, προέρχεται από υπηρεσίες του εξωτερικού και είναι διασταυρωμένη από ελληνική κρατική Υπηρεσία. Ο βασικός αυτός ύποπτος φέρεται στα αρχεία των υπηρεσιών σαν ηθοποιός-συγγραφέας με έντονη αντιστασιακή δράση. (Γνωρίζουμε τα στοιχεία του αλλά για λόγους ευνόητους δεν τα αναφέρουμε)»...

Στη συνέχεια το δημοσίευμα αναφερόταν σε «διανοούμενο δολοφόνο» που είχε ζήσει καιρό στο Παρίσι και «τα τελευταία χρόνια κατέλη-

ξε στη Σουηδία», όπου διεξήγαγε έρευνα για τους εκεί μετανάστες, και κατέληγε: «Το μεγάλο συμβόλαιο “Παύλος Μπακογιάννης” κλείστηκε στην Αθήνα πριν από πενήντα μέρες περίπου από Έλληνα διανοούμενο, βασικό στέλεχος των τρομοκρατών, όπως τουλάχιστον φέρεται στα αρχεία τεσσάρων μυστικών υπηρεσιών. Η Ιντερπόλ ενημέρωσε τις ελληνικές αρχές με επείγον και άκρως απόρρητο προφορικό, όπως γίνεται σε παρόμοιες περιπτώσεις, σήμα, ότι ο βασικός ύποπτος που παρακολουθείται από τις δολοφονίες Γουέλς και Μάλλιου μετακινείται προς Αθήνα για μεγάλο πολιτικό συμβόλαιο»!

Ο Κοροβέσης αντέδρασε, καταθέτοντας αμέσως μήνυση για συκοφαντική δυσφήμιση, και η εφημερίδα αναγκάστηκε να ανασκευάσει, επικαλούμενη λάθος πληροφόρηση. Έτσι συμβαίνει με τους συκοφάντες, φταίνε πάντα οι «ανώνυμοι» πληροφοριοδότες...

Ο Περικλής Κοροβέσης ήταν ένας αντισυμβατικός άνθρωπος, που ζούσε την κάθε μέρα σαν να ήταν η τελευταία του. Έλεγε: «Είμαι φτωχός σε υλικά αγαθά, πλούσιος όμως πολύ σε εμπειρίες. Έζησα ανοιχτά, ελεύθερα, σύμφωνα με τις επιθυμίες μου, δίχως εξαναγκασμούς και συμβιβασμούς». Ήταν από τους πιο αξιόλογους λογοτέχνες και χαρισματικούς ομιλητές, ήξερε να καθλώνει τους ακροατές του, έχοντας το χάρισμα των ανθρώπων που ξέρουν να διαβάζουν τα σημεία των καιρών!

Ασχολήθηκε με την πολιτική ως δημοτικός σύμβουλος με την παράταξη του Λέοντα Αυδή (ΚΚΕ) στο Δήμο της Αθήνας το 1998, και ως βουλευτής της Α' Αθήνας με τον Συνασπισμό Ριζοσπαστικής Αριστεράς από το 2007 έως το 2009, οπότε και αποχώρησε από τον ΣΥΡΙΖΑ.

■ Γράφει ο **Θοδωρής Μακρίδης**

Όταν η κεμεντζέ ενώνει τις δύο όχθες

Στις 26 Σεπτεμβρίου, περισσότεροι από 2.500 χορευτές έσμιξαν στη Θεσσαλονίκη για το 20ό Πανελλαδικό Φεστιβάλ Ποντιακών Χορών της Παμποντιακής Ομοσπονδίας Ελλάδος, που εκπροσωπεί 470 πρωτοβάθμια ποντιακά σωματεία σε όλη τη χώρα. Στο Φεστιβάλ, σε σενάριο και σκηνοθεσία του Φίλιππου Τσαουσέλη, μια φαινομενικά απλή μουσική συνάντηση, έκρυβε έναν ιδιαίτερο συμβολισμό. Ο Κώστας Σιαμίδης στη λύρα και ο Γιώργος Στεφανίδης στο τραγουδι, από την Ελλάδα, συναντήθηκαν επί σκηνής με τον Ονούρ Σεντούρκ, μουσικό από το Ρίζε του Πόντου. Μαζί απέδωσαν το παραδοσιακό ποντιακό «Κορτσόπον λάλ' μεν». Χωρίς διακηρύξεις και βαρύγδουπα μηνύματα. Η εικόνα μιλούσε από μόνη της.

Περισσότερο από έναν αιώνα μετά τη Γενοκτονία, η ποντιακή λαλιά εξακολουθεί να ακούγεται στο φυσικό της περιβάλλον. Στα χωριά του ιστορικού Πόντου άνθρωποι μιλούν τα ρωμαϊκά, τραγουδούν, χορεύουν και παίζουν κεμεντζέ. Άλλοι αυτοπροσδιορίζονται ως Ρωμιοί, άλλοι ως Τούρκοι, ενώ για δεκαετίες το τουρκικό κράτος οικοδόμησε μια ενιαία εθνική ταυτότητα που άφηνε ελάχιστο χώρο για διαφορετικές μνήμες και καταγωγές. Η ελεύθερη έκφραση αυτής της ιδιαίτερης γλωσσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς δεν υπήρξε πάντοτε αυτονόητη. Άνθρωποι όπως ο Αχιλλέας Βασιλειάδης άνοιξαν επί χρόνια δρόμους επικοινωνίας. Στα ταξίδια, στα χωριά, γύρω από μια λύρα ή έναν χορό, άνθρωποι από τις δύο πλευρές ανακάλυπταν ξανά κάτι οικείο ο ένας στον άλλον. Ο θάνατός του άφησε ένα δυσαναπλήρωτο κενό. Στην άλλη όχθη, καλλιτέχνες όπως ο Αντέμ Εκίζ, που αποκαλείται ποντιακά μητρική του γλώσσα, εξακολουθούν να υπηρετούν αυτή την παράδοση.

Σήμερα, η διατήρηση αυτής της γέφυρας αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Μπορεί να βοηθήσει ανθρώπους στον σημερινό Πόντο να αναζητήσουν την καταγωγή τους και να γνωρίσουν πλευρές μιας ιστορίας που για δεκαετίες αποσιωπήθηκε ή παραμορφώθηκε. Και μπορεί να φέρει κι εμάς, τους απογόνους όσων ξεριζώθηκαν, πιο κοντά στην πατρίδα των προγόνων μας και στους ανθρώπους που ζουν σήμερα εκεί. Οφείλουμε να στεκόμαστε δίπλα τους, αφήνοντας στην άκρη αγκυλώσεις γύρω από τη θρησκεία και τον σημερινό εθνικό αυτοπροσδιορισμό. Πατί εκείνο το βράδυ στη Θεσσαλονίκη, δύο όχθες συναντήθηκαν στην ίδια λαλιά. Και η κεμεντζέ απέδειξε πως υπάρχουν ακόμη δρόμοι που μπορούν να μας φέρουν πιο κοντά.

■ της **Ιφιγένειας Καλαντζή***04 **ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ****Αποκαλύπτοντας τη βιομηχανία εξόντωσης αμάχων**

Για το ισραηλινό ντοκιμαντέρ «NAZA», των Γιουβάλ Άμπραχαμ και Ρέιτσελ Ζορ

🕒 Οι δυο Ισραηλινοί από τους τέσσερις σκηνοθέτες του οσκαρικού ισραηλινο-παλαιστινιακού «Καμιά άλλη γη» (2024) συνεχίζουν με το νέο αποκαλυπτικό ντοκιμαντέρ «NAZA» -Βραβείο της Επιτροπής, στη Βενετία 2026- όπου μέσα από μια σειρά μυστικών συνεντεύξεων με Ισραηλινούς πληροφοριοδότες, στελέχη Μυστικών Υπηρεσιών του Ισραηλινού Στρατού, ξεσκεπάζεται η οργανωμένη μαζική εξόντωση Παλαιστινίων αμάχων στη Γάζα, αλλά και η αδράνεια της Διεθνούς Κοινότητας μπρος σε μια συνειδητή και απροκάλυπτη γενοκτονία. Ο τίτλος -ακρωνύμιο του εβραϊκού «Nezek Agani»- σηματοδοτεί τις παράπλευρες απώλειες σε ένα πλήγμα. Ο Ισραηλινός ερευνητής-δημοσιογράφος Γιουβάλ Άμπραχαμ εμφανίζεται ο ίδιος να διεξάγει τις συνομιλίες που γίνονται πάντα νύχτα, με άκρα μυστικότητα, σε διάφορες ταράτσες του Τελ Αβίβ, ενώ για να προστατευτεί η ταυτότητα όσων αποδέχτηκαν να μιλήσουν, χρησιμοποιήθηκε ψηφιακή αλλοίωση και σκοτείνιασμα στα πρόσωπα. Πρόκειται για εξολοκλήρου βρετανική παραγωγή, που γυρίστηκε σε 3 χρόνια, με την υποστήριξη της εφημερίδας Guardian, καθώς το σκηνοθετικό δίδυμο των Γιουβάλ Άμπραχαμ και Ρέιτσελ Ζορ αρνήθηκε κάθε Ισραηλινή χρηματοδότηση. Ανάμεσα στους παραγωγούς συναντάμε και τον Εβραϊκής καταγωγής Άγγλο σκηνοθέτη Τζόναθαν Γκλέιζερ (Ζώνη Ενδιαφέροντος/2023). Το ντοκιμαντέρ απαγορεύτηκε στο Ισραήλ και οι κινηματογραφιστές θεωρούνται εχθροί του ισραηλινού κράτους, δέχονται απειλές για τη ζωή και την οικογένειά τους, ρισκάροντας ακόμα και αφαίρεση ιθαγένειας.

🕒 Με αρχικές εντολές να εξοντώσουν τη Χαμάς με κάθε τρόπο, εφαρμόστηκε εντοπισμός στόχων μέσω βάσης στρατιωτικών δεδομένων τεχνητής νοημοσύνης. Εντοπίζοντας κινητά της Χαμάς παρακολουθούσαν συνομιλίες και χαρτογραφούσαν τοποθεσίες εκατοντάδων μαχητών, αλλά και όσων είναι ολόγυρά τους. Οι στόχοι πλέον δέχονταν επίθεση στα σπίτια τους, μαζί με την οικογένειά τους και όχι στο πεδίο της μάχης. Το πράσινο φως είχε δοθεί και καθημερινά

με ένα πάτημα ενός κουμπιού γκρεμίζανε ολόκληρα σπίτια στη Γάζα, θυσιάζοντας εκατοντάδες αθώα γυναικόπαιδα, στο βωμό της αποτελεσματικής εξόντωσης της Χαμάς. Αργότερα, με την παραδοχή ότι «η καταστροφή θεωρείται στρατηγική», υπήρξε εκδικητική ισοπέδωση, ώστε να μην υπάρχει «κάνένα σπίτι, όπου θα μπορούσαν να επιστρέψουν» οι επιζήσαντες. Σύντομα η Γάζα έγινε ο τόπος χιλιάδων δολοφονιών, με στόχους ανθρώπους που πρέπει να εξοντωθούν και χώρους που πρέπει να ανακαταληφθούν.

Αυτή η αυτοματοποιημένη θανάτωση σε μαζική κλίμακα, όπου οι παράπλευρες απώλειες υπολογίζονται ως αριθμοί και ποσοστά και όχι ως άνθρωποι με σάρκα και οστά, που ανατινάζονται, κομματίζονται και καταπλακώνονται από τα ερείπια, αποκτήνωσε όλους τους εμπλεκόμενους, τεχνικούς και στρατιωτικούς. «Καταλήγεις να έχεις όλη τη Γάζα ως στόχο» λέει ένας, «όλα γίνονταν εξ αποστάσεως, σαν βιντεοπαιχνίδι» λέει κάποιος άλλος, θυμίζοντας τα λεγόμενα Αμερικανών στρατιωτών που βομβάρδιζαν Ιράκ και Αφγανιστάν 26 χρόνια πριν, ενώ εμβόλιμες δηλώσεις του Νετανιάχου ανακαλούν αντίστοιχες δηλώσεις του υιού Μπους, για τον «Άξονα του Κακού», επιβεβαιώνοντας τη μαρξιστική ρήση για την επανάληψη της Ιστορίας. Η λεπτομερής αφήγηση, συχνά μάλιστα σκισάροντας παράλληλα σε χαρτί το σχέδιο εξολόθρευσης των στόχων, όπου προσδιορίζουν πρόχειρα παράπλευρες απώλειες αναλογικά με αριθμό ορόφων των κτιρίων, σταδιακά καταλήγει σε άτυπη συνειδητοποίηση πρόκλησης θανάτων ευρείας κλίμακας. Οι ενοχές που εκφράζουν μόλις αρχίσει η διαδικασία της συνειδητοποίησης καταλήγει σε αναπόφευκτη σύγκριση με τους ναζί. Βλέποντας τη γενιά των παππούδων του να επιχειρεί να κατανοήσει τις αμετανόητες μαζικές δολοφονίες των ναζί, ένας νεαρός πράκτορας διερωτάται: «Ακόμα θεωρώ τους ναζί κακούς, αλλά αυτό τι μας κάνει τότε εμάς;».

🕒 Ανάμεσα στις αποκαλυπτι-

κές αυτές συνεντεύξεις-μαρτυρίες παρεμβάλλεται ασπρόμαυρο αρχαικό υλικό και νυχτερινά πλάνα του Τελ-Αβίβ. Εικόνες με τη συγκρότηση του κράτους του Ισραήλ και πλάνα από εγκαίνια του Κέντρου Τηλεπικοινωνιών το '60, αποδεικνύουν ότι το Ισραήλ ήταν ανέκαθεν κράτος-εξπέρ στις παρακολουθήσεις και στο σχεδιασμό καταστροφής κτηρίων. Ενίστε, η ροή διακόπτεται τότε από αποσπάσματα ειδησεογραφικών δελτίων με τις πολεμοχαρείς δηλώσεις του Νετανιάχου, τότε από πλάνα στους ουρανοξύστες του Τελ Αβίβ, φανερώνοντας μέσα από τα φωτισμένα παράθυρα τους Ισραηλινούς να συνεχίζουν τις ζωές τους σαν να μην συμβαίνει τίποτα, ενώ 70 χιλιόμετρα παραπέρα, στη Λωρίδα της Γάζας, η κυβέρνηση τους διαπράττει γενοκτονία. Σχόλιο για τη γενικευμένη προπαγάνδα και αποχαύνωση αποτελούν τα ειδησεογραφικά δελτία, απ' όπου ακούγεται ο τρόπος που τα ισραηλινά ΜΜΕ παρουσιάζουν τη Χαμάς ως τρομοκράτες, εντείνοντας το μίσος. Παράλληλα, με τις ανατριχιαστικές αποκαλύψεις των Ισραηλινών που μόλις έχουν παραδεχτεί ότι στόχευαν κυρίως αμάχους, τα εμβόλιμα αποσπάσματα δηλώσεων του Νετανιάχου για υποτιθέμενη αποφυγή εμπλοκής αμάχων, ηχούν σαν απροκάλυπτα ψέματα. Ωστόσο, η κρυμμένη ταυτότητα των ομιλούντων που «βλέπουν την πόλη ενώ αυτή δεν μπορεί να τους δει», βρίσκεται στον αντίποδα της άμεσης έκθεσης των στόχων τους, καθώς με τις νέες τεχνολογίες όλα εντοπίζονται και αποκαλύπτονται σε χρόνο μηδέν.

🕒 Αυτές οι εξομολογήσεις μπροστά στην κάμερα φανερώνουν την εσωτερική ψυχολογική κατάσταση των πληροφοριοδοτών, με το ντοκιμαντέρ να λειτουργεί περισσότερο ως μέθοδος εξιλέωσης, που συχνά συναντάται στα ισραηλινά ντοκιμαντέρ. Η ενοχή διερευνάται τόσο στο «Βαλς με τον Μπασίρ» (2008/Άρι Φόλμαν), καθώς και στο ντοκιμαντέρ «Ημουν κι εγώ εκεί», (2020/Εράν Παζ), όπου το υλικό του σκηνοθέτη - 20χρονου στρατιώτη τότε- της λεηλασίας σπιτιών Παλαιστινίων, από τη στρατιωτική του μονάδα, εισέρχεται στο παρόν, μια εικοσαετία μετά, όταν

κινηματογραφεί τις αντιδράσεις των πρώην συμμαχητών του, προβάλλοντάς τους τα βίντεο, ενώ τους ζωγραφίζει το πορτραίτο. Το ντοκιμαντέρ αυτό λειτουργεί ως ψυχαναλυτικό εργαλείο αποδοχής και εξιλέωσης, στα χνάρια της επώδυνης ψυχολογικής διεργασίας ανάκλησης απωθμένης μνήμης, που τελείται και στην «Πράξη του φόνου» (2012/Τζόσουα Οπενχάιμερ), όπου ο σκηνοθέτης με το πρόσχημα ότι γυρίζει ένα μιούζικαλ, προσέγγισε τους εκτελεστές του στρατιωτικού πραξικοπήματος το 1965 στην Ινδονησία και τους ζήτησε να κάνουν αναπαράσταση των πράξεών τους μπροστά στην κάμερα, καταφέροντας να τους αποσπάσει συγκαλυμμένη εξομολόγηση, κατά την οποία αφυπνίζονται και οι μηχανισμοί συνειδητοποίησής τους.

🕒 Το «NAZA» στήνει ένα καθρέφτη στην ισραηλινή κοινωνία για την απροκάλυπτη εθνοκάθαρση και γενοκτονία των Παλαιστινίων, επιχειρώντας παράλληλα να διαχειριστεί την ανομολόγητη συνενοχή ολόκληρου του ισραηλινού λαού, σ' ένα έγκλημα που συντελείται εδώ και δεκαετίες.

Το γεγονός ότι δεν χρηματοδοτήθηκε από ισραηλινά αλλά βρετανικά κεφάλαια, αφήνοντας αίσθηση ελευθερίας στους κινηματογραφιστές, δεν απέτρεψε τον περιορισμό σε ήδη γνωστές αποκαλύψεις της εφημερίδας που το υποστήριξε, τη στιγμή που οι Βρετανοί έχουν τις δικές τους αποικιοκρατικές «αμαρτίες», για το Παλαιστινιακό, ενώ συνεχίζουν να εξαγουν όπλα προς το Ισραήλ. Εκτός ότι δεν γίνεται αναφορά στην εδώ και δεκαετίες ισραηλινή κατοχή, ίσως θα πρέπει να μας προβληματίσει ότι δεν υπάρχει η πλευρά των Παλαιστινίων, κάτι που είχε επιχειρηθεί στο «Καμιά άλλη γη», για τους συστηματικούς εκτοπισμούς των Παλαιστινίων από τον ισραηλινό στρατό, που είχαν συνσκηνοθετήσει οι Άμπραχαμ και Ζορ με δυο Παλαιστίνιους κινηματογραφιστές, προσδίδοντας άλλη βαρύτητα, καθώς έδιναν χώρο τόσο στην ανάδειξη του απαρτχάιντ, όσο και στην αντίσταση των Παλαιστινίων να αφήσουν τη γη τους. Είναι γεγονός πως στα επίσημα διεθνή κινηματογραφικά

φεστιβάλ επιλέγεται η θυματοποίηση των Παλαιστινίων, και όχι απεικονίσεις της Παλαιστινιακής Αντίστασης, αφού χαρακτηρίζονται συλλήβδην ως τρομοκράτες και όχι ως αγωνιστές. Ίσως ένα τέτοιο ντοκιμαντέρ, όπως το «NAZA», να λειτουργεί περισσότερο ως αντιπολίτευση ενάντια στον Νετανιάχου, ενόψει ισραηλινών εκλογών, παρά τις προθέσεις των νεαρών σκηνοθετών, που στοχεύουν στην αφύπνιση της κοινής γνώμης ενάντια στην προπαγάνδα. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι οι σκηνοθέτες του «NAZA» έχουν επανειλημμένα συνταχθεί στο πλευρό των Παλαιστινίων, λίγες μέρες πριν, στην επέτειο των 3 χρόνων από την 7/10/2023, ζήτησαν να αναβληθούν όλες οι προγραμματισμένες προβολές της ταινίας για μια μέρα, «σε ένδειξη σεβασμού προς τα θύματα της τρομοκρατικής επίθεσης της Χαμάς το 2023», όπως ανακοίνωσαν, εγείροντας πολλά ερωτηματικά για τη στάση τους. Άραγε έπιασαν τόπο οι απειλές ή τελικά συντάσσονται με το σύστημα;

* Η *Ιφιγένεια Καλαντζή είναι θεωρητικός-κριτικός κινηματογράφου, ifigenia.kalantzi@gmail.com*

info

– Η Ομοσπονδία Κινηματογραφικών Λεσχών Ελλάδας και η Κινηματογραφική Λέσχη Ύδρας διοργανώνουν 10 και 11/10/2026 στην Ύδρα, αφιέρωμα στη μνήμη και στο έργο του κινηματογραφιστή Θανάση Ρεντζή, με τίτλο «Ο Κινηματογράφος της Πρωτοπορίας», για τον ένα χρόνο από την απώλειά του. Θα προβληθούν ταινίες του, ενώ περιλαμβάνονται εισηγήσεις και συζητήσεις, από φίλους, μαθητές και συνεργάτες.

– Φεστιβάλ Παλαιστινιακού Κινηματογράφου 2026 διοργανώνεται 15-31/10/2026 σε Τριανόν, ΕΜΖΤ και Στέγη Ωνάση, με προβολές μικρού και μεγάλου μήκους παλαιστινιακών ταινιών, αφιέρωμα στον Ελία Σουλεϊμάν, καθώς και συζητήσεις με τους Mohammed El-Kurd και Philippe Lazzarini. Πρόγραμμα: athenspalestinefilmfestival.org/2026/program

πρόσωπα/πολιτισμός 04

► **Νίκος Φαρούπος, συγγραφέας**

Και οι καλοί... σκοτώνουν

■ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΣΤΟΦΟΡΟ

Με πλούσιο έργο και μετά από μια σειρά από πολύ ενδιαφέροντα μυθιστορήματα, ο Νίκος Φαρούπος μας παρουσιάζει τώρα μια συλλογή αστυνομικών διηγημάτων, το «Και οι καλοί... σκοτώνουν», το οποίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις *Κέδρος* και περιλαμβάνει –όπως σημειώνεται στον υπότιτλο– «εγκληματικές ιστορίες με ευαίσθητους ανθρώπους». Πρόσφατα, στο 54ο Φεστιβάλ Βιβλίου, βρέθηκα σε μια συζήτηση που αφορούσε στη σχέση της πραγματικής αστυνομικής έρευνας με τον τρόπο που αυτή αποτυπώνεται, μετασχηματίζεται και τελικά αναδημιουργείται

μέσα στην αστυνομική λογοτεχνία. Τίτλος της εκδήλωσης: «Αστυνομική έρευνα και αστυνομική λογοτεχνία: Μύθοι, αλήθειες και αληθοφάνεια». Εκεί υπήρξε συζήτηση για τον τρόπο που παρουσιάζεται ο δολοφόνος στο αστυνομικό μυθιστόρημα και –όπως εξηγήθηκε από τους εισηγντές συγγραφείς– αναζητείται το κίνητρο. Το οποίο, τουλάχιστον σε επίπεδο μυθοπλασίας μπορεί ακόμη και να δικαιολογηθεί ως ένα βαθμό το έγκλημα. Ο Νίκος Φαρούπος, μέσα από τις πολύ ενδιαφέρουσες όσο και διαφορετικές ιστορίες που περιλαμβάνονται στο βιβλίο, μας παρουσιάζει με δε-

ξιοτεχνικό τρόπο τα κίνητρα πίσω από τις πράξεις ανθρώπων που κάθε άλλο παρά θα χαρακτήριζε κανείς εγκληματίες, ωστόσο προβαίνουν στη μοιραία πράξη... Το αστυνομικό διήγημα και μυθιστόρημα, ως το λογοτεχνικό είδος που ψηλαφεί τον τρόπο που συμβαίνουν τα πράγματα στις σημερινές κοινωνικές συνθήκες, παρουσιάζοντάς μας τα κίνητρα, εξηγεί στο τέλος καλύτερα και τον κόσμο που μας περιβάλλει. Κι αυτό βεβαίως συνδυάζεται με την απόλαυση της ανάγνωσης ιστοριών πρωτότυπων και με πολλές ανατροπές...

► **Πώς γεννήθηκε η ιδέα για καλούς ανθρώπους που οδηγούνται στο έγκλημα;**

Η ιδέα γεννήθηκε από μια απλή, αλλά για μένα πολύ ενδιαφέρουσα σκέψη: κανείς δεν γεννιέται εγκληματίας. Πίσω από κάθε έγκλημα λοιπόν υπάρχει ένας άνθρωπος και, πολλές φορές, μια ψυχολογική-κοινωνική διαδρομή που δεν μπορούμε εύκολα να φανταστούμε. Με ενδιέφερε, λοιπόν, να εξερευνήσω εκείνη τη στιγμή που ένας συνηθισμένος ή όχι, απλός ή και όχι, ευαίσθητος ή όχι άνθρωπος, κάτω από την πίεση του φόβου, της απελπισίας, του θυμού, της οικονομικής ανέχειας, της προδοσίας ή της ανάγκης για δικαιοσύνη, ξεπερνά μια γραμμή που μέχρι τότε πίστευε πως δεν θα περνούσε ποτέ. Από εκεί γεννήθηκε και το «Και οι καλοί... σκοτώνουν».

► **Παλιότερα άνοιξε το είδος των αστυνομικών διηγημάτων, κυρίως μέσα από εφημερίδες και περιοδικά. Τώρα ο χώρος σχεδόν μονοπωλείται από μυθιστορήματα. Τι σας έλκει στη σύντομη εξιστόρηση;**

Ίσως η υποχώρηση του αστυνομικού διηγήματος να έχει να κάνει και με την εποχή μας. Το μυθιστόρημα προσφέρει περισσότερο χώρο για να αναπτύξεις τους χαρακτήρες, να εφεύρεις ανατροπές και σύνθετες πλοκές, ενώ το διήγημα απαιτεί από τον αναγνώστη μια πιο γρήγορη, άμεση εμπλοκή. Δεν νομίζω πάντως ότι το αστυνομικό διήγημα έχει χάσει τη δυναμική του.

Αυτό που με έλκει στο διήγημα είναι η συμπύκνωση. Μου αρέσει να παίρνω έναν άνθρωπο, σε μια κρίσιμη στιγμή της ζωής του, και να τον οδηγώ, μέσα σε λίγες σελίδες, σε μια πράξη που θα αλλάξει τον ίδιο και τα πάντα γύρω του.

Το διήγημα δεν σου επιτρέπει την πολυτέλεια της μεγάλης ανάπτυξης· πρέπει κάθε λεπτομέρεια να έχει λόγο ύπαρξης και το τέλος να έρχεται τη σωστή στιγμή. (Και να είναι ανατρεπτικό, αν μη τι άλλο εντυπωσιακό).

► **Σε κάθε περίπτωση, η αστυνομική λογοτεχνία έχει μεγάλη επιτυχία και στη χώρα μας, τόσο από την άποψη της παραγωγής/έκδοσης, όσο και της αποδοχής από το κοινό. Πώς εξηγείτε το φαινόμενο;**

Νομίζω πως η επιτυχία της αστυνομικής λογοτεχνίας οφείλεται, πρώτα απ' όλα, στο ότι μιλά για κάτι πολύ βαθιά ανθρώπινο: το έγκλημα, την ενοχή, την τιμωρία, αλλά και την ανάγκη μας να κατανοήσουμε τι οδηγεί έναν άνθρωπο στο να κάνει κάτι τόσο ακραίο και να διαβεί το δικό του Ρουβίκωνα, που όμως δεν οδηγεί στη Ρώμη αλλά στην κόλαση. Και ίσως αυτό να εξηγεί και την ιδιαίτερη απήχησή της όχι μόνο στη χώρα μας, αλλά και σε όλες σχεδόν τις σύγχρονες κοινωνίες. Το ελληνικό αστυνομικό δεν χρειάζεται πλέον να καταφύγει σε μακρινούς, παράξενους, προβληματι-

κούς ή εξωτικούς κόσμους. Έχει γύρω του μια κοινωνία γεμάτη αντιθέσεις, προβληματικές οικογενειακές σχέσεις, πάθη και ανταγωνισμούς, οικονομικές πιέσεις και μικρά ή μεγάλα μυστικά. Αυτό που πραγματικά με ενδιαφέρει περισσότερο δεν είναι τόσο το έγκλημα –αυτό είναι μόνο η αφορμή– αλλά ο άνθρωπος πίσω από αυτό.

► **Από τα διηγήματα του βιβλίου ποιο θα ξεχωρίζατε, και γιατί;**

Θα επέλεγα δύο: το «Ο Νονός» και το «Όταν ο Γιώργης ξεπάστρεψε το Δράκο». Τον Νονό γιατί νομίζω ότι συνδυάζει χιούμορ, λίγη οικογενειακή μνήμη και μια κοινωνική τοιχογραφία της εποχής των 70ς, ενώ παίζει με τον κύκλο: το πρόβατο που γίνεται λύκος και ξαναγίνεται πρόβατο. Ο αναγνώστης αρχικά μαθαίνει τις φήμες για τον νονό, τις οποίες θεωρεί πιθανώς υπερβολές, ώσπου στο τέλος του αποκαλύπτεται η σκληρή αλήθεια. Και ύστερα έρχεται το δώρο –το κόκκινο ποδήλατο– για να την ακυρώσει (συναίσθηματικά όμως, στα μάτια ενός παιδιού). Το διήγημα «Όταν ο Γιώργης ξεπάστρεψε τον Δράκο» είναι το πιο μεγάλο της συλλογής και πρόκειται για την ιστορία ενός «άγιου» ανθρώπου, συνταξιούχου ψάλτη των ερμημένων χωριών της περιοχής, που τα βάζει με τον αρχιμαφιόζο της περιοχής.

► **Να περιμένουμε από εσάς και ένα καινούριο μυθιστόρημα;**

Ναι, ετοιμάζω εδώ και δυο-τρία χρόνια ένα νέο μυθιστόρημα με ήρωα τον αντιπάρτιο αστυνόμο Αντρέα Ρούσσο, τον ήρωα του αστυνομικού μυθιστορήματος «Έγκλημα στην Αντίπαρο» (εκδ. *Κέδρος*, 2015). Σε κάνα χρόνο θα το τελειώσω, δεν βιάζομαι.

04 πολιτισμός & βαρβαρότητα

■ ΤΟΥ Ηρόστρατου

Το... δώρο του Κασιδιάρη

Αν και έχουν περάσει κάποιες μέρες, δυστυχώς η είδηση αυτή δεν χάνει την επικαιρότητά της...

«Κάθε φορά που λαμβάνουμε μια χορηγία ως Σύλλογος, προκειμένου να την διαθέσουμε για την κάλυψη των αναγκών του σχολείου μας, αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε τον εκάστοτε χορηγό. Αυτό έγινε και με την τελευταία χορηγία του κου Ηλία Κασιδιάρη, που δόθηκε στο σχολείο έπειτα από τη μεσολάβηση γονέα μαθητή που φοιτά στο σχολείο και ο οποίος δεν είναι μέλος του Συλλόγου, προκειμένου να καλύψουμε εργασίες επισκευής αιθουσών, που πραγματοποιήθηκαν πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς» αναφέρει ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων, και προσθέτει: «Δυστυχώς, όμως, στην κίνησή μας αυτή δόθηκε πολιτική διάσταση και δημιουργήθηκε μια αναστάτωση που πραγματικά μας στενοχωρεί, καθώς σε καμία περίπτωση ο Σύλλογος μας δεν πολιτικοποιείται, δεν επηρεάζεται και δεν κατευθύνεται ιδεολογικά από κανέναν χορηγό». Αυτά βρήκε να απαντήσει ο Σύλλογος Γονέων του 1ου Δημοτικού Μεγάρων μετά τον χαμό που έγινε με τις ευχαριστίες προς τον

Κασιδιάρη, το γνωστό μέλος της εγκληματικής οργάνωσης που αποφυλακίστηκε με τους πιο ευνοϊκούς όρους που θα μπορούσαν να ανακαλύψουν και να υλοποιήσουν το σωφρονιστικό σύστημα και η περιβόητη ελληνική «δικαιοσύνη».

Πολύ σωστά ο Σύλλογος Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΣΕΠΕ) Δυτικής Αττικής «Κώστας Βάρναλης» εξέδωσε μια οργισμένη ανακοίνωση που θα προσυπέγραφε κάθε προοδευτικός άνθρωπος:

«Η δήθεν “προσφορά” για το 1ο ΔΣ Μεγάρων, μόνο προσφορά δεν είναι, αλλά ένα φτηνό δηλητήριο που στόχο έχει να δηλητηριάσει εμάς και τους μαθητές μας! Να δεχτούμε ότι ο φασισμός μπορεί να έχει και ανθρώπινο πρόσωπο! Γνωρίζουμε όμως πολύ καλά, ότι ποτέ και πουθενά δεν είχε, ποτέ και πουθενά δεν θα έχει... Έχουν μεγάλη ευθύνη η κυβέρνηση, το ΥΠΑΙΘΑ και οι Δήμοι για τη χρόνια υποχρηματοδότηση της Παιδείας, που οδηγεί στην απαράδεκτη αυτή κατάσταση που βρίσκονται τα σχολεία της περιοχής μας... Διεκδικούμε την άμεση επισκευή της στέγης του 1ου ΔΣ Μεγάρων, με αποκλειστική ευθύνη του Δήμου. Έλεγχος και επισκευή όλων των σχολείων

ώστε να μπαίνουν οι μαθητές μας, τα παιδιά μας σε σύγχρονα και ασφαλή κτίρια!»

Δυστυχώς αυτή δεν είναι παρά μόνον η κορυφή του παγόβουνου. Μερικά σχόλια κάτω από την ανάρτηση της είδησης στο facebook (κρατάω την ορθογραφία):

– *Σας έφαγε η ζήλια κάντε και εσείς κάτι αντίστοιχο ρε άντε πνίγεται για να μην πούμε κάτι άλλο δημοκράτες του κολου*

– *Αυτό σας πείραξε; Δεν είδα να σας πειράζει για την ανωμαλία στα βιβλία που μαθαίνουν τα παιδιά. Και μπράβο του άξιου*

– *Ξεφτιλισμενοι αλληλεγγυοι ΣΚΑΣΜΟΣ*

– *Δάκρυα από κομμουνια*

Τα σχόλια αυτά, που γράφονται επωνύμως, είναι ενδεικτικά. Προφανώς δεν είναι τυχαίο πως ο Σύλλογος Γονέων δέχτηκε τη δωρεά – πολλοί θα τον χειροκροτήσουν...

Δυστυχώς με το πέρασμα του χρόνου οι Σύλλογοι Γονέων στρέφονται σε όλο και πιο συντηρητικές θέσεις, συχνά παρεμβαίνουν με ολέθριο τρόπο στα θέματα του σχολείου, είναι έτοιμοι να καταγγείλουν ακόμη κι επισκέψεις συγγραφέων, αλλά και στιδήποτε πάει να ξεφύγει από το ασφυκτικό πλαίσιο του σημερινού

σχολείου. Φυσικά υπάρχει κι ο αντίποδας, δραστήριων συλλόγων που αγωνίζονται για να γίνουν τα πράγματα καλύτερα.

Δίπλα σε αυτή τη στροφή, άμεσα σχετιζόμενη είναι η υποχρηματοδότηση των σχολείων, η αδυναμία πολλών Δήμων να εξασφαλίσουν τα στοιχειώδη και η συνεχής επίκληση χορηγών για... όλα. Την παρουσία αυτών των χορηγών που χρησιμοποιούνται ως άλλοθι και κατευνασμός των εύλογων αντιδράσεων, επιβάλλει μια πολιτική επαιτείας από τους γονείς. Κι έρχονται οι τράπεζες να παραστήσουν τις φιλάνθρωπες με επισκευές σε επιλεγμένα (πώς άραγε;) σχολεία, και φυσικά τα περίφημα «Γνώσια», που συμβάλλουν στην παγιοποίηση μαθητών δύο – ή και περισσότερων – ταχυτήτων.

Την ίδια ώρα το δημογραφικό οδηγεί στο κλείσιμο των σχολείων, η περιφέρεια εγκαταλείπεται, ο αριθμός των μαθητών συρρικνώνεται, αλλά οι δαπάνες για την παιδεία συρρικνώνονται ακόμη περισσότερο.

Ενώ όμως δεν δίνονται χρήματα για τα στοιχειώδη, ξοδεύονται πακτωλοί χρημάτων για εξοπλισμούς που κρύβουν πολλές... μίζες, όπως είναι οι διαδραστικοί πίνακες. Μπορεί να σου έρθει

η στέγη στο κεφάλι, όμως θα έχεις οθόνη αφής. Μπορεί να μην έχεις σχολική βιβλιοθήκη, όμως θα σου μοιράσουν ακριβά και κακόγουστα βιβλία που δεν θα διαβάσεις ποτέ – με ποια άραγε διαδικασία επελέγη αυτός που τα... παρήγαγε;

Η καλλιέργεια του ατομισμού και του «εγώ ελπίζω να τη βολέψω», που καλλιεργεί το εκπαιδευτικό σύστημα, φυσικά κι ανοίγει δρόμο στους Κασιδιάρηδες και στους θαυμαστές τους.

Το φοβερό, όπως δείχνει η δεύτερη ανακοίνωση του Συλλόγου Γονέων του 1ου Δημοτικού Μεγάρων, είναι πως αυτό που έκαναν το θεωρούν απολύτως «φυσιολογικό». Θα ήταν λογικά έτοιμοι να δεχτούν και χρήματα από εγκληματικές δραστηριότητες προκειμένου να κάνουν επισκευές στο σχολείο! Η κίνησή τους νομιμοποιεί κάθε είδους εγκληματική δραστηριότητα. Και παριστάνουν πως δεν το καταλαβαίνουν.

Αναρωτιέμαι όμως: Δεν αντέδρασε κανείς γονιός του σχολείου σε αυτή την απόφαση; Τι ακριβώς μήνυμα έδωσαν στα παιδιά τους; Όλα μοιάζουν φυσιολογικά πια σε μια χώρα που κυβερνά μια συμμορία και η δικαιοσύνη της είναι απλώς ανύπαρκτη...

Στηρίξτε οικονομικά τον Δρόμο

Μπαίνουμε στην τελική ευθεία – Απομένουν 8.000 ευρώ

Φίλες και φίλοι του Δρόμου,

Πριν από λίγο καιρό απευθυνθήκαμε ανοιχτά στους αναγνώστες και τους φίλους της εφημερίδας για μια έκτακτη οικονομική δυσκολία που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε. Μια παλιά οικονομική εκκρεμότητα με το τυπογραφείο, από τα πρώτα δύσκολα χρόνια της οικονομικής κρίσης, κατέληξε ύστερα από μακρά διαπραγμάτευση σε έναν διακα-νονισμό ύψους 20.000 ευρώ.

Σήμερα μπορούμε να πούμε ότι μπαίνουμε στην τελική ευθεία.

Χάρη στην ανταπόκριση εκατοντάδων ανθρώπων, στις οικονομικές ενισχύσεις, στις νέες ηλεκτρονικές συνδρομές, αλλά και στη διάδοση της προσπάθει-ας, έχουμε ήδη καταφέρει να καλύψουμε 12.000 ευρώ. Απομένουν 8.000 ευρώ, τα οποία πρέπει να συγκεντρωθούν μέσα στους επόμενους μήνες ώστε να κλείσει οριστικά αυτή η εκκρεμότητα εντός του 2026.

Η μέχρι σήμερα ανταπόκριση έχει για εμάς ιδιαίτερη σημασία. Όχι μόνο γιατί μας έφερε πιο κοντά στον οικονομικό στόχο, αλλά κυρίως γιατί έδειξε ότι γύρω από τον Δρόμο υπάρχει μια ζωντανή κοινότητα ανθρώπων που θεωρεί ότι η παρουσία μιας ανεξάρτητης εφημερίδας εξακολουθεί να έχει αξία. Για περισσότερο από 15 χρόνια επι-

λέξαμε έναν δύσκολο δρόμο: να μη στηριχθούμε σε κρατικές επιχορηγήσεις, επιχειρηματικά συμφέροντα ή μεγάλους χρηματοδότες, αλλά πρωτίστως στους αναγνώστες μας. Αυτή η επιλογή έχει κόστος, αποτελεί όμως και βασική προϋπόθεση της ανεξαρτησίας μας.

Γι' αυτό και το τελευταίο αυτό κομμάτι της προσπάθειας είναι κρίσιμο. Μένουν 8.000 ευρώ. Ένα ποσό σημαντικό, αλλά πλέον ένας στόχος που μπορεί να επιτευχθεί, αν συνεχιστεί η κινητοποίηση των προηγούμενων εβδομάδων.

Καλούμε όσους μπορούν να βοηθήσουν να κάνουν τώρα ένα ακόμη βήμα. Με μια μικρή ή μεγαλύτερη οικονομική ενίσχυση. Με μια νέα ηλεκτρονική συνδρομή. Με την ανανέωση μιας υπάρχουσας συνδρομής. Ακόμη και με την απλή διάδοση αυτού του καλέσματος σε φίλους και ανθρώπους που θεωρούν αναγκαίο να υπάρχουν ανεξάρτητες φωνές στην ενημέρωση και στον δημόσιο διάλογο.

Έχουμε ήδη διανύσει το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής. Απομένει το τελευταίο και καθοριστικό βήμα.

Με τη συμβολή όλων μας μπορούμε να τα καταφέρουμε. Να κρατήσουμε τον Δρόμο ζωντανό.

ΒΑΔΙ ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ

Στήριξε οικονομικά την εφημερίδα Δρόμος. Μπαίνουμε στην τελική ευθεία

✓ Έχουν ήδη
συγκεντρωθεί
12.000€
✓ Απομένουν
8.000€

Ζητάμε την στήριξη σας
για να καλύψουμε το ποσό
εντός των επόμενων
δύο μηνών!

donate.edromos.gr

Πώς μπορώ να στηρίξω οικονομικά;

- ▶ Στήριξε οικονομικά τον Δρόμο, με μια **έκτακτη οικονομική ενίσχυση** για την κάλυψη των έκτακτων αναγκών. Όσοι ή όσες έχετε τη δυνατότητα μπορείτε να συνεισφέρεται και με ένα σημαντικότερο ποσό.
- ▶ Γίνε **ηλεκτρονικός συνδρομητής** ή πρότεινε σε κάποιον φίλο σου να γίνει ηλεκτρονικός συνδρομητής του Δρόμου, και να λαμβάνει κάθε εβδομάδα, ηλεκτρονικά το φύλλο σε μορφή PDF.

Αναζήτησε περισσότερες πληροφορίες στο: donate.edromos.gr
Παραθέτουμε τέλος προς διευκόλυνση τους διαθέσιμους τραπεζικούς λογαριασμούς στους οποίους μπορείτε να καταθέσετε την οικονομική σας ενίσχυση γράφοντας στο πεδίο αιτιολογίας: **ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΔΡΟΜΟΣ**.
Τράπεζα Πειραιώς: 5029046675386
(IBAN: GR5101720290005029046675386, BIC: PIRBGRAA)

Δικαιούχος: ASTIKI MI KERDOSKOPIKI ETAIREIA ENOTITA
Εθνική Τράπεζα: 163/944259-67
(IBAN: GR5001101630000016394425967, BIC: ETHNGRAA)
Δικαιούχος: ZOI TOUNTA
Alpha Bank: 1400 0210 1109 756
(IBAN: GR0501401400140002101109756)
Δικαιούχος: ZOI TOUNTA

ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ ΙΔΕΩΝ

Περιπτεράς: **Στέλιος Ελληνιάδης**
defimag@otenet.gr
elliniadis.wordpress.com

Από τον Μάο στον Σι, η Νέα Μεγάλη Πορεία αλλάζει τον κόσμο!

Το φθινόπωρο του 1934 το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας αποφάσισε να εκκινήσει το Σοβιέτ του Τζιανσί, στη νοτιοανατολική Κίνα, εκτιμώντας ότι ο Κόκκινος Στρατός και το κόμμα έπρεπε να διαφυλάξουν τις δυνάμεις τους έχοντας υποστεί πέντε περικυκλώσεις από τον ισχυρότερο στρατό των εθνικιστών. Έτσι ξεκίνησε η «Μεγάλη Πορεία» προς πιο ασφαλή τοποθεσία. Φέτος, η 77η επέτειος της ίδρυσης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, την 1η Οκτωβρίου, με τον Σι Τζινπίν επικεφαλής της χώρας και του κόμματος που συμπλήρωσε 105 χρόνια δράσης, γιορτάστηκε με το σύνθημα «Η νέα μεγάλη μας πορεία». Κι αυτό δεν είναι τυχαίο. Στην Κίνα, κάθε τι σημαντικό από το παρελθόν, το εγγύτερο και το απώτερο, έχει επαναφορές, πολλές ζωές εμπλουτισμένες κάθε φορά από τις εμπειρίες που συσσωρεύονται στην πολύμοχθη διαδρομή οικοδόμησης της νέας κοινωνίας που ξεκίνησε πριν από το 1949 και συνεχίζεται με πιο σύγχρονο, αλλά και πιο ώριμο πνεύμα, στον 21ο αιώνα. Και με πιο βásiμη αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία.

Μεγάλη ή Μακρά

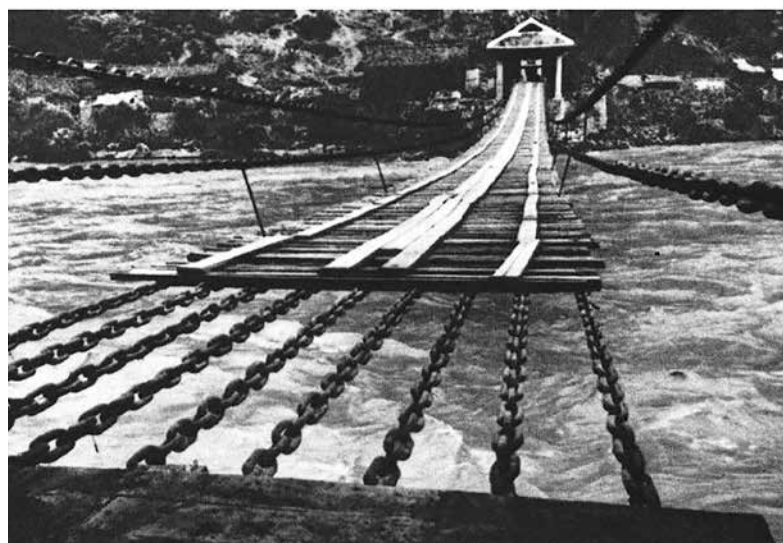
«Όταν ο εχθρός προελαύνει, υποχωρούμε.

«Όταν ο εχθρός στρατοπεδεύει, παρενοχλούμε.

«Όταν ο εχθρός αποφεύγει τη μάχη, επιτιθέμεθα.

«Όταν ο εχθρός υποχωρεί, καταδιώκουμε. (Μάο)

Η «Μακρά Πορεία» ή «Μεγάλη Πορεία» του 1934-1936 δεν σβήστηκε ποτέ από τη μνήμη των Κινέζων και συνδέεται σήμερα, χωρίς να είναι η πρώτη φορά, με την πορεία του ΚΚΚ και της Κίνας στη νέα χιλιετία. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι ότι οι περισσότεροι πύραυλοι υψηλής τεχνολογίας με τους οποίους οι Κινέζοι στέλνουν τα διαστημόπλοια στο διάστημα ανήκουν στη σειρά «Long March»! 90 χρόνια μετά, οι αναφορές στη «Μεγάλη Πορεία» είναι καθημερινές, με εκθέσεις φωτογραφιών και άλλων υλικών, ειδικές εκπομπές, ντοκιμαντέρ, μαρτυρίες

Χιλιάδες στρατιώτες πέρασαν τον ποταμό Τατού από την επικίνδυνη γέφυρα με τις αλυσίδες (Μάιος 1935)

απογόνων αγωνιστών, εκδόσεις βιβλίων, άρθρα στον Τύπο, συζητήσεις στην τηλεόραση, ταινίες στον κινηματογράφο, καταθέσεις στεφανιών και συγκεντρώσεις σε μνημεία που έχουν αναγεθεί σε σημεία από τα οποία πέρασε ή έδωσε μάχες ο Κόκκινος Στρατός. Στις περισσότερες αναφορές και αναπαραστάσεις, στις ομιλίες των σχολιαστών και τα σχόλια των πολιτών που συμμετέχουν σε εκδηλώσεις ή ερωτώνται από δημοσιογράφους, δεσπόζει το όνομα του Μάο. Μάλιστα, η φετινή επέτειος από τη λήξη της «Μεγάλης Πορείας» συνέπεσε με τα 50 χρόνια από το θάνατο του που προκάλεσε αυθόρμητες εκδηλώσεις τιμής σε όλη τη χώρα. Το μανσουλίο με τη σωρό του έμεινε ανοιχτό πέραν του ωραρίου λειτουργίας του λόγω της μεγάλης προσέλευσης πολιτών που περίμεναν υπομονετικά σε μακριές ουρές στην πλατεία Τιενανμέν. Στη δε γενέτειρα του Μάο, στο χωριό Σαοσάν, χιλιάδες νεολαίοι που ταξίδεψαν από μακριά εκδήλωσαν την αφοσίωση τους με πανό, τραγούδια, συνθήματα και ομιλίες σε μια άκρως θερμή ατμόσφαιρα που έκανε το γύρο της Κίνας μέσα από το διαδίκτυο.

Αναδρομή

Προπολεμικά, το κομμουνιστικό κόμμα, τα συνδικάτα, το εργατικό και φοιτητικό κίνημα είχαν δεχτεί πολύ ισχυρά πλήγματα από το

Εθνικιστικό Κόμμα, κανονικές σφαγές όπως στην Καντόνα και τη Σαγκάη. Σκηνές με αστυνομικούς και κακοποιούς από τις τοπικές συμμορίες να εκτελούν εν ψυχρώ κομμουνιστές γονατιστούς στη μέση του δρόμου πυροβολώντας τους στο κεφάλι έχουν απαθανατιστεί σε φωτογραφίες. Εκατοντάδες χιλιάδες πολίτες, κυρίως νέοι, δολοφονήθηκαν από το Κουομιντάνγκ από το 1927 ως το 1935!

Ο ηγέτης των εθνικιστών, ο Τσιαν Κάι-σεκ, με ένα εκατομμύριο στρατιώτες προσπαθούσε να εξοντώσει τους κομμουνιστές τους οποίους θεωρούσε ως τους μεγαλύτερους εχθρούς, ενώ η Κίνα ήταν καταπατημένη και λεηλατημένη από τις αποικιοκρατικές δυνάμεις και οι Γιαπωνέζοι милитаристές οργιάζαν! Ο Τσιαν υπηρετούσε τους ολιγάρχες που πλούτιζαν και χρησιμοποιούσαν σαν τσιράκια τον υπόκοσμο στις πόλεις και τους πολέμαρχους που απομυζούσαν την περιφέρεια. Οι πολέμαρχοι φορολογούσαν τους αγρότες για να συντηρούν ιδιωτικούς στρατούς και για να δίνουν μερίδιο στο Κουομιντάνγκ για το δικό του στρατό που ουσιαστικά προστάτευε και τα επενδυμένα συμφέροντα των ΗΠΑ και της Αγγλίας. Κάθε συμβιβαστική προσπάθεια του ΚΚΚ για συντονισμό με το Κουομιντάνγκ προκειμένου να αντιμετωπιστεί από κοινού η αποικιοκρατία κατέληγε σε προ-

Ο Μάο επιθεωρεί τμήματα του Κόκκινου Στρατού...

δοσία από τους εθνικιστές.

Διαφυγή προς το άγνωστο

Από τον Οκτώβρη 1934, ο Κόκκινος Στρατός με 86.000 στρατιώτες και μέλη του κόμματος, συνολικά 100.000 άτομα, διέσχισαν 11 περιφέρειες της Κίνας, ξεκινώντας από νοτιοανατολικά προς τα δυτικά με κατάληξη στα βόρεια. Η πορεία αποσκοπούσε στην αποφυγή της ολικής περικύκλωσης από τις υπέρτερες δυνάμεις του αντίπαλου και στη μετατόπιση του κέντρου δράσης του ΚΚΚ και του Κόκκινου Στρατού στην ύπαιθρο με στόχο την εδραίωση, την ενίσχυση των δυνάμεων του και την κατάληψη των πόλεων, όπως και έγινε.

Στη διάρκεια των μετακινήσεων, ο Κόκκινος Στρατός έδωσε πολλές μάχες, νικηφόρες και μη, έκανε ελιγμούς, υποχωρήσεις και παλινδρομήσεις, διάνυσσε -με παπούτσια από άχυρο- πάνω από 10 χιλιάδες χιλιόμετρα (απόσταση οδικώς ίση με την απόσταση Αθήνα-Μαδρίτη-Στοκχόλμη-Αθήνα!), πέρασε 24 ποτάμια, ανέβηκε σε 18 βουνά, κακοτράχαλα και χιονισμένα, βρέθηκε σε περιοχές που δεν μπορούσε να διασφαλίσει ούτε τα αναγκαία τρόφιμα και, επί πλέον, εκτός από τον ακολουθούσε κατά πόδας για να τον παγιδεύσει διαθέτοντας καλύτερα μέσα μεταφοράς και αρτιότερο εξοπλισμό, είχε να αντι-

μετωπίσει και τις συμμορίες των πολέμαρχων που συνεργάζονταν με το Κουομιντάνγκ. Να σημειωθεί ότι οι εθνικιστές είχαν 400 μαχητικά αεροπλάνα τα οποία, όπως και στο Γράμμο το 1946-49, έκαναν πολύ μεγάλη ζημιά στους κόκκινους αντάρτες και δυσκόλευαν τη μετακίνησή τους αναγκάζοντας τους να βαδίζουν και τη νύχτα για να αποφεύγουν τους βομβαρδισμούς.

Γραμμή Μάο

Εντωμεταξύ, γίνονταν έντονες ζυμώσεις στο ΚΚΚ γύρω από τις επιλογές τακτικής και στρατηγικής. Ο Μάο διαφωνούσε με την ηγετική τριάδα που είχε αρχικά τον καθοδηγητικό ρόλο και με την άποψη ότι ο Κόκκινος Στρατός έπρεπε να αντιμετωπίζει κατά μέτωπο το στρατό των εθνικιστών. Ο Μάο υποστήριζε τη μέθοδο του παρατεταμένου ανταρτοπόλεμου. Τελικά, τον Ιανουάριο του 1935, στο Τσουνγκί, σε διευρυμένη σύσκεψη της κομματικής ηγεσίας, εκτιμήθηκε ότι είχαν γίνει σοβαρά λάθη και η διοίκηση ανατέθηκε σε νέα τριάδα στελεχών με τον Μάο που ξεκαθάρισε τους στόχους, τις τακτικές, τις προτεραιότητες και τον προορισμό. Το αποτέλεσμα ήταν καταλυτικό.

Η κινεζοποίηση της επαναστατικής γραμμής αποδείχτηκε θεμελιώδης για την επιτυχή έκβαση του αγώνα και την μετέπειτα απογοήωση της Κίνας. Η ισχυροποίηση και εδραίωση στις αγροτικές περιοχές και η σταδιακή περικύκλωση των αστικών κέντρων ήταν μια μεγάλη καινοτομία για τις λαϊκές επαναστάσεις. Η σχέση των κομμουνιστών με τους αγρότες οικοδομήθηκε συνειδητά και μεθοδικά. Χαρακτηριστικές είναι και οι οδηγίες του Μάο και του Τσου Τε στα μέλη του Κόκκινου Στρατού: αντάρτικο ήθος διαμετρικά αντίθετο στις βάρβαρες πρακτικές και συμπεριφορές των ένοπλων κρατικών και παρακρατικών ομάδων που αντιμετώπιζαν τους αγρότες σαν υποχείρια:

Οι Τρεις Κανόνες Πειθαρχίας:

1. Υπακοή στις διαταγές.
2. Καμία αυθαίρετη αφαίρεση περιουσίας από τους εργάτες

«Ας ανθίσουν εκατό λουλούδια»

και τους αγρότες.

3. Παράδοση όλων των λαφύρων που αποσπώνται από τους τσιφλικάδες στην κοινή διοίκηση. Οι Οκτώ Πρόσθετοι Κανόνες:

1. Επανατοποθετείτε τις πόρτες που χρησιμοποιήσατε ως κρεβάτια.
2. Δέστε και επιστρέψτε το άχυρο που δανειστήκατε για στρώσιδι.
3. Μιλάτε με ευγένεια προς τον λαό.
4. Πληρώνετε δίκαια για ό,τι αγοράζετε.
5. Επιστρέψετε κάθε τι που δανείζεστε.
6. Αποζημιώνετε για οποιαδήποτε ζημιά προκαλείτε.
7. Μην κάνετε μπάνιο σε θέα γυναικών.
8. Μην ψάχνετε τις τσέπες των αιχμαλώτων.

Με τους κανόνες που διαπαιδαγούσαν τους στρατιώτες και διασφάλιζαν τη σχέση εμπιστοσύνης μέσα στα λαϊκά στρώματα μεταξύ μαχητών και αμάχων, χτίστηκε όλη η κουλτούρα ταύτισης και αλληλοσεβασμού του τεράστιου και ανομοιογενούς πληθυσμού που συντονίστηκε, αγωνίστηκε και δημιούργησε τη σημερινή Κίνα. Ο Μάο, που το 1930 διακήρυξε ότι «μία σπίθα μπορεί να βάλει φωτιά στον κάμπο», ασχολιόταν με το αγροτικό ζήτημα και κίνημα από τα μέσα της δεκαετίας του 1920. Και η απεξάρτηση του ΚΚΚ από τις σοβιετικές κατευθυντήριες γραμμές, όχι και από τη συνεργασία με το ΚΚΣΕ μέχρι τη δεκαετία του 1960, τις οποίες ακολουθούσαν τα γαλουχημένα στη Μόσχα στελέχη που αναφέρονταν ως οι «28 Μπολσεβίκοι», αποδείχτηκε ότι ήταν η πιο σοφή επιλογή που άλλαξε τον ρου της Ιστορίας. Σ’ αυτή την αντιπαράθεση, ο Μάο δέθηκε και με τον Τσου Εν-λάι με τον οποίο συνεργάστηκαν στενά εφ’ όρου ζωής. Τότε έγινε σαφές ότι ο στρατός πρέπει να είναι απόλυτα υποταγμένος στην πολιτική καθοδήγηση του κόμματος και σ’ αυτή την παραδοχή έπαιξε σημαντικό ρόλο ο Τσου Τε, ενώ μερικοί ανώτεροι αξιωματικοί δυσφόρησαν, χωρίς, όμως, να αποτρέψουν την εδραίωση αυτής της αρχής που έκτοτε κατέστη απαραβίαστη.

Με τους αγρότες

Η μεταφορά της επαναστατικής βάσης από τον βιομηχανικό νότο στον αγροτικό βορρά και από τη μειοψηφία της εργατικής τάξης των πόλεων στην αγροτική πλει-

Η Μεγάλη Πορεία 1934-1936...

οψηφία της υπαίθρου, αντιμετωπίστηκε ως αίρεση από τους Σοβιετικούς κομμουνιστές που δογματικά θεωρούσαν το ρόλο των αγροτών στην επαναστατική διαδικασία συμπληρωματικό. Και άλλοι μαρξιστές που επηρεάζονταν από τη Σοβιετική Ένωση, επέκριναν τους Κινέζους κομμουνιστές που παρέκκλιναν, κρατώντας αρνητική στάση ακόμα και μετά την πετυχημένη κατάληψη της εξουσίας από το ΚΚΚ. Ο Μάο, όμως, μελετώντας την ιστορία των λαϊκών κινήματων στην Κίνα και έχοντας άμεση αντίληψη για τη σύνθεση της κοινωνίας στο σύνολό της, είχε από νωρίς αντιληφθεί ότι ένα κομμουνιστικό κόμμα, «εκ φύσεως» εργατοκεντρικό, μπορεί και πρέπει, κρατώντας την ιδεολογική του πλατφόρμα και πειθαρχία, να προσαρμόσει την πολιτική του στις πραγματικές συνθήκες και όχι ανελαστικά στις θεωρητικές προδιαγραφές. Ακόμα και με την κοινή λογική, σε μια κοινωνία που εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι, πάνω από το 80% του πληθυσμού, ήταν φτωχοί, χωρίς ή με πολύ μικρό κλήρο, αγρότες καταπιεσμένοι από τους γαιοκτήμονες, τους τοπικούς πολέμαρχους και τους αποικιοκράτες που εκμεταλλεύονταν την αγροτική παραγωγή ελέγχοντας τα αστικά φιλέτα, τα λιμάνια, τις βιομηχανίες, τις τράπεζες και τα μεταφο-

ρικά μέσα, θα ήταν εθελουφλία να μην αντιληφθεί ένας ιδιοφυής ηγέτης πού βρισκόταν το κέντρο και η μάζα της επανάστασης και της κοινωνικής αλλαγής. Τα ιστορικά παραδείγματα συνέτειναν σ’ αυτή τη σύλληψη. Ο Μάο γνώριζε σε βάθος τους αγώνες των Κινέζων αγροτών, από τις πρώτες δυναστείες πριν από δύο χιλιάδες χρόνια μέχρι τη σύγχρονη εποχή. Είχε μελετήσει όλες τις εξεγέρσεις, όπως των «Κόκκινων Φρυδιών», των αγροτών που το 18 μ.Χ. έβαφαν τα φρύδια τους κόκκινα ως αναγνωριστικό, ή την εξέγερση των «Κίτρινων Τουρμπανιών», το 184 μ.Χ., που επαγγέλλονταν μια νέα εποχή ισότητας και δικαιοσύνης, αλλά και τον ξεσηκωμό εκατομμυρίων αγροτών κατά της κεντρικής εξουσίας και των ξένων το 1850, με τους επαναστάτες Ταϊπίν που μοίραζαν τη γη, τα χρήματα, τα τρόφιμα και τα ρούχα, απαγόρευαν το όπιο που πουλούσαν οι Εγγλέζοι, ελευθέρωναν τις γυναίκες από το υποχρεωτικό δέσιμο που παραμόρφωνε τα κάτω άκρα τους και επέτρεπαν στις χήρες να ξαναπαντρευτούν. Διδακτική ήταν και η πιο πρόσφατη εξέγερση των Μποξέρ, 1898-1900, που όπως και η προηγούμενη καταπνίγηκε βίαια με τη συνδρομή στρατιωτικών δυνάμεων από τα κράτη που λυμαίνονταν την Κίνα. Αυτά τα πολύ μαζικά και πολύ

μαχητικά κινήματα έδειχναν μεν ότι ο αγροτικός κόσμος είναι εν δυνάμει επαναστατικός, αλλά ήταν ατελέσφορα λόγω του αυθόρμητου χαρακτήρα τους. Με την ύπαρξη συγκεκριμένων στόχων, την οργανωτική δομή του κόμματος και τα κατάλληλα μέτρα, το ΚΚΚ και ο Κόκκινος Στρατός μπορούσαν να ενεργοποιήσουν αποτελεσματικά τους αγρότες σε ένα κοινό μέτωπο με τους εργάτες των πόλεων.

Ο Jerome Ch'en αποφαινεται ότι η στρατιωτική στρατηγική του Μάο ήταν «μια ένωση του μαρξισμού-λενινισμού και του παραδοσιακού κινεζικού προτύπου των αγροτικών εξεγέρσεων». (Jerome Ch'en «*Mao and the Chinese Revolution*»)

Από την Κάθοδο των Μυρίων στην Μακρά Πορεία

«Ένα ακόμη πιο μεγαλειώδες επίτευγμα» από την υποχώρηση των 10.000 Ελλήνων από την Περσία προς τον Εύξεινο Πόντο, τέσσερις αιώνες προ Χριστού: “οι Κινέζοι κομμουνιστές δοκίμασαν και επιβεβαίωσαν επανειλημμένα την ικανότητα του ανθρώπου να υπομένει ανείπωτες κακουχίες, να ξεπερνά κάθε πρόκληση που έθετε στο δρόμο του μια φύση αποφασισμένη να τον εμποδίσει να θριαμβεύει επί εχθρών εξίσου αποφασισμένων να τον καταστρέψουν· και να φτάνει στο στόχο του. Το ίδιο, Έλληνες και Κινέζοι υπέμειναν καυτή ζέστη, δριμύ ψύχος, δίψα και πείνα. Το ίδιο, σκαρφάλωσαν σε χιονοσκεπαστα βουνά, έφαγαν ρίζες, κοιμήθηκαν στο χιόνι, βάδισαν, πολέμησαν και βάδισαν ξανά. Το ίδιο, γεφύρωσαν εσωτερικές διαφορές που απειλούσαν να τους διαλύσουν. Το ίδιο, επιβίωσαν.” (Samuel B. Griffith «*The Chinese People's Liberation Army*»)'Όμως οι Κινέζοι του Μάο βάδισαν 6.000 μίλια έναντι 2.000 των Ελλήνων του Ξενοφώντα· βάδισαν επί ένα έτος, όχι απλώς τέσσερις μήνες· ήταν δεκαπλάσιοι σε αριθμό από τους Έλληνες· και η επιβίωσή τους είχε απείρως μεγαλύτερη ιστορική σημασία από εκείνη των συντρόφων του Ξενοφώντα.» (Dick Wilson «*The Long March 1935*»)

Ο Wilson είναι από τους μελετητές που υποστήριξαν ότι «η «Μεγάλη Πορεία» ήταν μια τακτική και στρατηγική ήττα που μετατράπηκε μέσω της πολιτικής διορατικότητας και της ανθρώπινης αντοχής σε απόλυτο ιδεολογικό και πολιτικό θρίαμβο.

Και προσέδωσε στον Μάο μια αδιαμφισβήτητη πολιτική και ηθική νομιμοποίηση. Στα μάτια των στελεχών και των στρατιωτών, ο Μάο αναδείχθηκε ως ο μοναδικός ηγέτης που διέθετε την ενορατικότητα, την επιμονή και τη στρατιωτική ορθότητα να οδηγήσει το Κόμμα μέσα από την άβυσσο της καταστροφής στη σωτηρία».

Η μεγαλύτερη στην Ιστορία

Παρ’ όλο που ο Κεντρικός Κόκκινος Στρατός έφτασε στο σοβιέτ του Σαανσί, τον Οκτώβριο του 1935, αποδεκατισμένος από τρομακτικές απώλειες από τις αβάσταχτες κακουχίες, την πείνα και την ελονοσία, τις αποχωρήσεις, αποστασίες, συλλήψεις, τους θανάτους και τους τραυματισμούς από τις συνεχείς μάχες, το υπεράνθρωπο εγχείρημα -το μετακινούμενο στράτευμα είχε μήκος δεκάδων χιλιομέτρων!- είχε προετοιμάσει το δρόμο για την τελική νίκη. Προς τον Οκτώβριο του 1936, οι δυνάμεις υπό τον Μάο, τον Τσου Τε και τον Τσου Εν-λάι, ενώθηκαν με τον Δεύτερο και τον Τέταρτο Στρατό του Μετώπου του Κόκκινου Στρατού, δύο χρόνια μετά την εκκίνηση της «Μεγάλης Πορείας». Το ΚΚΚ όχι μόνο είχε αποκτήσει μία ανεπανάληπτη εμπειρία αντάρτικου και τακτικού πολέμου, όχι μόνο είχε έρθει σε άμεση και ενωτική επαφή με εκατομμύρια Κινέζους και μειονοτικούς που κατοικούσαν σε μία τεράστια περιοχή της χώρας και είχε πλέον μια ασφαλή βάση, αλλά είχε κλονίσει ή εκμηδενίσει και την εξουσία των τοπικών πολέμαρχων που αποτελούσαν ισχυρά στηρίγματα του Τσιαν Κάι-σεκ. Και, όπως φάνηκε σε βάθος χρόνου, το πιο σπουδαίο ήταν ότι το ΚΚΚ είχε αποκτήσει μέσα από τη διαχείριση των απερίγραπτων δυσχερειών, πολιτικών, πολεμικών, γεωφυσικών και άλλων, τα πιο σφυρηλατημένα στελέχη και μέλη που αποτέλεσαν τον ατσαλωμένο πυρήνα του κόμματος που οργάνωσε και πραγματοποίησε την μεγαλύτερη στην Ιστορία αλλαγή πορείας ενός πολιτισμένου έθνους και δη του πολυπληθέστερου δημιουργώντας το καθολικά πιο ανεξάρτητο κράτος και το σοσιαλιστικά πιο ανθεκτικό και πιο σύγχρονο σύστημα στον κόσμο. Μια αναμφισβήτητη πραγματικότητα, ένα ανάγλυφο υπόδειγμα, μία χειροπιαστή ελπίδα για ολόκληρη την ανθρωπότητα.

Στέλιος Ελληνιάδης

αυθαιρέτως

Βραζιλία: Έγινε η ζημιά

Η Βραζιλία, ιδρυτικό μέλος των BRICS, είναι η μεγαλύτερη οικονομία στη Λατινική Αμερική και, μακράν, η πολυπληθέστερη και μεγαλύτερη σε έκταση χώρα της υποηπείρου. Το προς τα πού κλίνει χρωματίζει, δηλαδή, όλη την περιοχή. Δίκαια λοιπόν θεωρήθηκαν κρίσιμες οι προεδρικές και βουλευτικές εκλογές της περασμένης Κυριακής. Όσον αφορά τις προεδρικές, ο ακροδεξιός Φλάβιο Μπολσονάρου (γιος του πρώην προέδρου Ζαΐρ Μπολσονάρου) αναδείχθηκε πρώτος με 47%, ενώ ο απερχόμενος κεντροαριστερός πρόεδρος Λούλα ντα Σίλβα έλαβε 45%. Αφού κανείς δεν πέρασε το 50%, ο πρόεδρος της Βραζιλίας θα αναδειχθεί στον Β' γύρο, σε δύο εβδομάδες.

Οι νέες δημοσκοπήσεις δίνουν νικητή τον Μπολσονάρου, με μικρή διαφορά. Δεδομένου του ειδικού βάρους της χώρας, τυχόν νίκη του θα σημαίνει μια στροφή σχεδόν όλης πλέον της Λατινικής Αμερικής προς τα δεξιά, και μια επανευθυγράμμιση της με τις ΗΠΑ. Η ζημιά επιτείνεται από τα αποτελέσματα για τη βουλή και τη γερουσία, καθώς και στα δύο σώματα σχηματίζεται συντηρητική πλειοψηφία – η ενίσχυση σε έδρες των δύο σημαντικότερων κομμάτων της Βραζιλιάνικης αριστεράς (PCdoB και PSOL) δεν αλλάζει την κατάσταση. Πράγμα που σημαίνει ότι ακόμη και στην περίπτωση επικράτησης του Λούλα στον Β' γύρο, αυτός θα είναι όμηρος.

Πατί η ακροδεξιά παίρνει ψήφους από τη φτωχολογιά; Προβάλλονται διάφορες εξηγήσεις: Ότι οι περισσότεροι ευαγγελιστές, που έχουν ριζώσει στις φαβέλες, είναι εχθρικοί προς το Κόμμα Εργατών του Λούλα. Ότι όλα τα μεγάλα ΜΜΕ υποστηρίζουν

τον Μπολσονάρου. Ότι οι ΗΠΑ παρενέβησαν ποικιλοτρόπως υπέρ του ακροδεξιού. Όλα αυτά ισχύουν. Αρκούν όμως για να εξηγήσουν γιατί πολλοί φτωχοί ψηφίζουν κάποιον που εγγυημένα θα κάνει τη δύσκολη ζωή τους δυσκολότερη; Αρκούν για να εξηγήσουν για ποιο λόγο 33,5 εκατομμύρια Βραζιλιάνοι επέλεξαν να απέχουν; Ακόμη περισσότερο, γιατί 6 εκατομμύρια ψηφοφόροι στήθηκαν στις ουρές μόνο και μόνο για να ρίξουν λευκό ή άκυρο ψηφοδέλτιο; Το ερώτημα δεν είναι ρητορικό, εάν σκεφθεί κανείς ότι η διαφορά μεταξύ Μπολσονάρου και Λούλα ήταν μόνο 2,2 εκατομμύρια ψήφων... Ο Κουβανός αναλυτής Εντουάρντο Άλβαρεζ δεν αρκείται σε μισόλογα. Φταίνει όλα αυτά, λέει, αλλά πάνω απ' όλα φταίει μια λατινοαμερικάνικη αριστερά «χωρίς πυξίδα, χωρίς αφήγημα, χωρίς σχέδιο, χωρίς ικανότητα να συνδεθεί με τους ανθρώπους που ισχυρίζεται ότι εκπροσωπεί». Η αριστερά, λέει ο Άλβαρεζ, «είναι ερωτευμένη με το παρελθόν της και, το χειρότερο, αποξενώθηκε από τον λαό, ενώ η δεξιά βγήκε στους δρόμους, χτύπησε πόρτες, μίλησε τη γλώσσα του λαού. Ο μπολσοναρισμός κατάλαβε ότι η πολιτική γίνεται στη γειτονιά, στην εκκλησία, στο WhatsApp, ενώ η αριστερά νομίζει ότι πολιτική γίνεται με τα μανιφέστα». Παρ' όλα αυτά υπάρχει ελπίδα: «Αρκεί η αριστερά να πάψει να είναι γραφειοκρατικός μηχανισμός ή ΜΚΟ, να κάνει μια οδυνηρή, ανελέητη αυτοκριτική, και να ξαναγίνει η δύναμη που αγωνίζεται για δικαιοσύνη». Αμήν.

Ε.Φ

■ εν τέλει

Κόμβος-καρμανιόλα

■ ΤΟΥ Γιώργου Πατέλη

«**M**otor Oil: Εκτίναξη 322% στα καθαρά κέρδη». «Καθαρά κέρδη 689,34 εκατ. για τη Motor Oil στο Α' εξάμηνο του 2026». «Motor Oil: Διπλή διάκριση για το AI». Πανηγυρικά ήταν τα δημοσιεύματα για τη Motor Oil, με τα νούμερα να δείχνουν το success story της ναυαρχίδας του ομίλου Βαρδινογιάννη. Στην Ελλάδα-κόμβο, κάποιοι μετράνε την ευημερία και την ανάπτυξη στα στατιστικά των μετοχών και τις μπίζνες των ελίτ.

Και όμως, η ευημερία και η ανάπτυξή τους μυρίζουν θάνατο. Ακόμη ένας εργαζόμενος της Motor Oil νεκρός, και ένας ακόμη συνάδελφός του στην εντατική μετά από έκρηξη στις εγκαταστάσεις της Motor Oil στους Αγίους Θεοδώρους. Οι δύο εργαζόμενοι, 43 και 51 ετών σύμφωνα με τα δημοσιεύματα, εργάζονταν σε εργολάβο που είχε αναλάβει εργασίες συντήρησης στους χώρους του διυλιστηρίου.

Δεν είναι η πρώτη φορά που οι εγκαταστάσεις της Motor Oil γίνονται τόπος εργατικών δυστυχημάτων. Το 2001, έκρηξη σε δεξαμενόπλοιο στο αγκυροβόλιο της Motor Oil άφησε έναν νεκρό και τρεις τραυματίες. Το 2002, τρεις εργάτες εργολαβικής εταιρείας πέθαναν από δηλητηριώδη αέρια κατά τη συντήρηση αντιδραστήρα. Το 2020, ακόμη ένας εργαζόμενος έχασε τη ζωή του και τρεις τραυματίστηκαν σοβαρά από έκρηξη. Τον Σεπτέμβριο του 2024, νέα μεγάλη έκρηξη και πυρκαγιά προκάλεσε τον τραυματισμό τριών εργαζομένων. Τον Μάρτιο του 2025, δύο ακόμη εργάτες τραυματίστηκαν σοβαρά. Ένα μακρύ ιστορικό δυστυχημάτων.

Και όμως, οι προειδοποιήσεις υπήρχαν (όπως και σε άλλα σύμβολα της ανάπτυξης από το Ελληνικό και τη Βιολάντα μέχρι τα λιμάνια και τα τρένα). Εδώ και χρόνια τα σωματεία και οι ίδιοι οι εργαζόμενοι καταγγέλλουν ελλείψεις στα μέτρα προστασίας, προβληματικό εξοπλισμό, επικίνδυνες συνθήκες εργασίας. Ζητούν ουσιαστικούς ελέγχους και παρεμβάσεις, καταγγέλλουν την εντατικοποίηση της δουλειάς και τα ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα των συντηρήσεων. Ιδιαίτερα εκτεθειμένοι βρίσκονται οι εργολαβικοί εργαζόμενοι, μέσα σε ένα καθεστώς κατακερματισμένης ευθύνης και πίεσης για περιορισμό του εργατικού κόστους. Ποιος ελέγχει αν τηρούνται τα πρωτόκολλα ασφαλείας; Ποιος λογοδοτεί όταν οι προειδοποιήσεις δεν εισακούονται; Η φθηνή εργασία, η μείωση του κόστους και η αδιάκοπη παραγωγή γίνονται υπέρτατες προτεραιότητες και η ζωή των εργαζομένων γίνεται όλο και πιο αναλώσιμη.

Ξαναγυρνάμε στους αριθμούς και τα δημοσιεύματα των ΜΜΕ. «Motor Oil: Βουτιά 6,39% στη μετοχή μετά την έκρηξη στο διυλιστήριο των Αγίων Θεοδώρων». Μόλις 6,39%: τόσο αποτιμούν οι αγορές τη ζωή ενός εργολαβικού εργαζομένου. Στην Ελλάδα-κόμβο, ο άνθρωπος και η κοινωνία περισσεύουν. Η ανθρώπινη ζωή, η αξιοπρεπής εργασία, η ασφάλεια, το συλλογικό συμφέρον δεν χωρούν στους ισολογισμούς των επιχειρηματικών ομίλων. Το χάσμα ανάμεσα στην ανάπτυξη των αριθμών και την πραγματική ζωή της κοινωνίας μεγαλώνει, όσο συνεχίζουμε να μετράμε την ευημερία στις αποδόσεις των μετοχών και την εξυπηρέτηση των μεγάλων συμφερόντων. Αυτό δεν είναι πρόοδος, είναι ζούγκλα των επενδύσεων. Μια πραγματική κοινωνική οπισθοδρόμηση, στην οποία πρέπει επείγοντως να αντιτάξουμε τον δικό μας αγώνα για ζωή!